

H N H

AB
153545

6 0 3

Christum videre parum est,
sed à Christo vivere magnum.

50

P. c 166

Si quis forte roget,
cujus liber hic sit?
amici.

Hermannus Neuvale
optime hic liber est.

Theol. D. VII. 319.

CHRISTUM
VIDERE
PARUM
EST

2
Catechesis
CONTINENS

EXPLICATIONEM
SIMPLICEM, ET

breuem,

DECALOGI:
SYMBOLI APOSTOLICI:
ORATIONIS DOMINICÆ:
DOCTRINÆ DE
POENITENTIA: ET
SACRAMENTIS.

Contexta ex

Corpore Doctrinæ
Christianæ,

QVOD AMPLECTVNTVR
AC TVENTVR ECCLESIAE
regionum Saxoniarum & Misnicarum, quæ
sunt subiectæ ditioni Ducis Electo-
ris Saxoniae &c.

EDITA IN ACADEMIA
VVITEBERGENSI: ET AC-
commodata ad vsum Scholarum
puerilium.

ANNO

M. D. LXXI.

CHRISTUM VIDE ET PATREM ESSE

3
O M N I B V S P I I S

ET DOCTIS VIRIS, GVBER-

NANTIBVS STVDIA

iuuentutis in Scholis

puerilibus

S. P. D.

N O N E S T A L I A M E -
lior instituendæ iuuentu-
tis ratio, quàm ordiendò à
primis doctrinarum ele-
mentis, ætatem teneram his imbu-
tam, paulatim ordine ceu per gradus
prouehere ad altiora ac difficiliora :
& illa ipsa elementa ita proponere,
vt & dictata reposcantur ab auditori-
bus, & auditores ipsi ad certas ex præ-
scripto responsionum formulas assue-
fiant. Nam qui turbato ordine protin-
us in medias doctrinas irruūt, initijs
non perceptis: aut qui ordine inuer-
so fastigia petunt, fundamentis non
substructis, operam perdunt, & in co-
natibus medijs fatiscentes concidunt.

A 2

In-

Inprimis vero ad tuendam conseruandamq; doctrinae coelestis puritatem, & ad excitanda atq; acuenda ingenia, accommodatior institutio nulla est, quam cum ea, quae tradita sunt, quasi fida deposita repetuntur & exiguntur. Exploratis enim auditorum profectibus, animaduerti potest, quantum quisq; retinuerit, quantum intelligat, vbi haereat, vbi aberret à vero, & errantes admoneri possunt.

Prodest & hoc: vnam quandam simplicem & certam sequi doctrinae formam analogam fidei, & canoni doctrinae Propheticae atque Apostolicae conformem: Imò & certos loquendi modos vsurpare, qui nihil habeant ambiguitatis aut obscuritatis, & consentanei sint scripturae: quod & Paulū meminimus praecipere Timotheo, vt conseruet ὑποτύπωσιν τῶν ὑγιαίνόντων λόγων, id est, Ideam & formam certam. Nam dissimiles, perplexi, ambigui, noui, à canone scripturae & testi-

mo-

monijs orthodoxis, quæ graui autori-
tate recepta & comprobata sunt, dis-
crepantes modi loquendi, inuoluunt
& obscurant dogmata: consensum de
doctrina dirimunt: erroribus fene-
stram aperiunt: voluntates disiungunt:
operas & studia distrahunt: & licen-
tiam audaciamq; quiduis fingendi in
leuibus ac petulantibus ingenijs con-
firmant. Verissimum est enim non de
politicis negocijs tantum, sed multò
magis de religionibus, quod apud
Thucydidem dicitur. *Εν τῷ διαλλάττον-
τι γνώμης, διαφορὰ ἔργων καθίστανται*, id
est, Dissidentibus opinionibus & vo-
luntatibus, fiunt opera diuersa.

Hæc mala vt auerterentur, & con-
sensus de doctrina, quasi per manus
ab Apostolis propagatus, vt ad poste-
ros transmitteretur: prima Ecclesia
non Episcopis solis & Pastoribus do-
cendi curam commendauit: sed ijs-
dem adiunxit & *κατηχητὰς*, quorum
munus erat erudire nouitios, qui fi-

dem Christianam recens amplexi erant, & ad Ecclesiae societatem sese aggregarant.

Vt autem ij, qui hoc modo institu- ebantur, antequam ad Baptismum admitterentur, vocabantur *κατηχούμε- νοι*: Sic ipsa docendi ratio, qua sum- ma doctrinae Ecclesiae compendio tra- debatur, & vicissitudine quadam in- terrogationum ac responsionum, au- ditore ceu *κατ' ἤχῳ* reddente accep- ta, exercebatur: nominata fuit *κατή- χησις*, quasi per reciprocum sonum reddita eadem vox doctrinae.

Extat in ipsa scriptura nomen Ca- techeseos, cum alibi, tum apud Lu- cã in exordio narrationis Evangelicae & in Epistola ad Rom. capit. 2. & 1. Cor. 14. & ad Gal. 6. *κοινωνεῖτω δὲ ὁ κα- τηχόμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι, ἐν πᾶ- σιν ἀγαθοῖς*, Et morem Ecclesiae veteris aliquoties describit Eusebius, qui & seriem atq; successionem eorum, qui praefuerunt Catechumenis in Ecclesia Alex-

Alexandrina, ordine commemorat. Fit & apud cæteros scriptores Ecclesiasticos crebra vetustissimi huius moris Ecclesiæ mentio. Nam & Tertullianus in sermone de pœnitentia hortatur Catechumenos, ne differant Baptismum, hac persuasione, quasi securius ante Baptismum peccatis indulgere ipsis liceat: Et Chrysofomi quædam homilia inscribitur Catechesis ad illuminandos: Cuius exordium etiam tale est, vt ostendat modum ac formam doctrinæ veteris. Sic enim orditur: Prius dictorum apud charitatem vestram, fructus à vobis reperitur aduenio. Scripsit & Augustinus librum de Catechisandis rudibus.

Hanc veteris Ecclesiæ consuetudinem, superstitionum rituum cultu & obseruationibus in regno Pontificio sublatam atq; deletam, vt Reuerendus Pater ac Præceptor noster & sincerioris religionis instaurator Doctor Martinus Lutherus, reuocaret in

Ecclesiã, præcipua Doctrinæ Christianæ capita, Methodo Catechetica interrogationibus & responsionibus distincta explicauit, quæ primæ ætati à teneris priuatim, & publicè in Ecclesijs & Scholis harum regionum, magna cura inculcantur: eadem obseruata lege institutionis, vt cogantur auditores quasi sono reflexo imitari, & reddere interpretationum verba.

Qui verò aliquo vsq; progressi & adultiores sunt, quorum iudicium ætate auctum paulatim maturescit, ijs vberiores & aliquanto altius ex fonte doctrinæ sacræ depromptæ, ac pluribus roboratæ testimonijs explicationes proponuntur, methodo tamen non diuersa. Atq; id quidem in templis hætenus, quàm in Scholis obseruatum est accuratius: quòd Pædagogorū alij alias vsurpauerint vberioris Catechetiæ doctrinæ formas, nec ordine, nec interrogationum aut responsionum forma, nec loquendi modis congru-

gruentes. Quin etiam nonnulli ex diffidijs, quibus flagrant atque concutiuntur Ecclesiae, & ex confusione tetradogmatum recte alias explicatorum, ausi sunt aspergere multa minimè convenientia teneris ingenijs: sicut experimur, cum profectus discentium exploramus: inter quos non pauci offeruntur Catecheticæ doctrinæ aut rudes prorsus, aut de interrogatis aliena vel ambigua respondentes.

His incommodis, ut aliquo modo inueniretur remedium, profuturum esse magnopere existimauimus, si vna ederetur certa & simplex forma Catecheseos, quæ post initia Catechismi Domini Doctoris Lutheri, in Scholis puerilibus iuuentuti proponi posset. Nam capita in Examine aut Locis Theologicis comprehensa, ac disputata, quæ in Ecclesiae doctrina ac certaminibus exercitatum lectorem requirunt, nondum omnia commodè & è vestigio pueris eruditis in Cate-

techesi Lutheri, tradi possunt.

Quamobrem ex Corpore Doctrinae: in quo nostrae Ecclesiae verè & rectè statuunt repeti & explicari perpetuum consensum doctrinae Propheticae & Apostolicae, ac Symbolorum: hanc Epitomen, quantum fieri potuit simplicissimè excerptam, contexuimus: declarantem atq; illustrantem concinnis definitionibus illa, quae in Catechesi Lutheri summatim indicata sunt: Nec tamen aut ad ea penetrantem controuersiarum momenta, quae alibi agitantur, aut nimis procul à praesenti scopo excurrentem.

In hac cum utiliter post Lutheri Catechesin, & ante Examinis Theologici enarrationem, exerceri posse adolescentes existimemus, edendam eam esse censuimus.

Prolixitatem, impedituram operas discipulorum, & rudiores aetatem remoraturam: (quae nec obruenda est copia, nec turbanda varietate, nec im-

implicanda perplexitate rerum) con-
sultò vitauimus, ne discentibus idem,
quod Spartanis Samios legatos audi-
entibus, accidat: vt postrema non in-
telligant, priorum obliuiscantur. τὰ
μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελῆσθαι, τὰ θ' ὕστα-
τα οὐ σιωπῆσαι. Oportet enim eorum,
quæ teneræ ætati traduntur, modum
esse, vt memoria comprehendi & ani-
mis infigi possint. Locupletior tra-
ctatio alterius loci est & occasionis.
Interdum tamen aliqua vberioris
declarationis causa addidimus, quæ
ad altiora atq; maiora accessuris vi-
am quandam præparant. Sed ea typis
exilioribus excudi curauimus, vt ab
alijs, quæ memoriæ mandari necesse
est, facilius discerni possent.

Fruantur fanè his laboribus qui-
cunq; volent: Sed res ipsas in hoc Li-
bello traditas, & loquēdi formas, nec
nostras nec nouas esse sciant. Ea enim
recensuimus, quæ nostræ Ecclesiæ v-
nanimi consensu, & constantia ac fi-
de

de religiosa semper hucusq; eodem modo sonuerunt. Quare si qui erunt boni & pij, & coniunctionis Ecclesiarum amantes, hi, vt speramus, cum gratiarum actione his fruuntur: Quos hortamur, ne rectè tradita alienis & commenticijs interpretationibus deprauari aut contaminari, neue peregrina affui permittant. Sed hæc vt à Præceptoribus nobis tradita sunt, rectè intelligere adolescentes suæ fidei commissos assuefaciant, & *τὴν καλὴν παρακαταθήκην* posteris conseruare integram & illibatam studeant, & Deum toto pectore precentur, vt repurgatæ doctrinæ lucem nobis incorruptam conseruet, ac reprimat conatus eorum, qui manifestæ veritati malitiosè & petulanter, aut veteratoricè & fraudulentè illudunt.

Te Fili Dei, D O M I N E I E S U C H R I S T E, oramus, vt asseras & vindices gloriam tuam, & de doctrina, quam ex ore ac patefactione tua sonamus,

namus, testificeris posteritati : fanes
vulnera Ecclesiae : reprimas sophistas,
sycophantas, tyrannos, architectos
artificiorum & consiliorum Sinonio-
rum : tuearis consensum inter nos de
veritate tua, vt vno Spiritu, vna fi-
de, vno ore te celebremus in hac vita
& in omni aeternitate, A M E N.

VVitebergæ Calendis Ianuarij,
inchoantibus annum Christi Serua-
toris M. D. LXXI.

*Decanus, Senior, & Do-
ctores Theologicae facultatis
in Academia VVi-
tebergensi.*

CAPITA

CATECHISMI.

*Quid vocatur Catechesis, &
unde est appellatio?*

CATECHESIS est prima institutio, qua rudioribus summa doctrinae Christianae, certa methodo comprehensa traditur. Nomen est ἀπὸ τοῦ κατηχεῖν, quod significat, viua voce erudire, & ab auditoribus doctrinam reposcere.

QVAE SVNT PRAECIPVA
capita Catechismi?

Quinq; {
Decalogus.
Symbolum Apostolicum.
Oratio Dominica.
Doctrina de poenitentia,
& Absolutione.
Doctrina de Sacramentis.

DE DECALOGO.

*Quid continet Decalogus, &
unde habet appellationem?*

DECA-

DECALOGVS continet summam Legis moralis, & nomen habet à numero decem Præceptorum. Sumta est autem vox ex 10. capite Deuteronomij, vbi Dominus dicitur scripsisse decem verba, quæ locutus erat de medio ignis in monte Si-

Quomodo diuiditur Decalogus?

In duas Tabulas: P R I O R tabula docet de cultibus, qui immediatè DEO præstandi sunt. P O S T E R I O R tabula præcipit de officijs erga proximum. Vtriusq; tabulæ summam & ordinem Christus complexus est, Matthæi 22: Diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est primum & magnum mandatum. Secundum simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota Lex pendet & Prophætæ.

Quæ Præcepta pertinent ad primam Tabulam?

Tria priora Præcepta: Quorum P R I M V M concionatur de agnitione DEI in mente, & de

& de motibus seu affectibus in voluntate & corde. SECUNDVM præcipit de illius agnitionis & affectuū professione, quæ fit sermone. TERTIUM sancit totum ministerium, quo fit propagatio doctrinæ cœlestis, & cultuum externorum, quos Deus instituit.

Quæ Præcepta referuntur ad secundam Tabulam?

Septem sequentia Præcepta: Quorum hic est ordo. QUARTVM munit societatem communem, ad quam homo est conditus, & gubernatores illius constituit. QUINTVM corpora & vitam singulorum hominum munit. SEXTVM tuetur coniugia. SEPTIMVM domos seu nidos singulorum munit, & res ad victum necessarias. OCTAVVM defendit famam, & iudicia ordinat, quæ sunt nerui & executio iustitiæ. NONVM & DECIMVM addunt declarationem, quòd lex Dei non tantum de externis operibus præcipiat, sed accuset & damnet etiam pravam concupiscentiam.

QUALIS EST FORMA ENUNCIATIONIS in singulis Præceptis?

Primum Præceptum partim affirmatiuum, partim negatiuum est. Reliqua præcepta primæ & secundæ Tabule sunt negatiua, excepto tertio & quar-

B

to Præ-

to Præcepto. Semper autem in negatiuis simul continetur sententia affirmatiua, & e contrario, In affirmatiuis simul continetur sententia negatiua.

Quæ sunt in singulis Præceptis consideranda?

De omnibus Præceptis hæc quinque cogitanda sunt.

- I. Quæ opera flagitentur.
- II. Quomodo fieri possint & placeant.
- III. Quæ peccata prohibeantur.
- IIII. Promissiones additæ Legi.
- V. Comminationes.

Ex his quedam ad singula Præcepta pertinent: Aliqua verò ad vniuersam Legem referenda sunt.

DIC PRIMVM PRÆCEPTVM.

Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de AEgypto. Non habebis Deos alienos coram me.

Quid continet affirmatiua sententia huius Præcepti?

Hæc verba: Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te ex AEgypto: confirmant

mant PRIMVM totius Legis authoritatem, monstrato Deo authore. DEINDE ostendunt quis sit verus Deus, & quomodo agnoscendus sit. Nam appellatio IEHOVAE discernit Deum patefactum in Ecclesia ab omnibus commenticijs numinibus, & mentio educationis ex Aegypto monet ingentibus miraculis verbum à Deo traditum Ecclesiae, confirmatum esse.

Recita definitionem Dei.

DEVS est essentia spiritualis, intelligens, aeterna, alia à creaturis omnibus, verax, bona, iusta, casta, misericors, benefica, liberrima, immensae sapientiae & potentiae, irascens peccatis: Pater aeternus, qui filium imaginem suam ab aeterno genuit: & Filius imago Patris coaeterna: & Spiritus sanctus procedens à Patre & Filio, sicut patefacta est diuinitas, certo verbo & testimonijs diuinis, quod Pater aeternus cum Filio & Spiritu sancto condiderit & conseruet caelum & terram, & omnes creaturas, & absit omnibus creaturis, quo ad conseruationem, & colligat sibi in genere humano Ecclesiam propter Filium, & per eum, & sit iudex iustorum & iniustorum.

*Qui sunt modi, quibus agnos-
citur Deus?*

Duo sunt modi, Verbum & Testimo-
nia. VERBI Dei partes sunt principa-
les Lex & Euangelium. TESTIMONIA
verò sunt omnia opera Dei, quæ ad con-
firmandum verbum suum Deus omnibus
temporibus in genere humano edidit.

SUNT NE DIVERSA DOCTRINARUM
genera Lex & Euangelium?

Diligenter hæ duæ partes Verbi discernendæ
sunt, & tamen sciendum est, nunquam à se inui-
cem hæc genera doctrinarum diuellenda esse, Ac
vniuersaliter ex Euangelio sumendam esse Legis de-
clarationem. Sic autem Lex & Euangelium disse-
runt. LEX est doctrina aliquomodo naturaliter
nota, quæ præcipit quales nos esse oporteat, requi-
rens integram obædientiam seu conformitatem cum
Deo, & damnans ac destruens omnes non confor-
mes. EVANGELIUM est ἐπιτίθεια legis,
id est, prædicatio pœnitentiæ, inuitans peccatores,
vt agnito peccato conuertantur ad Deum, & est
promissio, quæ non est naturaliter nota, sed ex ar-
cano consilio diuinitatis per Filium prolata, qua De-
us remissionem peccatorum, reconciliationem, &
donationem Spiritus sancti & vitæ æternæ propter
obæ-

obcedentiam & mortem filij Mediatoris offert & exhibet omnibus, qui fide promissionem accipiunt.

Quæ virtutes præcipiuntur in affirmatiua sententia primi Præcepti, iuxta declarationem Euangelij?

Septem sunt maximè insignes & conspicuæ virtutes primi Præcepti.

I. Vera noticia Dei.

II. Fides.

III. Dilectio.

IIII. Spes.

V. Timor Dei.

VI. Humilitas.

VII. Patientia.

Hæc enumeratio rectissimè sumitur ex verbis: Ego sum Dominus Deus tuus, fortis zelotes. Necessè est enim noticiam monstrantem quis sit verus Deus, omnibus affectibus voluntatis & cordis erga Deum prælucere. Quia ignoti nulla cupido. Hanc veram noticiam comitantur affectus in voluntate & corde. Quia enim initio proponitur dulcis & grata consolatio, non obscurum est postulari fidem, quæ & hanc consolationem amplectitur, & omnibus partibus doctrine à Deo traditæ, assentitur. Cum

autem mens statuit comminationem Legis esse veram, oritur Timor Dei. Et quia cum fide coniuncta est letitia, orta ex agnitione misericordiae, beneficiorum, & praesentiae Dei, existit in corde dilectio. Postea ut Fidei cognata est Spes: Sic Timori vicinae virtutes sunt, Humilitas & Patientia. Harum virtutum haec sunt descriptiones.

V E R A N O T I C I A Dei est Deum sic agnoscere, sicut se patefecit, eundemque, à commenticijs numinibus discernere, nec aliud de essentia Dei, aut de voluntate, aut de ceteris articulis fidei asseuerare, quam quod ipse tradidit in scriptis Prophetis & Apostolicis.

F I D E S est noticia, qua firmo assensu amplectimur totam doctrinam, à Deo traditam Ecclesiae, & in hac etiam promissionem reconciliationis, quam apprehendentes, accipimus remissionem peccatorum fiducia Filij Dei, & hac fiducia acquiescentes, accedimus ad Deum, et nos recipi & exaudiri statuimus.

S P E S est expectatio vitae aeternae propter Filium Dei certa, & expectatio auxilij & mitigationis calamitatum in hac vita iuxta consilium Dei.

D I L E C T I O Dei est subijcere se Deo, & facere mandata eius cum quadam letitia, quae oritur à fide apprehendente misericordiam Dei propter Filium promissam.

T I M O R Dei filialis est expauescere agnitione irae Dei aduersus peccatum, & simul erigi fiducia

cia

cia misericordiæ, ne in pauore deficiamus à Deo.

*HUMILITAS est verè timere Deum :
& agnoscere propriam infirmitatem, & tamen in
fide obædire vocationi, & expectare à Deo auxili-
um & liberationem, nec appetere maiora quam
pro vocatione, nec suis viribus tribuere euentus sa-
lutares, nec despicere alios, per quos Deus etiam
vttiliora gerere potest.*

*PATIENTIA est obædire Deo in tole-
randis aduersis, ita vt non faciamus aliquid contra
mandata Dei, nec Deo irascamur, sed fide agnos-
camus eum nobis propitium esse, & expectemus au-
xilium, mitigationem, aut liberationem, & hac
fide & spe dolorem leniamus.*

*Quæ est negatiua sententia pri-
mi Præcepti?*

*Negatiua sententia seu anthitesis com-
prehensa est his verbis : Non habebis Deos a-
lienos coram me. Sunt autem Dij alieni non
tantùm commenticia Ethnicorum numi-
na, sed omnia, quibus præter verum De-
um confidunt corda hominum. Itaq; ha-
bere Deos alienos est creaturis tribuere
ea, quæ solius Dei sunt, vt cum rebus creatis
confidimus, & in eis præsidia & salutem nostram
collocamus, easq; Deo anteferimus, id est, plus di-
ligimus & timemus, quàm Deum ipsum.*

B 4

Quæ

*Quæ sunt peccata pugnancia
cum primo Præcepto?*

Quinq; gradus maximè insignium peccatorum constitui possunt, quæ horribiliter pugnant cum primo Præcepto.

Primus gradus est Epicureus furor contemnens Deum, & Academica dubitatio de Deo.

Secundus est IDOLATRIA, Cùm aut fingitur aliquid esse Deus, quod non est Deus: Aut cùm alligatur Deus ad aliquam rem, cui se non alligavit suo verbo: Aut cùm tribuitur creaturæ honos soli Deo competens: Aut cùm excogitantur opiniones de Deo, & cultus sine verbo Dei. Ad hunc gradū referatur & superstitio, quæ tribuit cuicunq; rei aliquam vim sine ordinatione diuina, & sine causis naturalibus.

Tertius gradus est HAERESIS, id est, pertinax asseueratio alicuius dogmatis pugnantis cum fundamento, seu cum perspicuis præceptis moralibus, aut articulis fidei.

Quartus gradus appellatur MAGIA, quæ ad Diabolos transfert fiduciam Deo debitam, & cum ijs pactiones & societates iungit, & opem ab ipsis petit.

Quintus est HYPOCRISIS seu simula-
tio

tio pietatis sine timore Dei & fide. Ad hunc gradum pertinent *Securitas, Superbia, Fiducia & admiratio sui, Impatientia, & Desperatio.* Quae vitia proprie sunt opposita timori Dei, & fiducia auxilij diuini.

D I C II. P R A E C E P T V M.

Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum, Quia non habebit Deus innocentem, qui nomen ipsius vanè vsurpauerit.

*Quid significat Nomen Dei,
& quid est nomen Dei in vanum sumere?*

N O M E N D E I est, quicquid ex reuelato verbo de Deo prædicatur. Nomen autem Dei in vanum sumere, significat irreuerenter vti nomine Dei, sine honore & veneratione debita.

*Quae sunt virtutes secundi
Præcepti?*

Quatuor sunt præcipuae virtutes, in quibus consistit verus vsus nominis diuini. In-

B 5

uocatio

uocatio Dei, Gratiarum actio, Confessio,
& Iurifiurandi religio.

I N V O C A T I O D E I est virtus, qua à vero Deo, patefacto in promissione Euangelij & misso Filio, petit bona aeterna & presentia, & repugnans dubitationi, certò statuit, nos exaudiri, & bona optata impetrare, iuxta ipsius promissiones propter Christum Mediatorem.

G R A T I A R V M actio est testificatio animi, qua agnoscimus & profiteamur, quòd non casu, non humanis presidijs, sed à Deo seruati ac defensi simus: & quod verè nos respiciat, nobis assit, & opituletur etiam tum, quando destituimur à causis secundis.

C O N F E S S I O est verè & constanter coram Deo & hominibus veram Euangelij doctrinam profiteri, neq; abijcere eam propter terrores, odia, supplicia, aut alia quaecunq; pericula.

I V R A M E N T V M est asseueratio de re possibili & licita, facta cum inuocatione Dei, qua petimus, vt Deus sit testis dictorum, & puniat fallentem: & nos ipso teste ad pœnam obligamus, quasi arguentes eum mendacij, si non puniat fallentem.

Q V O M O D O C O H A E R E T secundum Præceptum cum primo?

Prima lex Decalogi præcipit cultum cordis interiorum. Cum autem cor ardens luce & amore Dei, patefaciat motus interiores voce celebrante Deum: mox in secundo præcepto dicitur de vsu sermonis,

vt

vt gubernetur lingua, quæ exprimit & reuelat virtutes primi præcepti.

AN NON POTEST INVOCA-
tio & gratiarum actio fieri sine recita-
tione oris?

Potest inuocatio & gratiarum actio fieri etiam cogitatione mentis. Sed tamen Deus expressam vocem postulat, tanquam Confessionem, qua Ecclesia priuatim & publicè sese ab idolis seiungit: & sequisq; erudit: & excitat ad ardorem in inuocatione: & hac tanquam Gorgone pellit Diabolum, qui nulla tela magis reformidat, quàm preces piorum, & illam expressam de Deo testificationem.

*Quæ peccata pugnant cum se-
cundo Præcepto?*

Omnes abusus nominis diuini, vt sunt sermones omnes, quibus peccata contra primum præceptum, abdite latentia in corde, in lucem proferuntur, vt verbi causa: Epicurei, Stoici, & Academicus furores: omnes falsæ inuocationes: omnes corruptelæ veræ doctrinæ: Magicæ incantationes: omnia periuria: omnes blasphemias. Præterea neglectio inuocationis: ingratitude aduersus Deum: Abiectio veritatis in Confessione: aut iniustum silentium. Deniq; prætextus gloriæ & nominis Dei, quibus te-
gun-

guntur prauæ cupiditates, vt multi prætexunt
Euangelium priuatæ ambitioni, auaritiæ, odio, &
similibus morbis animi.

DIC III. PRAECEPTVM.

Memento vt diem Sabbati sancti-
fices.

Quid significat vox Sabbati?

Sabbatum significat Hebræis quietem
à verbo שָׁבַט quiēuit. Et cum eadem dictione con-
gruant duæ priores literæ vocis שָׁבַט quæ numerum
septenarium significat.

Quot sunt species Sabbati, qua- rum fit mentio in scriptura?

Quinq; species Sabbati sunt, de quibus
sacræ literæ concionantur.

Primum est **SABBATVM CRE-**
ATIONIS: de quo dicitur Gen. 2. Sex die-
bus fecit Deus cælum & terram, & requieuit die
septimo, non quod postea desierit Deus adesse suo
operi, quod ad sustentationem, & conseruationem.
Sed quia post hominem conditum, cessauit Deus ali-
as res condere. Non enim nouos mundos aut no-
uas Elementorum & animantium species creare de-
inceps voluit, vt ostenderet hominem esse extremum
& sum-

& summum opus, quo delectetur & in quo velit acquiescere.

Secundum SABBATVM est PÆDAGOGICVM, videlicet Cæremonia externa, ordinata ad diem certum, quo conceditur corporibus quies ab operis feruilibus, sicut dicitur Deut. 5. Non facies in Sabbato quicquam operis, tu & filius tuus, & filia, seruus & ancilla, bos & asinus, & omne iumentum tuum, & peregrinus, qui est intra portas tuas, vt requiescat seruus & ancilla tua, sicut & tu.

Tertia species est SPIRITUALE SABBATVM animæ, de quo lex Dei in primis præcipit, quod est, deditum esse studio doctrinæ cœlestis, & quietem agere à peccatis seu malis operibus. De hoc Sabbato commonesactio erat externa quies corporum: Idq; significant leges toties repetitæ de Sabbato, vt in Exod. cap. 31. dicitur: Videte vt Sabbatum meum custodiatis, quia signum est inter me & vos, in generationibus vestris, vt sciatis, quod ego sum Dominus, qui sanctifico vos. Custodite Sabbatum. Sanctum est enim vobis, & pactum est sempiternum inter me & filios Israël, signumq; perpetuum.

Quarta species est admiranda QUIES FILII Dei in passione: De qua Paul. inquit: Exinaniuit se, factus Patri obædiens vsq; ad mortem crucis. Et Irenæus lib. 3. dulcissime inquit: Sicut

cut homo erat, vt tentaretur, Sic & verbum erat, vt glosicaretur, requiescente quidem verbo, vt possit tentari, crucifigi & mori.

Quinta species est SABBATVM AETERNVM, quod promittitur Ecclesiæ re-fuscitatæ ex morte, vt Esaia ultimo, Erit Sabbathum ex Sabbatho, videlicet, cum Deus erit omnia in omnibus.

QV ID SIGNIFICAT VER-
bum sanctificare?

SANCTVM propriissime loquendo tribuitur Deo, & rebus diuinis. Opponitur enim ei quod prophanum est, Ideo sepe significat aliquid dicatum Deo seu vsibus diuinis. Ita sanctificare vsurpatur de actionibus, quibus & Deus se nobis communicat, & quibus nos vicissim ornamus gloriam Dei. Est igitur SANCTIFICARE SABBATVM, idē quod Deo & rebus diuinis destinare, quod fit docendo & discendo verbū Dei, & exercendis officijs, quibus ornatur & propagatur ministerium Euangelij.

Quomodo coheret Tertium
Præceptum cum duobus
precedentibus?

Sicut primum Præceptum de cultu cordis : Secundum de cultu oris præcipit : Ita
Tertium

Tertium de cultu cæremoniæ, & reuerentia externa toti ministerio debita docet, & gradus docentium & discipulorum in Ecclesia constituit.

Quæ sunt officia Docentium in Ecclesia?

MINISTER Euangelij doceat purè & incorruptè Legem & Euangelium, & administret Sacramenta secundum Christi institutionem. Præterea moribus honestis ornet doctrinam, sicut prolixè Paulus vitam Episcopi describit ad Titum cap. 1. & 1. Tim. 3.

Quæ sunt auditorum Euangelij officia?

AUDITORES diligenter discant Euangelium, & pie vtantur Sacramentis: & libenter intersint publicis cœtibus sacris: & agnoscant quantum bonum sit ministerium publicum: & pro hoc orent, & Deo gratias agant: Præterea ornent honesta vita professionem Euangelij, venerentur pios ministros, soluât eis debitas mercedes: Denique & obœdiant eis iuxta Euangelium.

Quæ

*Quæ sunt peccata pugnancia
cum Tertio Præcepto?*

Pugnant cum Tertio Præcepto omnia scandala, quibus corrumpitur doctrina, & prophanantur Sacramenta, & deformatur ministerium & Ecclesia. Item, neglectio, contemptus & odium ministerij, videlicet, doctrinæ & Sacramentorum, & personarum seruientium Ecclesiæ persecutio. Item ludi prophani, & labores seruiiles, quibus impeditur ministeriū. Denique helluationes & comessationes diebus festis, quibus turbatur intentio animi, & meditatio rerum diuinarum.

*Cur mutato die Septimo Christi-
stiani prima die celebrant
Sabbatum?*

Iudæi mandato Dei celebrarunt Sabbatum die septimo, qui est dies Saturni, vt vulgò nominatur, propter memoriam creationis rerum omnium. Sed Apostoli & horum discipuli, propter memoriam resurrectionis Christi, & vt ostenderent exemplum Christianæ libertatis, in abrogandis caremonijs, pertinentibus ad po-
litiam

litiā Mosaicā, elegerūt primam diem, quæ vocatur Dominica, seu dies Solis, abolitis simul ritibus sacrificiorum, quæ apud Iudæos vsitata fuerunt.

DIC IIII. PRAECEPTVM.

Honora patrem tuum, & matrem tuam, vt sis longæuus super terram.

Quid significat honor?

Verus HONOR est comprobatio rei cuiuscunq̃, tribuens ei præstantiam, & reuerenter se ei subijciens, propter diuinum aliquod bonum. Est enim fundamentum honoris, bonum aliquod diuinum in re aut persona aliqua. Gradus verò honoris sunt: PRIMVM, Honestā opinio in mente de persona aut re, quòd diuinitus ordinata, & per se bona sit. SECUNDO, vera cordis subiectio, & officia externa, quibus ostendimus nos venerari ordinem diuinum.

Quid complectitur appellatio Patris & Matris?

Parentum appellatione comprehenduntur PRIMVM ij, à quibus ortum & originem secundum naturam ducimus. DEINDE omnes, qui nobis sunt loco
C pa-

parentum, & in nos imperium ex superiori potestate tenent, vt Præceptores, Magistratus, Patresfamilias, Tutores, Curatores, &c. Bonus enim gubernator à bono patre non differt.

CUR QUARTUM PRAECEPTUM primum locum obtinet in secunda Tabula?

Cum secunda Tabula ordinet societatem humanam: pulcherrimo ordine primum constituuntur gubernatores, & personæ atq; officia in communi societate aptè distribuuntur. Et orditur vox diuina à primo gradu gubernationis, videlicet à parentibus, qui debent esse regula aliorum gubernatorum. Constitutis autem gubernatoribus, qui sunt custodes disciplinae in communi societate, postea sequuntur præcepta singulorum, quæ arcent singulorum iniurias.

Quæ sunt virtutes pertinentes ad Quartum Præceptum?

Virtutes quarti Præcepti sunt: Pietas parentum & liberorum mutua: Iustitia vniuersalis in gubernatoribus, & in subditis: Iustitia coniugum inter sese: Sedulitas.

Quæ

Quæ sunt officia parentum?

Paulus ad Ephesios 6. insigne præceptum tradit de officijs parentum: Educate liberos vestros, in doctrina & disciplina Domini. Vult igitur patres familias sue familia præstare non solum nutritionem & defensionem: sed etiã communicationem doctrinae de Deo, & assuesfactionẽ ad exercitia honestæ gubernationis, vitæ & morum.

Quæ sunt officia gubernatorum?

Magistratus debet esse custos totius legis, quod ad externam disciplinam attinet. PRIMVM igitur debet sonare vocem legis moralis in genere humano, & proponere summas & immutabiles leges prohibentes idola, blasphemias, periuria, iniustas cades, vagas libidines, furta & fraudes in contractibus & iudicijs. SECUNDO suas quasdam leges ferre potest, non pugnantes cum iure naturæ, quæ sint & probabiles & utiles ad conseruandum statum Reipublicæ. TERTIO sit Magistratus executor diuinarum & suarum legum in puniendis violatoribus. QUARTO defendat obædientes contra iniurias improborum iuxta Pauli dictum: Sit timori malo operi, & honorẽ bono operi.

*Quæ sunt officia Liberorum er-
ga parentes, & subditorum
erga Magistratus?*

Siracides capite tertio inquit: Hono-
ra parentes sermone, opere, & patientia.
PRIMUM vult liberos agnoscere ordinem di-
uinum, & reuerenter sentire & loqui de parenti-
bus. DEINDE veram cordis subiectionem re-
quirit, quæ in externis officijs præstet obœdientiam
sine contumacia. POSTREMO postulat ἐπι-
εικεία seu equitatem in tolerandis parentum infir-
mitatibus.

Eadem debent subditi & Magistratibus:
PRIMUM vt agnoscant ordinem politicum esse
opus Dei, & sciant Magistratus maximorum bo-
norum custodes esse in genere humano, & personas
diligendas esse propter Deum. DEINDE vt
præstent obœdientiam legibus Magistratuum, & non
solum precentur pro gubernatoribus, sed etiam sti-
pendia debita non grauatim persoluant. POS-
TREMO, vt tolerant quasdam infirmitates gu-
bernatorum: Quia nulla est tam felix gubernatio,
in qua non multa errata accidant.

QVÆ SVNT OFFICIA CON-
iugum inter sese?

PRIMUM est amor mutuus. ALTE-
RVM

R V M est fides Coniugalis. TERTIVM est societas bonorum & erummarum. QVARTVM est defensio, quam maritus debet vxori.

Quid à singulis hominibus præstari debet in vocatione?

Cùm Deus neminem velit ignauo ocio torpere, & singulos in certam vocationem collocet, necessaria est virtus omnibus sedulitas, de qua Paulus inquit: Hoc requiritur in ministro, vt sit fidelis, hoc est, Singuli homines constanter & firmiter debent propter Deum & communem salutem, facere labores vocationi propriæ conuenientes.

Quæ sunt peccata pugnancia cõtra quartum Præceptum?

In parentibus & gubernatoribus Tyrannis & Indulgentia. In liberis & subditis असोय्या, Contumacia, Seditio, Seruitus impia. In vocatione cuiusq; Ignauia & Curiositas.

Quid significat Longæuitas, quam Deus promittit obtemperantibus huic Præcepto?

C 3 Non

Non tantum referenda est longæuitas ad ætatis & annorum numerum, seu ad longum spacium vitæ, sed ad omne genus prosperitatis, quod ad felicem & tranquillam vitam pertinet, *Vt sunt sanitas, vxor, liberi, familia, commoda functiones, pax, bene constituta Respub. bonæ leges, Oeconomia felix, Deniq; omnia præsidia salutaria, sine quibus nihil voluptatis aut letitiæ hæc vita corporalis habet.*

DIC V. PRAECEPTVM.

Non occides.

*Quæ sunt virtutes quinti
Præcepti?*

Pertinent ad quintum Præceptum multæ virtutes, Fortitudo, Mansuetudo, Aequitas, Misericordia, Amicitia, Humanitas, Clementia, Zelus, studium Concordiæ.

FORTITUDO est propugnatrix iusticiæ, videlicet depellens pericula, quæ recta ratio iubet depellere, & ita perferens ærumnas, quas recta ratio iubet perferre, ne fracti dolore faciamus contra iusticiam aut alias virtutes.

MANSVETUDO est virtus quæ mitigat seueram iusticiam aut puniendo lenius: aut toleran-

lerando in alijs infirmitates quas leges non puniunt, & ambigüe facta in meliorem partem flectendo, & arcana delicta tegendo, deniq; & sanando aliqua errata ante contumaciam.

A E Q U I T A S seu ἐπιείκεια est probabilis mitigatio summi iuris in aliqua circumstantia, praesertim in eo casu, de quo non loquitur lex principaliter. **I N T E R P R I V A T O S** verò aequitas nominatur etiã lenitas illa, quæ versatur in tolerandis aliorum infirmitatibus, & in tegendis erratis, imò etiam in sanandis manifestis delictis ante contumaciam.

M I S E R I C O R D I A est affici sensu alienae calamitatis, praesertim iniustæ, & opitulari iniustè oppressis, pro vocatione aut probabili ratione mitigare iustam calamitatem.

A M I C I T I A est virtus pro vera benevolentia reddens veram benevolentiam, & praestans mutua quaedam officia, pro modo facultatum, liberali pectore, virtutis causa.

H U M A N I T A S est copulatio multarum virtutum secundæ tabulæ, videlicet, iusticiæ, mansuetudinis, aequitatis, beneficentiæ, comitatis, & aliarum, in quibus summa est suavitas ac moderatio.

C L E M E N T I A est benefacere bonis, eosq; discernere à malis & moderari pœnas illorum, qui sunt sanabiles.

Z E L V S est ardens amor iusticiæ & aliarum virtutum, & indignatio ardens, aduersus

omnem turpitudinem & scelera.

STVDIVM CONCORDIAE
est iustitia, diligenter cauens, ne pugnet de vlla re
non valde necessaria, ne Ecclesia distrahatur, aut
turbetur inuocatio, & sequantur bella & vastati-
ones.

*Quae prohibentur in hoc
Præcepto?*

Christus Matthæi quinto quatuor gra-
dus recenset pugnantes cum hoc Præcep-
to. Primus gradus est violentia. Secundus
est ira iniusta. Tertius est gestus ostendens
malevolentiam, *Raka*. Quartus est contem-
tus proximi, *Fatuus*.

EST NE omnis ira peccatum? Item,
EST NE omnis vindicta prohibita?

Quintum Præceptum prohibet iracundiam in-
iustam, quæ temerè irascitur proximo, & damnat
cupiditatem priuatæ vindictæ. Non autem prohibet
iram vocationis quæ irascitur vitijs, nec abolet offi-
cium Magistratus, qui exercet vindictam in puni-
endis delictis, congruentem cum mandato Dei, &
necessariam ad conseruationem societatis humanæ.

DIC VI. PRAECEPTVM.

Non moechaberis.

Quæ

*Quæ sunt virtutes Sexti
Præcepti?*

Duæ virtutes sunt Sexti Præcepti: Ca-
stitas & Temperantia.

C A S T I T A S non tantum in coniugio, sed
etiam in vita calibe vitat omnes libidines seu con-
taminaciones corporum prohibitas.

T E M P E R A N T I A seruat mediocrita-
tem in cibo & potu conuenientem naturæ, & non
impedientem exercitia inuocationis & aliarum vir-
tutum.

*Quæ sunt peccata prohibita
in sexto Præcepto?*

Non modò adulteria, stupra, inccæsti
concubitus, sed etiam spurcæ & impudi-
cæ cogitationes, obscœni sermones, lasciu-
ui gestus, deniq; omnes illicitæ flammæ li-
bidinum. Item ebrietas, crapula, helluati-
ones, intemperantia, Quærere occasiones
& illecebras, quibus accenduntur aut fo-
uentur fœda animorum incendia.

DIC VII. PRAECEPTVM.

Non furtum facies.

C 5

Quid

*Quid nominatur Furtum
in genere?*

Furtum est contrectatio rei alienae, quae fit inuito Domino sine compensatione.

*Quae sunt virtutes huius
Præcepti?*

Sicut Sextum Præceptum Coniugia sancit: Ita Septimum approbat contractus legitimos, dominia distinguit, proprietatem rerum ordinat, & rectum usum facultatum præcipit.

Sunt igitur virtutes Septimi Præcepti, Iusticia commutativa, Liberalitas, Parsimonia, Gratitude.

IUSTICIA COMMUTATIVA est quae in commutatione rerum servat aequalitatem, ne altera pars exhauriatur.

LIBERALITAS est virtus quae communicat facultates & operas non debitas obligatione civili, sed naturali, & efficit mediocritatem inter sordes & profusiones.

PARSIMONIA est virtus quae res proprias custodit & utiliter collocat, vitat sumtus non necessarios, & tamen ubi ratio iubet, expendit quantum conuenit.

GRATITUDO est virtus mixta. Constat enim partim veritate, quae profitetur quae & quanta bene-

*beneficia acceperit, partim ex iusticia, quæ studet red-
dere æqualitatem pro facultate suo benefactori.*

*Quæ peccata prohibentur in
Septimo Præcepto?*

Non tantum manifesta furta & rapinæ, fraudes & imposturæ in contractibus: sed etiam auaritia, cupiditas iniusti lucri, Item profusiones & sumtus non necessarij. Tenacitas in communicandis bonis. Ingratitudo erga benemeritos.

D I C V I I I . P R A E -
C E P T V M .

Non loqueris falsum testimonium
contra proximum tuum.

*Quid nominatur falsum
testimonium?*

Falsum testimonium est Oratio qua aliter loquimur, quam habet veritas, et quam nos nouimus & sentimus. Idque in proximi nostri damnum ac perniciem.

*Quas virtutes præcipit Octa-
uum Præceptum?*

Octa-

Octavi Præcepti virtutes sunt: Veritas Candor, Docilitas, recta appetitio gloriæ, Modestia. Est & vicina virtus verecūdia seu pudor, qui cūm omnes homines, tūm in primis ætatem puerilem decet.

VERITAS est virtus quæ inclinat voluntatem vt veras sententias amemus, vera constanter dicamus, & tueamur, & in gesta ac omni vita, vitemus simulationes & occultationes.

CANDOR est virtus vicina veritati, quæ propter rationem probabilem approbat alienas voluntates, & non habet malevolentiam, quædam etiam ambigua flectit in meliorem partem, ac bene quidem sperat: sed tamen vt de rebus mutabilibus cogitans posse mutari voluntates, & posse hominem errare de aliena voluntate, cūm non penitus aspiciantur latebræ humani pectoris.

DOCILITAS est virtus vicina modestiæ & veritati, quæ frenantur animi, ne sentiant de se se arroganter, nec admiratione propriæ sapientiæ contemnant aliena iudicia, & conuicti veris sententijs cedant.

GLORIA est testimonium conscientie recte iudicantis, & approbatio aliorum recte iudicantium de virtute.

MODESTIA EST virtus, quæ in opinione de nobis & in sermone & gestu, seruamus convenientiam, videlicet, ne nobis in opinione aut in ser-

*sermone maiora imbecillitate nostra tribuamus, ne-
ue appetamus maiora, neue in gestu discedamus à
natura, & personæ ac locorum ordine.*

Quæ peccata prohibet?

Pugnant cum octauo Præcepto, Men-
dacium, Calumnia, Suspicio, Adulatio,
Pertinacia in falsis sententijs, Præstigiæ so-
phismatum, in religione, in artibus & iu-
dicijs, Maledicentia, Scurrilitas, Obtrecta-
tio, Leuitas, Violatio pactorum & fœde-
rum, Ambitio, Impudentia.

EST NE omnis occultatio peccatum?

Duplex est OCCULTATIO. Alia IN-
SIDIOSA, quæ ex studio nocendi oritur. Alia
OFFICIOSA, quæ est figura sermonis, quæ
aliquando sancti & sapientes cum magna laude v-
tuntur, ad regenda quedam, quæ non necesse est
patescieri. Vetustas sic distinxit: MENDACI-
VM dixit aliud esse PERNICIOSVM,
aliud OFFICIOSVM aliud, IOCOSVM.

DIC IX. ET X. PRAE- CEPTVM.

Non concupisces domum proxi-
mi tui.

Nec desiderabis vxorem proximi
tui,

tui, non seruum, non ancillam, non bouem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.

*Cur adduntur hæc duo
Præcepta?*

Postrema duo Præcepta sunt interpretatio præcedentium mandatorum, & monstrant discrimen inter leges politicas, & legem Dei. Nam LEGES POLITICAE sunt quaecumq; frenum, quo externa disciplina regitur, & tantum accusant externa delicta atrociora, ut verbi causa, seditiones, caedes, adulteria, furta, inmendacia. At LEX Dei requirit interiorem mundiciem, & integram conformitatem: & accusat non tantum externa delicta, sed etiam defectus & prauas inclinationes in corde. Ideo Paulus inquit: Non nouissem, quod concupiscentia sit peccatum, nisi Lex dixisset: Non concupisces. Sic & Christus inquit Matth. 6. Qui videt alterius uxorem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est in corde suo.

*Quid vocatur Concupiscentia
in doctrina Ecclesiae?*

CONCUPISCENTIA, phrasi recepta in Ecclesia, significat horrendam deprava-

prauationem & ἀταξίαν omnium virium in
 natura hominis post lapsum. *Vt in mente est*
taligo, & dubitationes. In voluntate auersio à Deo,
esse sine timore, sine fide, & dilectione Dei: In cor-
de contumacia, immundities, praua inclinationes,
è quibus oriuntur incendia malorum affectuum, in-
uidencia, iniusta flamma irarum, libidinum, aua-
ritie, mendaciorum.

Quis vocatur Proximus?

PROXIMVS est quilibet homo,
 siue bene siue malè meritis sit de nobis,
 Item, siue peregrinus sit, siue domesticus,
 vt parabola de Samaritano ostendit.

Quae sunt Promissiones & Comminationes additae Decalogo?

Summa promissionū & cominationum
 legaliū addita est primo Præcepto, Exod.
 20: Ego sum Dominus Deus tuus, fortis,
 zelotes, visitans iniquitatem patrum in fili-
 os, in tertiam & quartam generationē eo-
 rum, qui oderunt me, & faciens misericor-
 diam in multa millia his, qui diligunt me,
 & custodiunt præcepta mea. Sic Leuit. 18.
 generalis promissio traditur: Qui fecerit
 hæc,

hæc, viuet in eis. Generalis verò comminatio pertinens ad omnia præcepta, est Deut. 27. Maledictus qui non permanferit in omnibus quæ scripta sunt in Lege.

Postea speciales tum promissiones, tum comminationes de singulis præceptis multa passim extat, vt 1. Reg. 2. Glorificantes me glorificabo, contemnentes me erunt ignobiles. Ierem. 17. Si Sabbatum sanctificabitis, reges & principes intrabunt per has portas. Alioqui succendam ignem in portis, qui non delebitur.

Prouer. 30. Oculum, qui subsannat patrem, effodient corui torrentis.

Gene. 9. Qui fuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis eius.

Hebræ. 13. Scortatores & adulteros iudicabit Deus.

Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

Luc. 6. Qua mensura mensi fueritis, eadem redetur vobis.

Prouer. 22. Qui iniuriam facit pauperi, egebit.

Prouer. 12. Abominatio Deo sunt labia mēdacia.

An non lex Mosi est abrogata, iuxta dictum: Lex & Propheta usque ad Johannem?

Dis-

Discernendæ sunt partes legis Mosaicæ: Alia est **LEX MORALIS**, cuius summa est comprehensa in Decalogo, Hæc non potest aboleri, & manet æterna & immota obligatio ad obœdientiam, in omnibus hominibus. Aliæ verò sunt **LEGE S FORENSES ET CAEREMONIALES**, quæ fuerunt latæ, vt durarent ad certum tempus, donec mansura erat politia Mosaica. Quare deleta politia Mosaica, hæ Leges simul sunt abolitæ, & prorsus sunt extinctæ, nisi in quantum aliqua ex his habent aliquid morale aut naturale.

Quis est ergo vsus Decalogi, cum non possit aboleri?

Triplex est vsus. Primus est **POLITICVS** seu **PAEDAGOGICVS**, videlicet regere disciplinam in omnibus hominibus etiam non renatis & Ethnicis.

Secundus vsus est **SPIRITVALIS**, videlicet accusare omnia peccata in hominibus, interiora & exteriora, & totam deprauationem.

Tertius vsus est, in renatis docere, qui **CULTVS** placeant Deo.

D

Potestne

Potestne hæc infirma natura hominum satisfacere legi?

Si non fuisset Adam lapsus, fulsisset in tota hominis natura conformitas cum lege Dei. Nunc verò postquam deprauata est natura hominum per peccatum, nequaquam homo potest satisfacere legi Dei. Ideo Paulus inquit, Rom. 3. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usq; ad vnum. Item, Omnes peccauerunt, & carent gloria Dei.

Estne disciplina possibilis?

Nominatur DISCIPLINA, gubernatio locomotiuæ, id est, externorum gestuum, & est obœdientia externa, iuxta mandata Dei, ita ne externa membra committant delicta prohibita lege Dei. Estq; possibilis hominibus etiam non renatis, sed non meretur remissionem peccatorum, nec est iusticia coram Deo, nec est impletio legis.

Cur necessaria est disciplina?

Propter quatuor causas. PRIMÆ est: Necessitas obtemperandi mandato diuino.

SE-

SECUNDA: Necessitas vitandi pœnas atroces.

TERTIA: Necessitas non turbandi alios.

QUARTA, vt disciplina sit pædagogia in Christum.

Quomodo in renatis inchoantur opera præcepta in lege: Et, placetne inchoata obœdientia Deo?

PRIMUM fide agnoscendus est Mediator, propter quem persona fit accepta Deo. POSTEA accepto Spiritu sancto inchoatur obœdientia congruēs cum lege DEI, & hæc quanquam imperfecta est, tamen placet Deo in persona reconciliata propter filium mediatorem, per fidem.

QUOMODO INTERPRETATUR Euangelium comminationes & promissiones legales?

I. A Eternæ maledictioni legis, Euangelium opponit prædicationem pœnitentiæ, & promissionem vniuersalem & gratuitam de Remissione peccatorum, & de acceptatione coram Deo ad vitam æter-

nam propter filium Dei Mediatorem.

*II. Sic & comminationes pœnarum corporali-
um legi addita, habent exceptionem ex Euangelio
de conuersione, qua impetratur aut liberatio aut
mitigatio pœnarum corporalium.*

*III. Omnes promissiones legales etiamsi additam
habent in lege conditionem integræ obœdientiæ, quæ
in hac vita à nemine præstari potest: Tamen fiunt
rata & firmæ credentibus in filium Mediatorem, iu-
xta Pauli dictum: In Christo omnes promissiones
sunt Amen.*

*IIII. Promissiones bonorum corporalium intelli-
genda sunt cum exceptione crucis & castigationis,
& ne bona corporalia rapiantur nostris consilijs sine
uocatione.*

Quid est peccatum?

*PECCATVM est quicquid est con-
tra Legem Dei. Vel: PECCATVM est
defectus, vel inclinatio, vel actio contra
legem Dei, offendens Deum, & comme-
rens iram æternam, nisi fiat remissio prop-
ter filium Mediatorem.*

Quæ est prima divisio Peccati?

*Peccatum aliud nominatur, ORIGI-
NALE, aliud ACTUALE.*

Quid

Quid est peccatum Originale?

Peccatum ORIGINALIS est reatus propter Adæ lapsum, & propter priuationem lucis diuinæ, & firmæ agnitionis Dei in mentibus hominum, & propter auersionem voluntatis à Deo, & propter contumaciam cordis, quæ mala secuta sunt lapsum Adæ in natura hominum, & sunt inimicitia aduersus Deum, & damnata à Deo.

Quid est peccatum Actuale?

Peccatum ACTUALE est omnis actio pugnans cum Lege, tum in mente, vt dubitationes de Deo, tum in voluntate & corde, vt incendia malorum affectuū, tum in membris externis, vt externæ actiones pugnantes cum lege Dei.

Quæ est secunda diuisio Peccati?

Secunda diuisio Peccati tantum ad renatos pertinet. Nam in non renatis omnia peccata originalia & actualia sunt mortalia, sed in renatis alia peccata sunt MORTALIA seu REGNANTIA: Alia VENIALIA, seu non REGNANTIA.

D 3

Pecca-

Peccatum MORTALE in renatis est, cum is, qui fuerat renatus, assentitur errori in fundamento, aut labitur contra conscientiam. Tunc enim amittit Gratiam, Spiritum sanctum & Fidem.

Peccatum NON REGNANS, quod nominatur VENIALE, est in renatis in hac vita malum originis, & dubitationes, & incendia malorum affectuum, quibus tamen repugnant renati, ne ruant contra conscientiam, & dolent propter has sordes, & credunt se propter Mediatorem Deo placere, tegi has sordes, & gratiam exuberare supra peccatum.

Regulæ duæ de Decalogo.

- I. Semper prima tabula anteferenda est secundæ tabulæ. Quia primus est ordo hominis ad Deum conditorem, & gloria Dei anteferenda est omnibus rebus humanis.
- II. Primum præceptum includendum est cæteris omnibus. Nam propter Deum præstanda est obœdientia in omnibus præceptis. Et contra, In violatione vniuscuiusq; Præcepti inest contemptus Dei in primo Præcepto.

*Cur assiduè meditandus est
Decalogus?*

Medi-

Meditatio Decalogi necessaria est propter hos fines præcipuos:

I. Vt moneat nos de Deo, quod sit, & qualis sit.

II. Vt doceat ad quid condita sit natura humana, & qualis ante lapsum homo fuerit.

III. Vt sit norma rectorix vitæ.

IIII. Vt sit speculum peccati.

V. Vt quæramus Mediatorem, qui pro nobis implet legem.

VI. Vt petamus in nobis restitui conformitatem cum lege.

DE SYMBOLO APOSTOLICO SEV DE
SECUNDA PARTE
Catechismi.

Quid continetur in Symbolo?

SYMBOLVM est SVMMARIA quædam comprehensio articulorum fidei Christianæ, cuius professione, & vero intellectu, distinguitur Ecclesia ab omnibus alijs sectis, quæ sunt à religione Christiana alienæ.

Unde est appellatio Symboli?

D 4 Sym-

Symbolum dicitur ἀπὸ τοῦ συμβάλλειν. Ac propriè significat signum seu tesseram militarem, quam duces militibus dare solent, vnde ab hostibus discernantur.

Cur nominatur hoc Symbolum Apostolicum?

Quia vel ab Apostolis compositum, & quasi per manus traditum est Ecclesiæ, vt vetustas semper existimauit: vel quia Apostolica doctrina tanquam fundamento firmissimo nititur.

C V R Q V O T I D I E F A C I E N D A
est Recitatio Symboli?

Symbolum Apostolicum propter quinque causas grauißimas quotidie recitandum est.

- I. *Quia est commonesactio de precipuis Dei operibus ac beneficijs.*
- II. *Quia in hac recitatione, si mens est pia, fit applicatio beneficiorum filij Dei.*
- III. *Quia dulcis cõsolatio est in summis periculis.*
- IIII. *Quia confessio est contra Diabulos.*
- V. *Quia assuefacit nos, vt cogitemus doctrina testimonia, videlicet patefactiones Dei, & miracula.*

In quot articulos vsitatè distribuitur Symbolum?

In

In Tres. Primus est de Creatione.

Secundus de redemptione.

Tertius de sanctificatione.

R E C I T A P R I M V M

A R T I C V L V M .

Credo in Deum: Patrem, Omnipotentem, Creatorem coeli & terræ.

C V R D I C I S ? C R E D O
in Deum.

Hac forma verborum PRIMVM discernitur fides, à noticia intuitiua, quæ res subiectas oculis contemplatur. Est enim fides certitudo non apparentium.

DEINDE refutatur dubitatio Academica, quæ nullam certam assensionem de Deo retinet. Nam vox credendi ἀληθοφροσίαν significat.

TERTIO, Quia præpositio εἰς θεόν additur, significatur discrimen inter fidem historicam, & fidem Christianam. Fides historica est tantum nosse historiam. Fides autem Christiana est noticia, et assensio in mente, & fiducia in voluntate & corde.

QUARTO, Hac voce C R E D O, quam vnusquisq; recitat, discernitur fides specialis seu propria à fide generali. Fit enim applicatio ad singulos.

QUINTO, Reijciuntur hac verborum forma omnia idola, quæ sunt nihil, 1. Corinth. 8. & fit testificatio nos omnem fiduciam collocare in Deum

D 5

nobis

nobis patefactum in ipsius verbo nobis ad credendum proposito. Nam fides habet se correlatiuè ad verbum, seu ad promissionem.

Estne vnus Deus, an vero sunt plures Dij?

V N V S est tantum D E V S, iuxta dictum: Deut. 6. Audi Israël Iehoua Deus noster, Iehoua vnus est. 1. Cor. 8. scimus quòd non sit Deus nisi vnus.

Pertinetne appellatio Dei tantum ad personam Patris?

D E V S est nomen ESSENTIAE commune tribus personis, Patri, Filio, & Spiritui sancto. Ideo Ecclesia ordinem articulorum sic coherere semper docuit: vt post hæc verba: Credo in Deum, vel, vt in Symbolo Niceno dicitur: Credo in vnum Deum: vsurpauerit distinctionem, cui mox enumeratione subiiciatur explicatio personarum, vt constet quis sit ille Deus, in quem credimus, videlicet, Pater, Filius eius, & Spiritus sanctus. Ac falsa est interpretatio fanaticorum, qui per sophisticam fallaciam compositionis ac diuisionis hanc vocem (D E V M) ad solum patrem restringunt, excluso à diuina essentia Filio & Spiritu sancto.

Dis

*Dic testimoniū scripturæ q̄ tres
sint personæ diuinitatis, non
plures nec pauciores.*

Matth. 3. Pater æternus sonat hanc vo-
cem, qua discernit personam suam à per-
sona filij: Hic est Filius meus dilectus. Filius
stans in Iordane conspicitur. Spiritus san-
ctus specie visibili columbæ demittitur,
Et in institutione Baptismi nostri inquit
Christus: Baptizate omnes gentes in No-
M I N E Patris & Filij, & Spiritus sancti.

*Quomodo discernuntur Per-
sonæ diuinitatis?*

*Non tantum appellationes seu nomina differunt,
sed realiter ac distinctis proprietatibus discernuntur
tria ὁψισάμενα in vna eademq; diuinitate.*

PROPRIETATES sunt duplices. Aliæ
I N T E R N A E, Aliæ E X T E R N A E.

I N T E R N A E sunt gignere, nasci,
procedere. Nam Pater est persona gignens filiū
imaginem suam: Filius est integra & substantia-
lis imago patris, genita à patre: Spiritus sanctus est
amor & letitia substantialis & coeterna inter Pa-
trem & Filium, procedens à Patre & Filio.

E X T E R N A E P R O P R I E T A -
T E S

TES sunt, quæ sumuntur à beneficijs erga Ecclesiam, vt PATER non mittitur. FILIVS mittitur, vt patefaciat Euangelium & assumat naturam humanam, & sit Mediator, redemptor, iustificator, & saluator. SPIRITVS SANCTVS mittitur in corda credentium, vt tales motus amorem & lætitiã in eis accendat, qualis est ipse.

*Quæ sunt cogitanda de
creatione?*

Quinq; circumstantiæ considerandæ sunt de creatione.

Prima est quòd creatio sit COMMUNE OPVS æterni patris, Filij, & Spiritus sancti. Vt Psalmo 33. dicitur: Verbo Domini cœli creati sunt, & Spiritu oris eius (non quidem creato, sed creante) omnis exercitus eorum.

Secunda, quòd omnes res creatæ visibiles & inuisibiles conditæ sint EX NIHILO, vt Iohan. 1. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Item Psalm 33. Ipse dixit & factum est. Ipse mandauit & stetit.

Tertia circumstantia est: Quòd Deus LIBERE & VOLENS, tunc cùm voluit, condidit mundum, Cùm quidem ante mundum esset ab æterno, Sicut Moses inquit:

In

In principio creauit Deus cœlum & terram, significans iam tum eum fuisse ab aeterno, cum mundo ortum atq; originem dedit.

Quarta, Quòd verè sit PROVIDENTIA. Quia Deus non discessit à suo opere, & adest vniuersæ creaturæ. Seruat rerum substantias, gubernat motus cœlestes, vices tempestatum, fœcunditatem terræ, generationem animantium, Deniq; fouet & sustentat totam naturam, maximè verò Ecclesiam alit & defendit, vt Acto. 17. dicitur: In ipso viuimus, mouemur, & sumus.

Et 1. Timoth. 4. Speramus in Deo viuo, qui est seruator omnium hominum, maximè fidelium.

Quinta, Quòd NON sit ALLIGATIVUS ad causas secundas. Sed sua omnipotentia & libertate propter salutem Ecclesiæ, aut ad puniendos impios, moderetur causas secundas, aut mutet, aut impediatur, vt Psal. 114. inquit: Deus noster in cœlo omnia quacung; voluit fecit, Et Lucæ 1. Omnia apud Deum sunt possible.

C V R D E V S C O N D I D I T
naturam?

Deus condidit hoc pulcrum opificium, vt se patefaceret: vt testimonia de se ostenderet: vt bonitatem suam impertiret multis: vt ex humano genere cõdito ad suam imaginem colligeret sibi Ecclesiam, cui lucẽ, sapientiam & letitiã suam communicaret, & ab ea agnosceretur, et celebraretur in omni eternitate.

Q V A-

QVARE CREATIO TRIBVIT^r
tur Patri, cum sit opus commune
diuinitatis?

PRIMUM ideo hoc fit, Quia ceteræ personæ
alias habent notas incurrentes in oculos, per quas
agnosci possunt, vt filius assumfit naturam huma-
nam, Spiritus sanctus apparet die Pentecostes specie
flammarum. Tribuitur ergo creatio patri, tanquam
signum & nota monstrans patrem. DEINDE etsi
per Filiū omnia facta sunt, & Spiritus sanctus fouet
omnes creaturas, tamen vt Pater est fons diuini-
tatis, sic voluntate patris omnia extiterunt. Monstra-
tur ergo ordo creationis, qui talis est: Pater vult
creationem & totum ordinem rerum: Hanc volun-
tatem exprimit per verbum, quo dicente res fiunt
& ordine distinguuntur, & Spiritu sancto simul
creante, fouentur res.

Adultiores Basilij dictum considerent in libro
de Spiritu sancto cap. 16. Προκαταρκτικὴ αἰτία τῶν
ἠγομένων ὁ πατήρ. Δημιουργικὴ ὁ υἱός. Τελειωτικὴ τὸ
πνεῦμα, &c.

RECITA SECVNDVM
ARTICVLVM.

Et in Iesum Christum Filium eius
vnicum Dominum nostrum. Qui con-
ceptus est de Spiritu sancto. Natus ex
Maria virgine. Passus sub Pontio Pi-
lato.

lato. Crucifixus, Mortuus, & sepul-
tus. Descendit ad inferna. Tertia die
resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœ-
los, Sedet ad dexteram Dei Patris om-
nipotentis. Inde venturus est iudicare
viuos & mortuos.

Q V A E C O N T I N E N T V R I N
hoc Articulo?

Duo præcipue. PRIMVM descriptio perso-
nae Christi, ALTERVM beneficia seu opera
pertinentia ad officium huius redemptoris. Ea vero in
triplici sunt discrimine: Alia sunt P R A E T E -
R I T A: vt Incarnatio, Passio, Mors, Sepultura,
Descensus ad inferos, Resurrectio, Ascensio ad cœ-
los: Alia P R A E S E N T I A, vt Sessio ad dex-
teram patris. Alia F V T V R A, vt Reditus ad v-
niuersale iudicium.

In quibus consistit vera ag-
nitio Christi?

In duobus. In agnitione P E R S O N A E, &
in agnitione O F F I C I I, De vtroq; inquit E-
saias cap. 53. Noticia serui mei iusti iustificabit mul-
tos.

Quæ est persona Christi?

Vna est P E R S O N A Christi, sed N A
T V

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

TVRAE sunt duæ: Diuina et humana, DI-
 VINA λόγος nominatur, quæ verè ab æter-
 no persona est distincta à Patre, & tamen
 eiusdem essentia (ὁμοούσιος) cum Patre. Sed
 HVMANA natura certo tempore assum-
 ta est ex matre Maria virgine.

*Dic testimonium de persona
 Christi.*

*In primis notum sit exordium Euangelij Iohan-
 nis, quod Euangelista ideo sic scripsit, vt in illustri
 loco extaret testimonium de hoc articulo. Sic igitur
 inquit: In principio erat verbum, & ver-
 bum erat apud Deum, & verbum erat De-
 us. Hoc erat in principio apud Deum. Et
 postea: In mundo erat, & mundus per ip-
 sum factus est, Et verbum caro factum est,
 Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi
 vnigeniti à Patre.*

QVOMODO COPVLATAE SVNT
 naturæ duæ in Christo?

*Ecclesia nominat V N I O N E M P E R -
 S O N A L E M, quæ non est transmutatio, nec
 confusio naturarum, aut proprietatum inter sese,
 sed copulatio verè ineffabilis, qua secunda persona
 diuinitatis massam certam ex genere humano in v-
 tero virginis à Spiritu sancto sanctificatam assumit,
 & sibi copulat non solum inseparabiliter, sed etiam
 secun-*

secundum hypostasim, videlicet ut vna in Christo persona sit ac maneat, ipsius nimirum Verbi propria, quæ humanam naturam assumptam gestet, sustentet, ac foueat.

Quod est officium Christi?

Commodissime his quatuor appellationibus exprimitur officium. Christus est Mediator, Redemptor, Iustificator, & Saluator.

MEDIATOR est respectu perpetuæ intercessionis, qua & initio deprecatus est pro genere humano post lapsum, & se ad pœnam sustinendam obligauit, & adhuc pro Ecclesia assidue interpellat.

REDEMPTOR dicitur respectu satisfactionis, qua λύτρον seu precium æquiualeus æterno Patri pro peccatis generis humani persoluit, & iusticiæ Dei satisfecit, & iram placauit, præstita obœdientia, & pœnis in se translatis.

IUSTIFICATOR est respectu applicationis sui meriti. Quia propter ipsius passionem & mortem iustificamur coram Deo, id est, accipimus remissionem peccatorum, reconciliationem cum Deo, imputationem iusticiæ, & acceptationem ad vitam æternam. Deinde & respectu efficaciæ est iustificator, quia in his, qui sunt reconciliati, simul restituit iusticiam & vitam æternam, quæ etsi in hac vita tantum inchoatur, tamen postea consummabitur, in altera vita.

E

Postre-

Postremò SALVATOR dicitur respectu mirandæ gubernationis ac defensionis Ecclesie in hac vita. Inprimis verò respectu finalis liberationis & glorificationis Ecclesie post resurrectionem ex mortuis.

*Explica pondera vocabulorum,
in his verbis:*

Et in Iesum Christum filium eius unicum, Dominum nostrum.

I E S U S est nomen proprium huius personæ, & significat Salvatorem. Quo nomine etsi in collatione aliorum nominũ significatur inprimis respectus finalis liberationis seu redemptionis Ecclesie: Tamen cum seorsim ponitur, omnia beneficia huius personæ comprehendit. Sic Etymologiam exponit angelus Matth. i. Vocabis nomen eius Iesum, quia saluum faciet populum suum à peccatis ipsorum.

C H R I S T U S est nomen officij, & significat unctum: congruit cum voce Messias, & tribuitur huic personæ, quia est summus sacerdos & rex Ecclesie.

S V M M U S S A C E R D O S est, quia est persona immediate missa à Deo ad patefactionem Euangelij: ad placandum iram Dei suo sacrificio, & ad precandum pro nobis, habens testimoniũ quod exaudiatur, per quam & exhibentur bona
pro-

promissa in nouo testamento. Hæc descriptio sumitur ex officijs sacerdotis, quæ sunt quatuor: Docere: Sacrificare: Orare: Benedicere.

R E X vero est, Quia colligit sibi Ecclesiã per ministerium Euangelij omnibus mundi temporib. & liberat eam à peccato & æterna morte, & sanctificat eam dato Spiritu sancto, vt sit æterna ipsius hæreditas: & mirabiliter eam defendit, & regit in hac vita, vt verè inuocet & agnoscat exaudiri preces, ac celebret Deum, & resuscitat ex morte ad vitã & gloriã æternã. Hæc descriptio sumitur ex definitione regni Christi, & alludit ad officia regum: quæ sunt liberare subditos, ex potestate hostium, regere populũ certis legib. & defendere bonos à malorum iniurijs.

F I L I V S V N I C V S. Hæc appellatio describit naturam diuinam Christi. Ideò autem vocatur Filius, quia ab æterno genitus est de essentia æterni patris. Vnicus (idem est quod vnigenitus, Iohan. 1. & 3. & proprius, Rom. 8.) Discernit Filium Dei ab electis, qui sunt filij Dei adoptione. Vt Iohan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri: Christus enim natura est filius. Nos gratia.

D O M I N V M N O S T R V M. Monet hæc appellatio de applicatione beneficiorum Christi. Est enim Christus Dominus noster.

I. Iure creationis. Quia per ipsum sumus conditi ad imaginem Dei.

II. Iure redemptionis. *Quia cum nos in peccatis nascamur, propter naturæ nostræ corruptionem, quæ lapsum Adæ secuta est, ipse se dedit precium redemptionis pro nobis, & nos à maledictione legis, ira Dei, peccato, morte, & regno Diaboli, precioso sanguine suo redemit, ut simus peculiaris ipsius populus.*

III. Ratione defensionis & glorificationis. *Quia exaltatus ad dexteram patris, perpetuo colligit sibi Ecclesiam, gubernat, defendit, & glorificat in tota æternitate.*

Quid profiteamur in Symbolo de incarnatione Christi?

Conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine.

CUR MEDIATOREM CONGRUEBAT Deum & hominem esse?

PRIMA causa est. *Cum genus humanum peccauerit, congruebat ordini iusticiæ, ut aliquis in genere humano pœnam solueret, quæ esset precium pro peccatis, Ideo Filius intercessor assumpsit humanam naturam.*

SECUNDA causa. *Nulla creata potentia sola potuisset sustinere iram Dei, & in tanta magnitudine dolorum, Deo verè tribuere laudem iusticiæ. Necessè est autem in pœna, quæ debet esse*
pla-

placatio, punienti tribui laudem iusticiae. Est ergo Mediator etiam Deus.

TERTIA causa. Peccati infinita malicia est. Ut igitur esset precium infinita bonitatis, & aequalens, etiam ideo Mediator Deus est.

QUARTA. Creatura non est viuificatrix, Sed ut Ioh. 1. scriptum est, In ipso erat vita. Ideo hic redemptor Deus est, ut vincat mortem, & restituat vitam. Nam ut initio in creatione $\lambda\beta\gamma\delta\epsilon$ fuit viuificator, ita & nunc credentes ei inserti, rursus per eum viuificantur.

QUINTA. Hic mediator assidue interpellat pro Ecclesia, & semper & ubique adest Ecclesiae, eamque seruat & protegit. Quae beneficia etsi sunt à Filio in natura assumpta, & toti personae tribuuntur, tamen sunt actiones diuinae naturae & omnipotentis.

Ubi describitur historia conceptionis & natiuitatis Christi?

De conceptione inquit Angelus ad Mariam Luc. 1. Spiritus sanctus veniet super te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, Et ad Ioseph: Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Natiuitatis historia describitur Luc. 2. Cum Ioseph & Maria esset in Bethlehem, impleti sunt dies eius, ut pareret,

E 3 ret,

ret, & peperit filium suum primogenitum.
De quo angeli annunciant. Ecce euange-
lizo vobis gaudium magnum, quod erit
omni populo, Quia natus est vobis hodie
Saluator, qui est Christus in ciuitate Da-
uid, & hoc vobis signum: Inuenietis infan-
tem pannis obuolutum, & positum in
præsepio.

*Quare de Spiritu sancto con-
ceptus & ex virgine na-
tus est?*

Angelus causam exprimit Luc. i. Quod
ex te nascetur S A N C T V M, vocabitur
Filius Dei. Ideo enim de Spiritu sancto, si-
ne virili semine, de pura & immaculata
Virgine natus est Filius Dei, vt sciamus ho-
minem factum esse, sine peccato, quod
cæteri homines nati ex carnali propaga-
tione secum in hanc lucem afferunt.

*Cur sit mentio expressa Marie
matris Christi?*

Non solum propter certitudinem hi-
storiæ, sed etiam quia prædictum erat Mes-
siam nasciturum esse ex stirpe David, ex
qua Mariam ortam fuisse certum est.

Quid

*Quid profitemur in Symbolo
de maxime conspicuo actu hu-
miliationis Filij Dei in
passione?*

Passus sub Pontio Pilato, Cruci-
fixus, Mortuus, & Sepultus.

Quid vocas passionem?

PASSIO Christi est obœdientia ad-
miranda & inenarrabilis, quam Christus
Dominus noster sciens, volens, libensq̃
præstitit in tolerandis animæ & corporis
acerbissimis cruciatibus, vt iusticiæ diui-
næ hac vera reuerētia & subiectione æqui-
ualens precium pro peccatis totius gene-
ris humani persolueretur, & Pater placatus
hoc sacrificio reciperet confugientes
ad ipsum fiducia huius mediatoris & victi-
mæ, & liberatis à maledictione legis, à Ty-
rannide Diaboli, & à morte æterna gratis
donaret, propter Filij meritum & interces-
sionem, iusticiam & vitam æternam.

*QVOTVPLEX EST MEDITA-
tio passionis Christi?*

Triplex. Pedagogica, Spiritualis, Exempla-

E 4

ris

ris seu paradigmatica.

P A E D A G O G I C A M E D I T A T I O est sepe legere narrationes, quæ apud quatuor Euangelistas extant de historia passionis Christi: Easq; conferre cum vaticinijs Prophetarum, vt hæc collatio historiae & predictionum confirmet in animis assensum, quo hunc articulum amplectimur.

Pueris inprimis nota sit prima promissio Gen. 3. Psalm. 22. Esa. cap. 53. & Danielis cap. 9.

S P I R I T V A L I S M E D I T A T I O est cogitare causas passionis Christi, magnitudinem peccati, & iræ Dei aduersus peccata generis humani: Temperamentum misericordiæ & iusticiæ in Deo: Amorem filij Dei, & illam inenarrabilem humilitatem Filij. Et in tantarum rerum cogitatione exuscitare timorem Dei, & fidem.

E X E M P L A R I S meditatio est imitari humilitatem & patientiam Christi, & considerare imagines pingentes statum Ecclesiæ, quam Deus vult fieri conformem imaginis Filij sui, Rom. 8.

Cur fit mentio Pilati?

Pilatus fuit Præses Iudææ, sub Imperatore Tyberio. Huius mentio fit in Symbolo propter circumstantiam temporis, quæ monet nos de Messia exhibito, iuxta vaticinium Patriarchæ Iacob: Non auferetur Sceptrum de Iuda, neque magister de pe-

de pedibus eius, donec venerit Siloh.

QVALE GENVS SUPPLICII
fuit crucifixio?

Crucifixio fuit supplicium Iudaicum, quam postea à Iudæis acceptam, vt videtur, vsurparunt Orientales populi, sed aliter Iudæi, aliter gentes hac vsi sunt. Iudæi non solebant viuos homines in crucem tollere: sed lapidatione interfectos, quorum postea cadauera cruci alligabant, non clavis per manus & pedes adactis affigebant. Gentes verò & viuos crucis supplicio afficiebant, & clavis affigebant, non alligabant.

Ad hæc discrimina administrati supplicij huius inter Iudæos & gentes alias, accessisse videtur & fractio crurum in mortuis, cuius meminit historia Euangelica, quod & ipsum apparet fuisse moris Ethnici. Modus igitur Crucifixionis, quam Christus pertulit, non fuit Iudaicus, sed externus. Nam illo tempore iudicia capitalia non habebant amplius Iudæi, sicut ipsi de se proclamant, Non licet nobis interficere quenquam. Quare Christus traditus à Iudæis Ethnico præsidi, non Iudaico, externo etiam & Ethnico modo crucifixus est, quem tunc ibi gentes in hoc supplicio seruabant. Scribitur autem & hoc, contra blasphemos & idolatras, à Iudæis crucifixionem vsurpatam, vt hac de causa Christum etiam crucifigi postularent, quem & summus pontifex blasphemie damnauerat: & cui alterum quoque

E S crimen

crimen lese dignitatis & quasi maiestatis sacerdotalis intentabant, quod contra templum & iudices Israël locutus esset.

Tales autem tribus tantum festis ijs, quibus populus omnis conueniebat, tollere publice supplicio solebant, ex eo quod scribitur, Deut. 17. Tollendos tales, ut omnis populus audiat &c. Ideo Christi etiam supplicium, ut ad Paschatis tempus fieret, laborarunt. Hæc adultiorebus prodesse forte poterunt, & ut considerentur, necessaria sunt. Quia ex Iudeis impijs, incogitantiores aliqui, contra historiam Euangelicam negant Christum viuum crucifixum, sed tanquam blasphemum more gentis Iudæicæ lapidatione interfectum, id quod omnino etiam de Christo fecissent Iudæi, si penes ipsos tunc fuissent supplicia capitalia. Non igitur meminerunt, eo tempore hæc ipsis erepta esse, cuius non tantum ex Euangelica historia, sed ipsorum etiam popularium scriptis conuinci possunt.

*Cur hoc abominabili genere supplicij Deus voluit interfici
Filium, ut tolleretur in
crucem?*

*Paulus Galat. 3. causam exponit, in-
quiens: Christus nos redemit de maledi-
cto Legis, factus pro nobis maledictum.
Quia*

Quia scriptum est, Maledictus omnis qui pendet in ligno. *Typus autem crucifixionis Christi fuit serpens aeneus exaltatus in deserto. Num. 21. Ioh. 3.*

Cur mori oportuit Christum?

R O M. 4. inquit Paulus: Christus mortuus est propter peccata nostra. Et Osee 13. dicitur: O mors ero mors tua. Vnde versus in Scholis factus est: Mors mortis morti mortem mors morte redemit. *Typi mortis Christi fuerunt mactationes victimarum, quae occisae offerebantur in sacrificijs.*

Cur sepultus est Christus?

S E P E L I R I Christus voluit, ut certum esset testimonium, quod vere fuerit mortuus, & ut vnà secum peccata nostra sepeliret: & nostra sepulcra sanctissimi corporis sui contactu consecraret.

Quomodo intelligis articulum de Descensu Christi ad inferos?

Simpliciter & sine allegoria intelligendus est hic articulus: sicut Paulus ad Ephes. 4. interpretatur, Descendit ad inferiores par-

partes terræ. Fatemur autem hoc articulo, destructam esse tyrannidem Diaboli & inferorum, hoc est, liberatos omnes, qui credunt in Christum, à potentia Diaboli & inferis, vt Osee 13. Ero pestis tua inferne. Et hanc victoriã certo modo Filius Dei Diabolis ostendit. Nec dubium est Diabolo sensisse suam potentiam ab hoc victore fractam esse, Et verè caput serpentis à semine mulieris contritum esse. Est igitur simplicissima sententia: Quod Christus ostenderit suam victoriam Diabolis, & eos terruerit. Sed quomodo hoc fit factum, non scrutemur. Cyprianus scribit in Ecclesiæ Romanæ symbolo, & in aliquibus Orientis Ecclesijs non fuisse hunc articulum additum.

Dic testimonium de resurrectione Christi.

Pfalm. 16. Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Matth. 12. Sicut Ionas fuit triduum in ventre Ceti: Ita oportet Filium hominis tribus diebus ac tribus noctibus esse in corde terræ. Historia resurrectionis describitur ab Euangelistis. De fructu inquit Paulus Rom. 4. Resuscitatus est propter iusticiam nostram. Et 1. Cor. 15. Si Christus resurrexit, etiam nos resurgemus. Rom. 6. Resurrexit, vt & nos

nos in nouitate vitæ ambulemus.

Quare dicimus in Symbolo ?

Resurrexit tertia die.

Quia die Parasceues deponitur à cruce & sepelitur, paucis horis ante Sabbati initium. Iudæi enim diem à vespera inchoant. Toto autem Sabbato quiescit in sepulcro, Et die prima Sabbatorum, quæ nobis est dies Dominica, circa auroram resurgit ex mortuis.

Ubi extat confirmatio Articuli de ascensione Christi ad cælos ?

Actorum primo describitur historia ascensionis. Videntibus illis, eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Et Actorum 3. Oportet Christum cælo capi, vsq; ad tempora restitutionis omnium. Intelligatur autem ascensio, vt sonat litera & de corpore & de corporali locatione. ASCENSIO fuit visibilis & corporalis, & semper ita scripsit tota antiquitas, Christum corporali locatione in aliquo loco esse, vbicunq; vult, & ascensio corporalis facta est sursum.

C V R

CUR CHRISTVS ASCEN-
dit ad cœlos?

PRIMUM vt refutaret somnia Iudæorum de politico regno Messia. SECUNDO vt pararet nobis aditum ad cœlos, quo & nos aliquando traducet, iuxta dictum: Pater, volo vt vbi ego sum, ibi & illi sint. TERTIO, vt hoc velut triumpho testificaretur de victoria aduersus regnum peccati & mortis, Coloss. 2. & Psal. 68. Pertinet ad fructus ascensionis etiam sequens articulus de sessione ad dexteram Dei.

*Quid est sedere Christum ad
dextram Patris?*

Simplicissime intelligatur de exaltatione Christi ad regnum & Sacerdotium, sicut concionatur totus Psalmus 110. Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis &c. Idem articulus monet etiam de gloria Christi, superante omnium creaturarum gloriam. Beati angeli & homines etiam in cœlo sunt, quia fruuntur luce & conspectu Dei visibili. Sed Christus exaltatus est in illa arcana luce regnans cum Patre, & est caput Ecclesie, omnia in omnibus perficiens, & quanquam manet discrimen naturarum in Christo, nec confunduntur proprietates: tamen etiam humana natura Christi post glorificationem accepit dona seu ornamenta, seu prerogatiuas, quæ superant

rant omnium creaturarum dona.

Dic Testimonia de reditu Christi ad iudiciũ uniuersale.

Act. 1. inquit Angeli, Hic Iesus qui sursum receptus est à vobis in cœlum, ita veniet, quemadmodum conspexistis eum euntem in cœlum. Et Matth. 25. non solũ aduentus Christi, sed etiam processus seu forma iudicij copiose describitur.

QUAE OPERA EFFICIET Christus, cum in fine mundi rediturus est?

PRIMVM voce sua resuscitabit omnes homines, quotquot ab initio mundi mortui sunt, & animas ipsorum copulabit denuo cum resuscitatis corporibus. Eos vero, quos viuentes adhuc in terra reperiet, in momento immutatos, vna cum excitationis è morte, in occursum sibi rapiet.

DEINDE visibile & uniuersale iudicium exercebit, in quo bonos discernet à malis, & pronuntiabit sententiam super pios & impios. Nam pater omne iudicium dedit Filio, Ioh. 5. **P**RÆTEREA pios introducet in possessionem æternæ beatitudinis, quam in hac vita fide & spe expectarunt. **S**IMVL etiam impios abijciet cum damnatis spiritibus in æternos cruciatus, vbi ignis eorum non extinguetur, vermis non morietur, opprobrium non desinet, Esa. vlt. **D**ENIQVE igne purgabit cœlum

cælum & terram, & nouam mundi formam efficiet, quæ erit sancta & munda habitatio omnium beatorum angelorum & hominum. 2. Pet. 3.

RECITA TERTIVM
ARTICVLVM.

Credo in Spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem, Remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, & vitam æternam.

QVID CONTINETVR IN HAC
parte Symboli?

Confessio Ecclesie de Spiritu sancto, de Ecclesia, & de beneficijs Dei precipuis, ad quæ superiores Articuli principaliter referendi sunt.

*Quæ sunt discenda de Spiritu
sancto?*

Persona & beneficia ipsius.

Proba quod Spiritus sanctus sit Persona
seu ὑφίστατον.

Quod Spiritus sanctus sit persona distincta à Patre & Filio, id confirmat illustris patefactio in baptismo Christi. Ibi enim conspicitur Spiritus sanctus specie columbæ alas pandens super Mediatorem.

Postea

P O S T E A in Pentecoste visibiliter apparet Spiritus sanctus specie flammaram. Tertio in formula Baptismi ab ipso Filio Dei tradita iubentur baptizari homines in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Constat autem Patrem & Filium personas distinctas esse. Quare & nomine Spiritus sancti, persona distincta significatur. De processione Spiritus sancti inquit Christus Ioh. 15. Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritus veritatis, qui à Patre procedit.

Quæ sunt beneficia Spiritus Sancti?

Beneficia ostendit appellatio. Vocatur enim Sanctus, non solum, quia sanctus est, sed quia ipse credentes sanctificat, hoc est, lucem in eis accendit ad intelligendam doctrinam, & assensionem confirmat, & efficit motus cõgruentes Deo, & excitat inuocationem, & læticiam in Deo acquiescentē: Zach. 12. vocatur Spiritus gratiæ & precum.

Cur dicimus in Symbolo: Credo in Spiritum sanctum, & non dicimus, Credo in sanctã Ecclesiam?

Soli Deo, tribuendus est cultus fidei,
F iuxta

iuxta Prophetæ dictum : Maledictus qui ponit carnem brachium suum. Cum ergo testamur nos in Spiritum sanctum credere, agnoscimus & confitemur eum esse verum Deum, Sed omittitur præpositio cum recitamus professionem de Ecclesia: Quia fides non nititur Ecclesia, sed Deo. In Symbolo Constantinopolitano verba hoc modo recitantur : Et in Spiritum sanctum, Dominum viuificantem, qui ex Patre, Filioq₃ procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas IN vnâ Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Sed ibi præpositio IN, non ad verbum credo, sed ad Spiritum sanctum refertur, videlicet, quod is locutus sit per Prophetas in vnâ Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Significatur enim vnum eundemq₃ Spiritum omnia egisse in veteri & nouo Testamento : contra eos, qui consinxerunt duos sibi quasi contrarios Spiritus. Significatur etiam Ecclesiam non esse vnius temporis, sed omnium ætatum inde vsq₃ ab initio mundi propter vnum eundemq₃ Spiritum.

Quid est Ecclesia?

ECCLESIA VISIBILIS in hac vita est cœtus visibilis amplectentiũ Euangelium, & recte vtentium Sacramentis, in quo cœtu Filius Dei est efficax, & voce Euangelij & Spiritu sancto multos regenerat

rat ad vitam æternam, suntque in eo cœtu multi non sancti, sed tamen de doctrina consentientes.

*Quæ sunt signa monstrantia
veram Ecclesiam?*

Tria sunt. I. C O N S E N S V S in doctrina Evangelij incorrupta, quod ad fundamentum attinet. II. L E G I T I M V S V S V S Sacramentorum. III. O B O E D I E N T I A ministerio debita iuxta Evangelium.

Cur Ecclesia dicitur Sancta?

E C C L E S I A vocatur sancta in hac vita, per Synecdochen. Quia multa sunt membra sanctificata Spiritu sancto & electa. Fit autem à principali nuncupatio, & membra sanctificata vsitate nominantur viua membra Ecclesie. Alij non sancti vocantur mortua membra, si tamen de doctrina consentiant.

Quomodo est Ecclesia sancta?

*cum in hac vita in omnibus sit
peccatum, & sordes
multiplices.*

V I V A M E M B R A Ecclesie sunt sancti in hac vita partim imputatione, par-

tim inchoatione. IMPVTATIONE, quia propter Mediatorem teguntur in eis sordes, & imputatur eis iusticia Christi, quam fide accipiunt. INCHOATIONE verò, quia inchoatur in eis per Spiritum sanctum nouitas Spiritualis, quæ consummata erit in altera vita.

Quid significat vox Catholica?

Καθολικὸν idem est quod vniuersale. Ideo autem Ecclesia sic vocatur, quia non est alligata ad personas, loca, & ordinariam successiōem Episcoporum, sed est vbicunq; sonat vox Euangelij. Deinde quia omnibus ætatib. mundi colligitur ex genere humano. Postremò quia amplectitur totū corpus doctrinæ Prophetiæ & Apostolicæ.

Quid significant hæc verba?

Credo sanctorum communio-
nem.

Hæc verba sunt expositio seu interpretatio prioris articuli. Sunt enim velut descriptio per appositionem, vt vocant grammatici, addita, qua declaratur quid sit Ecclesia. Nempe ἀγίων κοινωνία, id est cætus talis, in quo sancti, hoc est, abluti sanguine filij Dei (Eph. 5.) & sanctificati per Spiritum sanctum, quocunq; loco
& tem-

& tempore vixerint, societatem seu communionem inter se habent, non modò eiusdem doctrinæ, sed etiam omnium beneficiorum spiritualium, cum sint membra vnius corporis, & vnũ caput habeant Christum, qui per Spiritum suum in eis est efficax. Ita Iohan. inquit: Quod vidimus & audiimus, annunciamus vobis, vt & vos societatem habeatis nobiscum, & societas vestra sit cum Patre & filio eius Iesu Christo. Et Paulus Ephes. 4. Vnum corpus, vnus Spiritus, sicut & vocati estis in vna spe. Apud Cyprianum & Augustinum hic articulus non habetur, neq; ab eis exponitur.

EXPLICA PONDERA VOCABULORUM in articulo:

Credo remissionem peccatorum.

PRIMUM testificatio est de fide, qua vnusquisq; firmiter statuere debet, quod sibi in hac vita, credenti, certo detur remissio peccatorum, contra dubitationem Pontificiam.

DEINDE cum peccata nominantur plurali numero, confirmatio est dulcissimæ consolationis: Quod omne peccatum remittatur, videlicet agenti pœnitentiam & fide amplectenti promissionem gratiæ, certò ratam propter filium Dei.

TERTIO vox remittendi docet, non tantum donari culpam sed etiam pœnam æternam. Nam remittere est liberare à culpa & pœna æterna: & hac relatio præcipuè comprehenditur in vocabulo

remissionis, videlicet solutio obligationis ad aeternam mortem, & damnationem, & debita poena condonatio.

QVARTO. Quia Symboli recitatio fit quotidie, intelligatur remissio peccatorum de continua remissione, etiam postquam renati sumus, & sciant etiam renati, semper in hac vita manere reliquias peccati, quarum remissio à Deo petenda est.

Differuntne remissio peccatorum & iustificatio?

Non differunt. Ideo iustificatio definitur, quod sit remissio peccatorum, reconciliatio cum Deo, imputatio iusticiae, & acceptatio ad vitam aeternam.

Quomodo accipitur remissio peccatorum seu iustificatio?

Homo in conuersione seu in veris doloribus accipit remissionem peccatorum propter mediatorem Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, Deum & hominem, GRATIS sola fide, non propter propriam dignitatem seu propter virtutes proprias aut propria opera seu merita.

Dic testimonium de hoc Articulo.

Acto.

Acto. 10. Huic (Christo) omnes Pro-
phetæ testimonium dant, remissionem pec-
catorum accipere per nomen eius, omnes
qui credunt in eum. Ro. 3. Iustificamur gra-
tis gratia ipsius, per redemptionē, quæ facta
est in Christo Iesu, quem proposuit Deus
propitiatorē, in sanguine eius, per fidem.

*Quomodo intelligenda est hæc
Propositio? Fide sumus iusti: aut
fide accipimus remissionē
peccatorum.*

Propositio hæc: Fide sumus iusti: intel-
ligitur correlatiuè, videlicet per misericor-
diam sumus iusti propter Filium Dei. Ideò
autem fit mentio fidei, Quia fide oportet
accipi beneficium gratuitum. *Vsitate sic dici-
tur, Non propter nostrum credere, sed propter eum,
in quem credimus, iustificamur. Item, Ut annulus
magni aestimatur propter gemmam: Sic fides iustifi-
cat, non quia qualitas est in nobis, sed quia me-
diatorem apprehendit.*

*Cur retinenda est particula ex-
clusiua? Gratis. Item, Sola
fide iustificamur.*

Quatuor sunt causæ propter quas necesse est retineri exclusiuam. **P R I M A** est, vt tribuatur honos debitus filio Dei, quod hæc sola hostia sit precium pro nobis, iuxta dictum: Hic est Agnus Dei, qui tollit peccata mundi.

S E C V N D A est, vt conscientia habeant firmam consolationem, iuxta dictum: Rom. 4. Ideo ex fide gratis, vt sit firma promissio.

T E R T I A causa est, vt inuocatio fieri possit, quæ impeditur conspectu nostræ infirmitatis, nisi erigamur fiducia Mediatoris.

Q V A R T A est, vt conspiciatur discrimen legis & Euangelij. Quia particula gratis, fide, & expressa mentio mediatoris præcipuè discernunt legem & Euangelium.

Q V I D E S T M O R T V O -
rum resurrectio?

R E S V R R E C T I O mortuorum *uniuersalis est actio Dei externa, qua Deus pro sua immensa potentia, & iuxta liberrimum decretum voluntatis suæ, omnium hominum corpora ab hac vicissitudine generationum & corruptionum vindicabit, & rursus cum animis copulabit, vt ad omnem æternitatem, aut pœnas scelerum vna cum Diabolis persoluant, aut communicatione lucis, sapientia, iusticia & vitæ diuinæ fruantur.*

CUR

Cur expresse dicitur:

Credo resurrectionem carnis.

Quia sicut corpus mortificatur propter peccatum, Anima non moritur: Sic corpora quidem resuscitabuntur, Animæ verò resurrectione non habent opus, cum maneant superstites postquam discedunt ex corporibus: At in nouissimo die rursus copulabuntur cum resuscitatis corporibus.

Cyprianus scribit in aliquot Orientis Ecclesijs articulum de resurrectione carnis *ἀναστῆσις* fuisse pronunciatum: Credo **H V I V S** carnis resurrectionem. Sicut & Paulus *ἀναστῆσις* loquitur: Oportet corruptibile Hoc induere incorruptibilitatem.

Dic testimonium de hoc articulo.

Nota sit pueris historia visionis Ezechielis cap. 37. Et concio Pauli 1. Corinth. 15. & 1. Thess. 4. vbi sedes & præcipua confirmatio est huius articuli.

Quotuplex est resurrectio?

Iohan. 5. inquit Christus: Venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona fecerunt, ad resurrectionem vitæ:

F. 5

Qui

Qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij.

Hæc asseueratio Filij Dei discernit resurrectionem piorum à resurrectione damnatorum. Quia etsi immortalitas vtriusq; communis erit: tamen finis ad quem vtriusq; resuscitabuntur, ingens discrimen facit. Nam vita æterna erit portus, in quo boni acquiescent. Supplicium æternum erit stipendium peccati regnantis, quod non tegitur vmbraculo Filij Dei.

Quid nominatur vita æterna?

VITA ÆTERNA vocatur status beatorum, post hanc vitam, in qua Deus illos in vniuersum liberatos à peccato & morte coràm perfundet sua luce & sapientia, & implebit sua iusticia & læticia, & in tota æternitate omnia erit in omnib.

Huic opponitur mors æterna, quæ est perpetua abiectio omniũ damnatorum à Deo, & animæ ac corporis cruciatus nunquam finiendi.

Dic testimonium de hoc articulo.

Ioh. 3. inquit Baptista: Qui credit in Filium, habet vitam æternam. Qui non obtemperat Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. Ioh. 10. Oues meæ
vocem

vocem meam audiunt, & sequuntur me,
& ego vitam æternam do eis.

C V R P O S T R E M O L O C O R E-
citatur hic articulus?

Vt doceat quis sit finis omnium bono-
rum, seu quod sit summum & ultimum bonum,
quod precipue ab omnibus hominibus expetendum
est. D E I N D E vt monstret finalem causam
creationis, redemptionis, & sanctificationis nostræ.
P O S T R E M O vt confirmet nos de immorta-
litate, qua discrimen facit inter homines & pecu-
des: & de fine seu cessatione omnium miseriarum, qui-
bus hac mortalis vita est obnoxia. Nō enim ad hanc
vitam mortalem, vt pecudes, nec ad perpetuas mi-
serias nati sumus, sed vt immortalitate & beatitu-
dine æterna fruamur, cuius nemo erit particeps, nisi
in hac vita accensa in eo fuerint initia vitæ æternæ.

*Quomodo in hac vita inchoatur
in nobis vita æterna?*

V I T A A E T E R N A inchoatur in
nobis in hac vita, cum ex verbo patefacto
agnoscimus Deum, & acquiescimus in eius
misericordia promissa propter Filium, &
cum corda sentiunt consolationem Spiri-
tus sancti, qua simul accenditur noua lux,
iusticia, & læticia, quæ est gustus vitæ æ-
ternæ.

D E

D E O R A T I O N E
 D O M I N I C A , Q V A E E S T
 T E R T I V M C A P V T C A -
 techeseos Christianæ.

*Quid continet Oratio Do-
 minica?*

Continet optimam & perfectissimam
 formã precandi, præscriptã à Filio Dei Do-
 mino nostro Iesu Christo, qua & breuita-
 te admirabili, & ordine sapientissimo cõ-
 plexus est omnes res, quas à Deo petere
 debemus.

*Quod est discrimen veræ invo-
 cationis in Ecclesia, & alia-
 rum impiarum invo-
 cationum?*

Duæ sunt præcipuæ differentiæ, Alte-
 ra D E E S S E N T I A D E I, Altera de
 V O L V N T A T E. Primum enim Eth-
 nici & alij impij negant hunc esse Deum,
 qui est æternus Pater, Filius, & Spiritus
 sanctus. Deinde ignorant promissiones &
 mediatorem. Ecclesia verò alloquitur ve-
 rum

rum Deum patefactum illustribus testimo-
nijs, & agnoscit eum sicut se patefecit. Scit
etiam promissiones, & agnoscit mediato-
rem, & scit Deum velle inuocari & exau-
dire fiducia mediatoris: sicut ipse Domi-
nus inquit: Quicquid petieritis Patrem in
nomine meo, dabit vobis.

*Quæ requiruntur ad veram
inuocationem?*

In omni inuocatione necessaria est præ-
cipuè sex rerum consideratio.

I. Cogitandum est Q V I D &
Q V E M D E V M, & vbi patefactum in-
uoces. *Ioh. 4. Nos adoramus, quod scimus.*

II. Considerandum est præceptum
de Inuocatione, vt *Psal. 50. Inuoca me in
die tribulationis.*

III. Singuli cogitent, an verè sint cõ-
uersi ad Deum. Nam sine conuersione
precatio non est efficax, *Ioh. 9. Peccato-
res Deus non exaudit.*

IIII. Cogitandæ sunt promissiones
de exauditione. *Matth. 7. Petite, & dabi-
tur vobis. Luc. 11. Quanto magis Pater ve-
ster dabit Spiritum sanctum petentibus.*

V. Excitanda est fides, quæ in pro-
missionem intuens, certò statuât nos ex-
audiri

audiri propter mediatorem.

V I. Consideratio est rerum petendarum, ne oratio inanis βαπλολογία sit.

Quod est discrimen in petitione bonorum corporalium & spiritualium?

Cum petimus BENEFICIA SPIRITUALIA, ut remissionem peccatorum, reconciliationem, vitam æternam, gubernationem animæ, fides simpliciter, & sine vlla conditione expectet hæc bona: Quia Deus nominatim promisit, se hæc daturum esse. Cum verò petimus BENEFICIA CORPORALIA, ut victum, defensionem, liberationem in morbo &c. In his fides certò statuat, preces nostras placere Deo, & exaudiri, sed cum inuocatione simul afferat voluntatem paratam ad obediendum in afflictione, si Deo ita videatur. Quia Deus vult Ecclesiam in hac vita exerceri cruce & afflictionibus, & tamen seruat eam mirabiliter. *Ideo sancti petunt à Deo beneficia corporalia, cum conditione, ut leprosus Matth. 8. Domine, si vis potes me mundare. David 2. Reg. 15. Si volet Dominus reducet me. Si dixerit, non places, præsto sum. Nec affert hæc conditio dubitationem: Quia vniuersaliter, etiam*

gnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, sic & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Quis est ordo seu dispositio Orationis Dominicae?

Constat oratio Dominica Exordio, Narratione & Epilogo.

Quid continet Exordium?

Exordium discernit Deum à commentitijs numinibus, qualia sunt idola Epicuri & Stoicorum. Tribuit enim Deo & voluntatem & facultatem nos exaudiendi.

Quid continet Narratio?

Narratio petit à Deo GRATIAS, ut veteres loquuntur, POSITIVAS & PRIVATIVAS, id est, donationem bonorum & liberationem à malis.

Quæ

Quæ sunt gratiæ Positivæ?

Duplices sunt P O S I T I V A E gratiæ , Aliæ Spirituales , aliæ Corporales. S P I R I T V A L E S sunt tres: I. Vera agnitio Dei, id est, Sanctificatio nominis diuini. II. Consolatio & gubernatio Spiritus sancti, quæ vocatur regnum Dei. III. Obœdientia nostra congruens cum voluntate Dei. G R A T I A P O S I T I V A C O R P O R A L I S significatur appellatione panis quotidiani.

Quæ sunt gratiæ Priuatiuæ?

P R I V A T I V A E gratiæ sunt tres. I. Remissio peccatorum. II. Depulsio Tyrannidis Diaboli, & mundi, imò & carnis nostræ. III. Liberatio, id est, mitigatio calamitatum in hac vita, & integra liberatio.

Quid continet Epilogus?

Epilogus recitat impulsiuas & finales causas, propter quas petimus nos exaudiri. Impulsiuæ causæ sunt, Quia tuum est regnum & tua potentia.

Finalis causa significatur appellatione gloriæ Dei.

Tandem additur Epiphonema plenum
G fidei,

fidei, AMEN, quod significat certò statuendum esse nos propter mediatorem ex auditos esse.

EXPLICA PONDERA

VERBORVM IN EXORDIO:

Pater noster qui es in coelis.

PATER hoc loco est essentiae nomen, non tantum vnius Personæ. Nam *omnis inuocatio vera quæ fit ad Deum, semper intelligatur complecti Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.*

DEINDE appellatio Patris monet nos de fide & de promissionibus.

POSTREMO admonet nos de magnitudine amoris Dei erga nos. *Sicut enim pater miseretur filiorum: sic Dominus miseretur timentium se, Psal. 103.*

NOSTER. Hoc pronomen rursus nos monet de fide, qua singuli statuere debent, sibi quoque Deum esse Patrem.

Deinde eadem vox est commonefactio de fraterna dilectione: & quod precatio sit commune bonum Ecclesiæ.

QUI ES IN COELIS. Hæc particula est asseueratio de Omnipotentia Dei.

*Necesse est enim statuere Deum non modo vel-
le, sed etiam posse nos iuuare, neque vel negligere
nos, vel esse alligatum ordini causarum secundarum.*

Regu-

Regula de interpretatione quatuor priorū petitionum.

I. Quatuor priores petitiones intelligendæ sunt relatiuè. *Quia etsi nomē Dei per se sanctum est, & regnum ipsius, & voluntas perficitur etiam sine nostra precatione: Tamen nostrum est petere, ut nos quoq; simus sacerdotes celebrantes Deum, & ciues regni Dei, & ministri facientes grata Deo. Sic etsi bona corporalia etiam impijs suppeditantur, tamen petendum est, ut nos agnoscamus panem quotidianum Dei donum esse.*

II. Singulis petitionibus addenda est Antithesis, qua petamus non solum dari nobis bona spiritualia, sed etiam mala his opposita depelli ac remoueri, ut D. Lutherus dicere solebat: *Non possum precari, quin simul oporteat me imprecari.*

E X P L I C A V E R B A
P R I M Æ P E T I T I O N I S :

Sanctificetur nomen tuum.

N O M E N Dei significat noticiam & famam Dei. S A N C T I F I C A R E significat sacrosanctum habere, *summa cum veneratione colere*, Includit autem respectum ad doctrinam seu verbum Dei, q̄ docet, quomodo & agnosci & coli Deus velit.

In pronomine T v v m singularis Em-
G 2 pha-

phasis est, Quia monet nos de gloria Dei anteferenda non solum nostræ gloriæ, sed omnibus etiam rebus humanis.

Quæ est sententia prima petitionis?

Petimus veram Dei agnitionem iuxta verbum, quod ipse nobis tradidit: *iuxta Christi dictum: Sanctifica eos Pater in veritate. Sermo tuus est veritas.* Deinde petimus tolli prophanationem nominis Dei, hoc est, caliginem non agnoscentem Deum, contemptum Epicureum Dei, corruptelas doctrinæ, errores, idolatriam, blasphemias, sectas, scandala.

EXPLICATA VERBA
SECUNDÆ PETITIONIS:

Adueniat regnum tuum.

REGNUM DEI in hac vita est iusticia, Pax, & gaudium in Spiritu sancto. Rom. 14. ADVENIRE est per continuos progressus augeri: donec tandem in altera vita integra fiat consummatio.

Quæ est sententia Secunda Petitionis?

Petimus effectum verbi Dei, videlicet guber-

gubernationem & consolationem Spiritus sancti: & destructionem regni Sathanae: Denique consummationem Ecclesiae in vniuersali resurrectione.

EXPLICA TERTIAM
PETITIONEM:

Fiat voluntas tua, sicut in caelo, sic & in terra.

Vetus Latina lingua voluntatem intelligit actionem, seu ipsum velle. Ita hic VOLUNTAS DEI significat ipsum velle Dei, seu hoc quod vult Deus.

Collatio addita: SICVT IN COELO, SIC ET IN TERRA: monet nos de exemplo sanctorum Angelorum, qui in caelo & seruiunt Deo magna cum laetitia, & sunt spiritus casti, humiles, veraces, & conformes voluntati seu legi diuinae.

*Qua est sententia Tertiae
Petitionis?*

Petimus vt Deus nos flectat ad obedientiam congruentem cum ipsius voluntate: in vocatione: in priuatis moribus, & in ærumnis: Deinde vt impediatur omnes actiones publicas & priuatas, repugnantes voluntati diuinae.

Q V O M O D O F I T V O L V N -
tas Dei?

Voluntas Dei primum fit in singulis vocationibus, quando fideliter administrantur mandata officia, iuxta dictum Pauli: Hoc requiritur in ministro, ut sit fidelis. Deinde fit in vita priuata, cum vnusquisq; suos mores regit pie, erga Deum, caste erga seipsum, iuste erga alios. Sicut Paulus inquit ad Titum 2. Ambulemus in hoc seculo pie, iuste, & caste. Postremo fit in erumnis, quando, iuxta Petri dictum, humiliamus nos sub potenti manu Dei, ut nos exaltet tempore oportuno.

E X P L I C A Q V A R T A M
P E T I T I O N E M :

Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie.

Appellatio P A N I S significat quicquid ad huius corporalis vitæ sustentationem pertinet. Enumeratio repetatur ex Catechismo Reuerendi Doctoris Lutheri. Ideo autem Panem nominamus, ut significetur mediocritas inter nimiam opulentiam, & extremam inopiam.

N O S T R V M dicimus, ut moneamur de *ὑποταγεία*, id est, ut contenti simus eo quod nobis datur, non inhiemus alienis. Quia Deus dissimiliter distribuit bona corporalia. Neq; eadem dat omnibus, neq; eodem modo.

Alte-

Alterum Epitheton Q V O T I D I A -
N V S , ἡμετέριος , significat continuum ali-
quid , quo per dies singulos indigemus ,
quamdiu hic viuimus , ab ἡμέρα , quod
significat diem crastinam seu postridia-
nam.

Voce H O D I E monemur de breui-
tate vitæ humanæ , & de fide acquiescente
in præsentib. bonis , & vetante curam pro-
phanam & Ethnicam de futuris incertis.

*Quæ est ergo sententia Quarta
Petitionis?*

Petimus victum , valetudinem , succes-
sum in laboribus , bonum regimen , pacem ,
fœcunditatem terræ , felicitatem coniugij
& liberorum , & quæcunq; sunt vitæ & vo-
cationis nostræ adminicula. Deinde de-
precamur ingratitude non agnoscen-
tem hæc dona Dei , aut abutentem ijs : aua-
riciam , curam prophanam , Tentationes
& laqueos Diaboli , in quos incidunt qui
volunt ditescere. Item vt depellantur à no-
bis fames , pestis , bella , morbi , infelici-
tas Politicæ & Oeconomix.

E X P L I C A Q V I N T A M
P E T I T I O N E M :

G 4

Re-

Remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitoribus nostris.

D E B I T A sunt peccata quibus Deum offendimus, & iram æternam mere-mur, *Quia ut debita ciuilitè obligant ad solutionem: Ita semper reatus coniunctus est cum peccato, nisi fiat remissio.*

Pronomen **N O S T R A** est vox perpetuæ confessionis omnium sanctorum agnoscentium se pollutos esse vicijs & peccatis multiplicibus.

Clausula addita: **S I C V T E T N O S R E M I T T I M V S**, monet nos de dilectione proximi quæ tegit aliorum infirmitates, & multas iniurias condonat publicæ tranquillitati Ecclesiæ & Reipub.

Qua est sententia Quinta Petitionis?

Fatemur omnes nos esse reos & pollutos, & petimus remissionem peccatorum gratis promissam propter Filium Dei, & monemus nos ipsos de nostra pœnitentia & de mutua condonatione offensionum erga alios.

E S T N E N O S T R A R E M I S S I O
causa remissionis diuinæ?

Si re-

Si remissio non esset gratuita, non posset dici remissio, sed potius compensatio. Et si cogitandum esset propter nostram condonationem dari remissionem, fieret incerta reconciliatio. Quanquam enim conuersi repugnant odijs, tamen aliqua semper cicatrix seu imbecillitas in nobis manet.

E X P L I C A S E X T A M
P E T I T I O N E M :

Ne nos inducas in tentationem.

TENTATIO significat sollicitationem aut impulsionem carnis, mundi, & Diaboli, ad res quas Deus odit, & quæ nobis perniciem æternam afferunt.

In verbo INDUCAS phrasis Hebræa est, significans permissionem, Ne inducas, id est, ne finas nos induci. Potest etiam intelligi secundum regulam: Verba Hebræorum intelligenda sunt, cū effectu. Non inducas in tentationem, id est, ne ita finas induci, vt opprimamur tentatione.

*Quæ est igitur sententia huius
Petitionis?*

Precamur vt Deus non sinat nos euerti opinionibus & affectibus corruptæ naturæ, aut Diaboli insidijs, aut minis atq; illecebris mundi: Sed det nobis victoriam

Handwritten marginalia on the right edge of the page, including the number 105 and other illegible characters.

aduersus carnem, Diabolum & mundum,
per Dominum nostrum Iesum Christum.

EXPLICA SEPTIMAM
PETITIONEM:

* Sed libera nos à malo.

MALVM intelligatur de malo pœ-
næ, id est, de calamitatibus priuatis, &
publicis, præsentibus & æternis.

LIBERATIO significat & mitiga-
tionem, & finalem liberationem.

Quæ est igitur Sententia?

Petimus vt Deus corripiat nos in iudi-
cio, & non in furore, ne ad nihilum redi-
gamur: vt in ærumnis det leuationem, o-
stendat testimonia suæ præsentia in depel-
lendis periculis, & concedat nobis libera-
tionem in bona hora, seu migrationem ex
hac valle lacrymarum in æterna taberna-
cula.

EXPLICA VERBA

EPILOGI:

Quia tuum est regnum, tua po-
tentia, tua gloria.

MENTIO REGNI alludit ad officium
regis, qui debet tueri, & fouere subditos.

Po-

P O T E N T I A opponitur infirmitati nostræ, & indigentia, & Deum ad commiserationem exuscitat.

G L O R I A significat causam finalem, videlicet quia & nos confessione nostra eam celebraturi sumus, & quia Diaboli & hostes Dei blasphemi refutantur cum Deus adest & opitulatur Ecclesie.

Quæ est sententia Epilogi?

Confirmatio est *παράκλησις*, mouens atq; impellens Deum, vt nos exaudiat, sumtis argumentis ab honesto, à facili, & à causa finali.

Tu vis nobis dona dare, Quia rex noster es, Nos populus tuus, Nos infirmi & miseri, Tu potens es. Gloria nominis tui agitur, ne quando dicant inter gentes, vbi nunc est Deus ipsorum? Nos vicissim gratias tibi agemus, & annuntiabimus laudem tuam in sæculum sæculi.

Cur additur AMEN?

A M E N, Hebræa vox est significans certitudinem alicuius rei. Opponitur autem hoc Epiphonema dubitationi, quæ disputat an nostri gemitus exaudiantur. Estq; velut obsignatio precum, quæ orans testatur se certa fide & spe pendere à Deo, & sine dubitatione expectare bona salutaria, iuxta promissionem,
iura-

inramento Christi confirmatam: Amen Amen, Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.

**DE P O E N I T E N -
TIA ET ABSOLVTIO-
NE, QVAE EST PARS
quarta Christianæ Ca-
techeseos.**

Quid est Pœnitentia?

P O E N I T E N T I A significat totam conuersionem ad Deum, quæ est expauescere & dolere agnitione iræ Dei aduersus peccata nostra, & rursus erigi fide accipiente remissionem peccatorum fiducia Filij Dei, & in hac fide inchoare nouam obœdientiam.

Quæ sunt partes Pœnitentiæ?

Tres. C O N T R I T I O, F I D E S,
N O V A O B O E D I E N T I A.

Quid est contritio?

Est verè expauescere agnitione iræ Dei aduersus peccata nostra, & dolere, quod Deum offendimus.

Quid est Fides?

F I D E S est assentiri omni verbo Dei
no-

legis. Inde igitur ordiendæ sunt Conciones poenitentia. Sed dolores qui oriuntur ex lege, tantum seruilem timorem efficiunt. Quare ut contritio sit salutaris, & excitetur filialis timor: legis concionem, quæ simpliciter est vox condemnationis & maledictionis, temperari necesse est ex Euangelio, quod proponit spem veniæ peccatoribus, & monstrat ideo Deum concludere omnes sub peccatum, ut omnium misereatur.

De fide lex nihil dicere potest, ante reuelationem Euangelij, sed hæc pars poenitentia tota est ex Euangelio. Quia lex de Mediatore, quo fides tantum nititur, sine Euangelio nihil docet. Ideo etiam lex peccatum illud summum, maximum, vltimum, & nulla satisfactione piandum in tota æternitate, videlicet ignorationem Filij, incredulitatem, contemptum Filij, & desperationem, non arguit, Sed hoc peccatum ex solo Euangelio patet & arguitur.

Postremo Lex perpetua norma est nouæ obœdientia, etiam in renatis, ostendens quæ opera sint faciendæ: Sed in Euangelio tantum monstratur, quomodo fieri bona opera possint in tanta infirmitate nature nostræ, in tantis Diaboli insidijs, & in tanta periculorum mole, quæ vitæ & vocationis nostræ cursum impediunt. Deinde quomodo studium inchoatæ obœdientia placeat Deo, & quomodo inchoatæ virtutes fiant cultus Dei: Cum & in sanctis semper maneant reliquiæ peccati, & virtutes omnes

nes in hac vita sint imperfectæ & languidæ, nec satis
faciant legi postulanti integram conformitatem cum
Deo.

*Quid differunt timor servilis
& Filialis?*

TIMOR DEI SERVILIS est
fuga, & fremitus aduersus Deum sine fi-
de. Talis est contritio in Cain, Saul, Iuda.

TIMOR DEI FILIALIS est
verus pavor & dolor animi cōsternati sen-
su iræ Dei & metu pœnarum, ad quem ac-
cedit fides, quæ inter pauores erigit & cō-
solatur corda, & accedit ad Deum, petit
& accipit remissionem. Talis est contritio
Petri & omnium Sanctorum in tota vita,
& hæc fit opus Deo placens & cultus Dei:
iuxta dictum: Sacrificium est Deo Spiritus
contritus.

Quid est cultus Dei?

CULTVS DEI est opus manda-
tum à Deo, factum in fide, id est, vera ag-
nitione & fiducia mediatoris, quod refer-
tur ad hūc finem, vt Deo tribuatur honos,
id est, vt testemur hunc verè esse Deum,
quem sic colimus, & eum sic velle coli.

QVĪD DOCENT PAPISTAE
de Pœnitentia?

Par

Partes pœnitentiæ constituunt : Contritionem cordis , Confessionem oris , Satisfactionem operis . Omittunt igitur fidem , quæ est præcipua pars vera pœnitentiæ , & illis ipsis partib. quas recensent , addunt horribiles errores , vt explicatur alibi copiosius .

R E C I T A B R E V I T E R P R A E -
cipuos errores , quos habent Pontificij de pœnitentia : Cum ij primam occasionem dederint emendationi doctrinæ Euangelij , quæ est facta per ministerium reuerendi viri D. Lutheri .

De Contritione duos gravissimos errores habuerunt : Oportere contritionem sufficientem esse . Et hanc mereri gratiam seu remissionem peccatorum .

De Confessione docuerunt , enumerationem singulorum delictorum , ac præsertim arcanorum , faciendam esse administrantibus Sacramenta , & tria horribilia mendacia addiderunt . I. Quod enumeratio mereatur Remissionem , propter ruborem & verecundiam . II. Quod recitatio sit necessaria , vt possit indici satisfactio . III. Quod remissio pendeat ex conditione enumerationis , quam dixerunt diuinitus præceptam esse .

De satisfactionibus horrendum chaos errorum fuit . Affirmarunt culpam remitti propter contritionem , & confessionem sufficientem , sed pœnam æternam mutari in pœnas temporales , & harum partem remitti potestate clauium , partem redimendam esse satisfactionibus .

Q V O S

QVOS GRADVS CONSTITUERUNT satisfactionum?

Quinq; gradus. I. Erant opera indebita, seu non mandata lege Dei, vt peregrinationes, rosaria, ieiunia certorum dierum &c. II. Cooptatio in fraternitates, qua participes fierent meritorum, quibus abundarent Monachi. Inde multi Impp. in veste Franciscana sepeliri se voluerunt. III. Indulgentia, quas distribuebat, certo precio Pontifex Romanus, & eas affirmabat esse applicationes meritorum, quibus Sancti mortui prodesse alijs. IIII. Ignis purgatorius, quem tamen dicebant non esse æternum. V. Vigiliae & Missa funebres, quibus anime redimerentur ex purgatorio.

Cur retinetur in nostris Ecclesijs ritus privatae Confessionis?

Non volunt Ecclesiæ nostræ stabilire errores Papistarum de Confessione: Sed retinent Confessionem, in qua fit confessio in genere, quod agnoscamus nos esse peccatores, propter petitionem privatae absolutionis, & vt in illo mutuo colloquio rudiores erudiantur, & exploretur an intelligent doctrinam Ecclesiæ propriam.

Quid est Absolutio privata?

H

A B-

ABSOLVTIO PRIVATA est
annunciatio & applicatio Remissionis pec-
catorum, quæ fit nomine & autoritate
Christi per vocem hominis in ministerio.
Et hæc absolutio est testimonium, quod vox Euan-
gelij & multis, & singulis, qui ad Deum conuer-
tuntur, & consolationem petunt, annunciet remis-
sionem peccatorum, iuxta dictum: Quorumcunq;
remiseritis peccata, remittuntur eis, Ioh. 20.

ESTNE ENUMERATIO DE-
lictorum omnium aut aliquorum apud mi-
nistros Ecclesiæ necessaria?

- » Nulla enumeratio delictorum necessaria est,
» Primum quia nusquam extat præceptum diuinum
» de enumeratione singulorum. Deinde quia enume-
» ratio omnium est impossibilis, sicut scriptum est, De-
» licta quis intelligit? Fit autem absolutio priuata ra-
» tione ministerij, non ratione iurisdictionis. Ideo cog-
» nitio delictorum arcanorum non est necessaria mi-
» nistro Euangelij. Sed alia est absolutio in crimini-
» bus, quæ distinguenda est à priuata absoluteione, vt
» alibi copiosius dicitur.

*Estne distincta remissio culpæ à
remissione pœnæ æternæ?*

Non est distincta; sed remissio culpæ
prorsus eadem est, quæ est remissio pœnæ
æternæ, iuxta dictum Esa. 45. Ego quotidie de-
leo ini-

leo iniquitates tuas coram me, & peccatorum tuorum non recordabor amplius. Et Esa. 1. Si peccata vestra fuerint vt Coccinum & vt vermiculus &c.

Estne distincta remissio culpæ à remissione pœnæ temporalis in hac vita?

Est distincta. Vt Adam, Dauid, accipiunt remissionem culpæ, & tamen simul subijciuntur pœnis in hac vita. Sed hæ pœnæ nequaquam sunt compensationes aut merita pro pœna æterna, vt finxerunt Monachi, sed habent prorsus alias causas, quas omnes homines scire necesse est, propter doctrinam & consolationem.

Cur igitur Ecclesia, & hi etiã, qui sunt conuersi ad Deum, exercentur calamitatibus: seu, quæ sunt causa calamitatum in Ecclesia?

Prima causa est PECCATVM HÆREN S in natura, quod cum contemnat mundus, Deus in Ecclesia vult conspici iram suam, vt agnoscamus peccata, & nos subijciamus iudicio ipsius.

H 2

Secun-

Secunda causa est ODIVM DIABOLI, qui rabiosius scēuit in Ecclesiam, quā in alios.

Tertia causa est, vt in CRUCE EXERCENTVR, & crescant pœnitentia, fides, inuocatio, & tota nouitas, iuxta dictum: Bonum est mihi Domine, quòd humiliasti me.

Quarta, quia plurima sunt in Ecclesia etiam ACTUALIA DELICTA atrociora, quæ Deus punit propter suam iusticiam, & propter exemplum, & vt multos ad pœnitentiam reuocet.

Quinta, Vt afflictiones sanctorum sint TESTIMONIUM DE SECVTRO IVDICIO.

Sexta, Vt afflictiones sint TESTIMONIUM DE DOCTRINA, quod p̄y verè sic sentiant, nec sui commodi causa circumferant fictam doctrinam.

Septima, vt fiamus CONFORMES IMAGINIS CHRISTI.

Octaua, vt liberationes in calamitatibus sint TESTIMONIA DE PRAESENTIA Dei in Ecclesia.

QVOMODO DISCERNVNTVR
Gradus afflictionum in Ecclesia?

Genera sunt quatuor:

- 1 τιμωρία, vt exilium Davidis.
- 2 δοκιμασία, vt carcer Ioseph.
- 3 μαρτύρια, vt mors Baptista, Pauli &c.

4. λύ-

4 λύτρον, solius Christi obœdientia est.

QVI SVNT FONTES CONSO-
lationum in cruce & calamitatibus?

DECEM SVNT LOCI.

I. NECESSITAS, id est, Mandatum
Dei, quod præcipit patientiam. II. DIGNI-
TAS VIRTUTIS, quæ non est abijcienda
propter arumnas. III. BONA CONSCI-
ENTIA, cum non attraximus nobis nostra culpa
calamitates. IIII. REMISSIO PEC-
CATORVM. V. Promissio PRAESEN-
TIAE DEI & auxiliij diuini in arumnis. VI.
SPES VLTIMAE LIBERATIO-
NIS & æternæ salutis. VII. EXEMPLA
Filij Dei et præcipuorum luminũ Ecclesiæ. VIII.
CAVSÆ FINALES, quia affligimur,
non vt pereamus, sed vt crescat in nobis lux & no-
uitas spiritualis. IX. COLLATIO E-
VENTVVM, Cum coram Deo agnoscimus
nos iustè puniri, & meritos esse atrociores pœnas,
& tamen mitigari pœnas propter Mediatorem, &
ne tota Ecclesia funditus deleatur. X. DESI-
DERIVM CLARI CONSPECTVS
DEI & liberationis à toto peccato.

An nõ mitigantur calamitates
his, qui verè ad Deum con-
uertuntur?

H 3

Quòd

Quòd conuersis ad Deum aut libera-
tio aut mitigatio pœnarum temporalium
diuinitus contingat, ostendit exemplum
Niniuitarum, & dictum Christi: Nisi pœ-
nitentiam egeritis, omnes similiter peri-
bitis. *Mitigantur autem pœnae temporales præci-
pue propter Filium Dei, qui est vmbraculum Ec-
clesiæ. Postea verum est, & in conuersis studium
bene operandi habere sua præmia etiam in hac vita.*

DE SACRAMEN-

TIS: QVÆ EST QVIN-

TA ET POSTREMA

pars Catecheseos Chri-
stianæ.

*Quid nominatur Sacramen-
tum in Ecclesia?*

SACRAMENTVM in nouo Te-
stamento, vt Ecclesia loquitur, est ri-
tus diuinitus institutus, additus pro-
missioni in Euangelio traditæ, vt sit
testimonium & pignus exhibitæ & ap-
plicatæ promissionis gratiæ.

Cur Sacramenta instituta sunt?

Duo

SACRIFICIA verò sunt opera, quæ nos Deo reddimus, vt eum honore afficiamus.

Quæ sunt species Sacrificiorũ?

Duæ sunt species: Propitiatorium, & Eucharisticum. PROPITIATORIUM seu ἰλασικόν, est tota obœdientia Christi, quæ sola meretur remissionem peccatorum hominibus.

Aliorum sanctorum bona opera omnia facta in fide, sunt EUCHARISTICA, & non merentur remissionem peccatorũ. Et huc pertinent etiam TYPICA, qualia erant in veteri Testamento. Quia facienti in fide erant exercitia confessionis & gratiarum actionis.

DE BAPTISMO.

Quid est Baptismus?

BAPTISMVS est instituta à Filio Dei mersio in aquam, cum pronunciatione verborum: Ego baptiso te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, testificans eum, qui cum hac pronunciatione verborum mergitur, reconciliari cū Deo propter Christum, & sanctificari Spiritu sancto ad vitam æternam, & obligari ad agnitionem & celebrationem huius veri Dei.

Vbi

Sunt baptifandi:

Quia omnes faluandos oportet inferri
Ecclefia:

Ad infantes pertinet promiffio Gratia
& falutis aeternae:

Sunt igitur infantes baptifandi & infe-
rendi Ecclefiae.

Minor manifesta eft ex his dictis: Sini-
te paruulos ad me venire, nec prohibete
illos, Talium enim (fcilicet, qui ad me ve-
niunt, feu qui mihi offeruntur) eft reg-
num caelorum, Marci 10. Item: Non eft
voluntas Patris, vt pereat vnus de paruulis
iftis, qui credunt in me, Matth. 18.

DE COENA DOMINI.

QVAE SVNT PRAECIPVAE AP-
pellationes publici ritus Coenae Domini?

Prima appellatio eft COENA DO-
MINI, I. Corinth. II.

Altera appellatio eft SYNAXIS, a
conuentu feu congregatione publica.

Tertia eft EVCHARISTIA, a
gratiarum actione. *Quia certiffimum eft, in
hoc ritu Deo & Domino nostro Iefu Chrifto Gra-
tias agendas effe.*

Quarta eft appellatio λειτουργία, quae fi-
gnificat simpliciter adminiftrationem pu-
blici muneris.

Quin-

Quintò à distributione Eleemosynarum Cœna Domini nominatur ἀγάπη. Quia olim simul afferebantur ad Cœnam Domini panes & alia res distribuenda pauperibus.

Postremò , Romani vsi sunt nomine MISSAE , quod an ab Hebræis sumtum sit , an verò latinam originem habeat, non certò scitur. Usitatum est autem hac appellatione complecti non solum Cœnam Domini , sed totum hoc , quod in publico congressu agitur , cantilenas , concionem , distributionem Cœnæ , inuocationem , & gratiarum actionem. Papistæ ad idolatricas oblationes & sacrificia pro viuis & mortuis detorquent vocabulum.

Quid est Cœna Domini?

Est communicatio corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi , sicut in verbis Euangelij instituta est : in qua sumtionem Filius Dei verè & substantialiter adest , & testatur se applicare credentibus sua beneficia. Testatur etiam se ideo assumfisse humanam naturam , vt nos sibi fide inferos membra sua faciat. Deniq; testatur se velle in credentibus esse , & eos docere , viuificare ac regere.

Ubi extat institutio Cœnæ Domini?

Histo-

Historia institutionis recitatur Matth.
26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. Corin. II.

RECITA VERBA SEV
HISTORIAM INSTI-
TUTIONIS.

Dominus noster Iesus Christus in
ea nocte, qua traditus est, accepit
panem, & cum gratias egisset, fregit
ac dedit discipulis suis dicens; accipi-
te & comedite, hoc est corpus meum,
quod pro vobis traditur, Hoc facite
ad mei commemorationem.

Similiter & calicem accepit, post-
quam coenavit, & cum gratias egisset
dedit illis, dicens: Bibite ex hoc om-
nes, hic calix nouum testamentum
est in meo sanguine, qui pro vobis ef-
funditur in remissionem peccatorum,
Hoc facite quotiescunque biberitis in
mei commemorationem.

*Qui sunt fines, ad quos refe-
rendus est usus Cænae
Domini?*

Primus

MVTVAE DILECTIONIS, *iuxta*
dictum, vnus panis, vnum corpus multi sumus.

*Qui vtuntur dignè Cæna
Domini?*

DIGNÈ accedunt, qui seipfos probant, hoc est, qui rectè instituti in doctrina cœlesti, seriò agunt pœnitentiam. Id est, dolent se peccasse & verè expauescunt cogitationè iræ Dei aduersus peccata, & ideo accedunt, vt hoc pignore & testimonio admoniti fidem accendant & confirmant, vt credant se recipi, sibi ignosci, & remitti peccatum propter Christum crucifixum & resuscitatum: & habent serium propositum, obœdienti Deo, & corrigendi vitam & mores.

Qui sumunt indignè, Ac propterea iudicio diuino condemnantur?

INDIGNE sumunt, qui accedunt sine pœnitentia, id est, non afferunt timorem Dei, & fidem, & perseuerant in delictis contra conscientiam.

*Quibus modis prophanata est
Cæna sacra apud Pontificios?*

Sex

ni, etiam hi, qui non discernunt hanc Cœnam à cibo prophano, & negant sumtionem huius panis & vini, esse communicationem corporis & sanguinis Christi, ac ponunt nuda signa, seu Symbola vacua, & Sacramenta dicunt esse tantum notas externæ professionis.

Harum prophanationum refutationes cùm longiores sint, quàm vt breui oratione comprehendì possint, & aliqua sit habenda ratio etiam ingeniorum puerilium, quæ propter ætatis & iudicij infirmitatem nimis longas disputationes assequi nondum possunt, Eas nunc consulto omittimus & adultiores hortamur, vt & horum capitum, quæ hæctenus recitauimus, & aliorum, quæ in hac Catechesi puerili complecti non potuimus, vberiore explicationem assumant ex libello examinis Theologici, & cæteris libris corporis doctrinæ harum Ecclesiarum, quod sine omni dubitatione statuimus esse consensum piæ & Orthodoxæ Ecclesiæ, congruentem cum scriptis Prophetis & Apostolicis & cum Symbolis Catholicis.

QVÆ EST CAUSA
CERTITVDINIS DOCTRINÆ
Christianæ.

Summa ac præcipua causa certitudinis

tantum retinent particulam legis de quibusdam externis & ciuilibus officijs, & addunt cultus idolorum, alia alios. Prorsus autem ignorant filium Dei, & promissionem gratiae traditam in Euangelio. At sola Ecclesia retinet integram & incorruptam doctrinam legis & Euangelij & noticiam Filij Dei Domini nostri Iesu Christi, crucifixi & resuscitati pro nobis. Sola etiam doctrina Ecclesiae monstrat causas & remedia peccati & mortis, & consolationes firmas tradit opponendas omnibus calamitatibus.

Quartus Gradus est EXPERIENTIA SPIRITVALIS. Nam pijs qui reguntur verbo Dei, experiuntur consolationem Spiritus sancti, agnoscunt suas preces exaudiri, & confirmantur multis testimonijs praesentiae Dei, Hoc domesticum testimonium sumtum ab vniuscuiusque pijs experientia, nequaquam leue ducendum est.

Quintus gradus est, FORTITUDO MARTYRVM, in supplicijs. Quia cum fuerint homines sani, certe non propter fabulas inanes subierunt acerbissimos cruciatus corporum.

Sextus gradus est, Ipsa ECCLESIAE STABILITAS & perpetua doctrinae propagatio, & continua series doctorum, qui fuerunt testes & propagatores huius doctrinae.

Septi-

Septimus gradus complectitur P O E-
N A S H O S T I V M Ecclesiæ, id est, hæ-
reticorum & Tyrannorum, qui omnibus
ætatibus nouo exemplo iræ Dei horribili-
ter deleti sunt.

*Hos gradus testimoniorum utile est omnibus, eti-
am pueris, notos esse, vt certò singuli statuamus,
Hanc solam esse veram de Deo Doctrinam, quæ est
comprehensa monumentis Prophetis & Apostoli-
cis: quam vt conseruet inter nos filius Dei, & corda
nostra ad veram agnitionem & celebrationem sui
ipsius exuscitet, toto pectore, & ardentibus votis
ac gemitibus precamur.*

Μόνω τῷ Θεῷ δόξα.

I 2

INDEX

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

STIKIO
L. IV
V. 1. 0. 2. 4. 6.
P. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

I
R

A

Ab

Ab

Ab

Ab

Ab

Ac

Ac

INDEX COPIOSVS
 RERVM ET PRAECEPTIO-
 NVM SALVBERRIMA-
 RV M, QVAE IN HOC
 LIBELLO EX-
 plicantur.

A.

ABIECTIO veritatis in confessione, peccatum 2. Præcepti 27	Actiones tum publicas quam priuatas repugnantes vo- luntati Dei, deprecamur in 3. petitione 101
Ablutio Baptismi est perpe- tua testificatio de ablu- tione peccatorum: obliga- tione ad vitæ nouitatē: mer- sione in afflictiones: emer- sione & liberatione ab om- nibus malis 121	Actio omnis, tum in mente: voluntate: corde: membris externis: pugnans cum le- ge Dei, est peccatum 53 commeretur iram æternā 53
Absolutio fiat nomine & au- toritate Christi 114	Actuale peccatum quid 53
Absolutio in criminibus di- stinguenda a priuata abso- lutione 114	Adesse vbique & semper Ec- clesiae, sunt actiones diuinæ naturæ in Christo 69
Absolutionem priuatam præ- cedat serua confessio pecca- torum in genere: Et explo- ratio doctrinæ 113	Admicula vitæ & vocatio- nis petimus in 4. petiti- one 103
Absolutio priuata fit ratione ministerij, non ratione iu- risdictionis 114	Adoratio panis cōsecrati, Ido- latria 127
Academica dubitatio nullam certam assensionem de Chri- sto retinet 57	Aduenit regnum Dei, cum per continuos progressus auge- tur in nobis iusticia, pax & gaudium in Spiritu san- cto 100
peccat contra 1. Præcep- tum 24	Aduentus regni Dei, id est gu- bernatio & cōsolatio S. san- cti est gratia positua 97
2. Præceptum 27	Adulatio, peccatum 8. Præ- cepti 45
Actiones naturæ diuinæ & om- nipotentis in Christo tri- buuntur personæ, quia fi- unt in natura assumta 69	Adulterium, peccatum 6. Præ- cepti 41
	Aequalitas in contractib. ser- uanda 42
	Aequitas alia publica, alia I 3 priua-

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

priuata	39	dolor	117
virtus 5. Præcepti	ead.	Agnitionem Dei, iuxta tradi-	
in Aerumnis vt obædientia no-		tum verbum, petimus in pri-	
stra congruat diuinę volun-		ma Petitione	100
tati, petimus in 3. Petitio-		ad Agnitionem & celebratio-	
ne	101	nem Dei obligamur in Bap-	
Affectus corruptæ nostræ na-		tismo	120
turæ inducunt nos in tenta-		Agnitionem iræ Dei ex com-	
tionem	105	minatione Legis, sequitur	
Affectus in voluntate & corde		Timor Dei	22
sequuntur noticiam	21	Agnitionis Dei priuatio est	
Affectus mali sunt peccata a-		malum originis	53
ctualia	53	Alienis non inhiandum esse	
Affectuum malorum incen-		monet vox, PANIS NOS-	
dia, sunt in renatis repug-		TER	102
nantibus peccata venialia		Aliter loqui, & aliter senti-	
	54	re & scire, est dicere fal-	
in Afflictiones merguntur qui		sum testimonium	43
baptisantur	121	Alligare Deum ad rem, sine	
Afflictiones sanctorum sunt te-		verbo alligante, est ido-	
stimonium de secuturo iu-		latria	24
dicio	116	Ambigue facta in meliorem	
Afflictiones testantur Chri-		partem flectenda	39.
stianos non sui commodi			44
causa circumferre doctrinã		Ambiguitas in docendo fu-	
fictam	116	gienda	4
Afflictionum gradus quomo-		Ambitio, peccatum 8. Præ-	
do in Ecclesia discernantur		cepti	45
116. 117.		AMEN, significat certitudi-	
Affligimur non vt pereamus,		nam rei	98. 107
sed vt crescat in nobis		Amicitia quid,	39
lux & nouitas spiritualis		virtus 5. Præcepti	ead.
	117	Amor Filij Dei, est causa pas-	
ἀγάπη, appellatio cœnæ Do-		sionis	72
mini, à distributione Elec-		Amoris Dei magnitudo o-	
mosynarum	123	stenditur appellatione Pa-	
Agnitio Dei patefacti est in-		tris	98
choatio vitæ aternæ	91	Amor mutuus Coniugum	
Agnitio misericordiæ Dei			36
parit læticiam in corde, ex		Angeli: Spiritus casti, humi-	
qua oritur dilectio Dei	22	les, veraces, conformes	
Agnitione iusti iudicij, &		voluntati seu legi diuinæ	
mitigationis poenarum pro-			101
pter Mediatorem, leuatur		Angelorum exemplo debe-	
		mus Deo seruire cum læti-	
		cia	

I N D E X.

cia	105	catum 8. Præcepti	44
Animæ cum corpore defuncto copulatio, est resurrectio corporis	79. 88. 89	Ascensio Christi, est triumphus victoriæ aduersus regnum peccati & mortis	78
Animæ gubernatio simpliciter, sine conditione petenda	94	Ascensio Christi, secundum litteram intelligenda	77
Animæ hominum postquam discesserunt à corporibus, manent superstites	89	Ascensione sua parauit nobis Christus aditum ad cælos	78
Animantium generatio propagatur à Deo	61	Assentiens errori in fundamento amittit gratiam, S. Sanctum & Fidem	54
Animarum redemptio ex purgatorio excogitata lucri causa	113	<i>ἀσέβεια</i> peccatum 4. Præcepti	37
Annorum continuam seriem à condito mundo recitant tantum narrationes Biblicæ	129	pro Assumptione naturæ humanæ gratias agimus Filio Dei in actione cenæ	125
Annulus magni æstimatur propter gemmam	87	<i>ἀραξία</i> omnium virium in natura hominis, est concupiscentia	47
Antiquitas doctrinæ in Ecclesia est testimonium certitudinis doctrinæ	129	Auariciam deprecamur in 4. Petitione	103
Apostolicum est, quod vel nitur doctrina Apostolica tanquam fundamento: vel ab Apostolis per manus traditum est	56	Auaricia, peccatum 7. Præcepti	43
Appellatio S. Sancti ostendit beneficia eius	81	Auxilij & præsentia Dei agnitio in ærumnis, subleuat nos	117
Applicata & exhibitæ promissionis gratiæ testimoniū & pignus, est sacramentum	118		
Applicat Filius Dei credentibus sua beneficia in sumptione cenæ	123	B.	
Applicatio beneficiorum Filij Dei, fit in religiosa recitatione symboli	56	BAPTISATVS & credens saluatur, non credens, condemnabitur	121
Applicatio remissionis peccatorum ad singulos fit in Absolutione priuata	114	Baptismi mandatum, Matth. ult.	121
Arroganter, de se sentire peccatum		promissio, Marci ult. ead.	
		Baptismi vsus in tota vita	121
		Baptismo coniungatur doctrina (Matth. ultimo) quæ requirit fidem (Marci. ultimo)	121
		in Baptismo recõciliamur Deo: sanctificamur S. Sancto. obligamur ad agnitionem &	
		I 4	cele-

117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

- celebrationem Dei 120
 Baptismum constituitmersio
 in aquam, facta in nomine
 Patris & Filij & Spiritus
 sancti 120
 Baptismus Christi: noster:
 testimonium de tribus per-
 sonis: 59
 de S. sancto 80. 81
 Baptismus testificatur in tota
 vita & in omni vera conuer-
 sione, de gratia & remissio-
 ne peccatorum 121
 Baptistæ mors est martyrium
 117
 Beati homines fruuntur luce
 & conspectu Dei visibili
 78
 Beatitudinis particeps nemo
 fit, nisi in eo fuerint accen-
 sa initia vitæ æternæ in hac
 vita 91
 Bella deprecamur in 4. Peti-
 tione 103
 Beneficia Filij, quia fiunt in
 natura assumta, tribuuntur
 toti personæ, licet sint a-
 ctiones diuinæ & omnipoten-
 tis naturæ 69
 Beneficia Spiritus sancti quæ
 81
 Beneficia spiritualia sine con-
 ditione petenda: corpora-
 lia, cum conditione 94
 Beneficij recordatio accendit
 gratitudinem 125
 pro Beneficjs omnib. gratias
 agimus Filio Dei in actione
 cœnæ 125
 Benevolentiam mutua beneuo-
 lentia conseruat 39
 Blasphemia diaboli & hosti-
 um Dei refutatur, cum Deus
 adest & opitulatur Eccle-
 siæ 107
 Blasphemiæ, peccata 2. Præ-
 cepti 27
 Blasphemij profanatur no-
 men Dei 100
 Blasphemi tollebantur crucis
 supplicio festis solennibus
 34
 Bona æterna & corporalia pe-
 tenda sunt à solo Deo per
 Filium 26
 Bona corporalia dissimiliter
 distribuit Deus 107
 Bona corporalia etsi etiam im-
 pijs suppeditantur: tamen
 petimus, vt nos agnosca-
 mus Panem quotidianum
 esse donum Dei 99
 Bona corporalia non sunt
 rapienda sine vocatione 52
 Bona salutaria sine dubitatio-
 ne expectanda sunt 107
 Bonitas infinita mediatoris, op-
 ponitur infinitæ malitiæ ho-
 minum 69
 Bonum est sanctis qd̄ humili-
 antur 116
 Breuitatis vitæ monet nos vox
 Hodie, in 4. Petitione 103
- C.
- CALAMITATES an mi-
 tigentur conuersis 117. 118
 Calamitates deducunt ad ag-
 nitionem peccati 115
 Calamitates non attraxisse sua
 culpa magnum est solatium
 117
 Calamitates priuatæ & pu-
 blicæ: præsentis & æternæ
 sunt malum pœnæ 106
 ex Calamitatibus conspicitur
 ira Dei in Ecclesia 115
 Calamitatum causæ. Pecca-
 tum inhærens. Odium diabo-
 li:

I N D E X.

cur natus ex virgine	ead.	post hanc vitam	ead.
Christus cur dicatur Dominus		Christus factus maledictum	
noster	67		74
Filius vnicus	ead.	Christus fuit in corde terræ	
Rex	ead.		76
Summus sacerdos	66	Christus immediate missus ad	
Christus descendit ad inferos,		patefactionem Euangelij	
sed non dereliquit animam			66
in inferno	76	Christus nō fuit obnoxius cor-	
Christus, descensu ad inferos		ruptioni	76
liberauit nos à potentia dia-		Christus, officij appellatio	
boli & inferorum, de-			66
structa illorum tyrannide		Christus omnia in omnib. per-	
	76	ficit	78
Christus est caput Ecclesiæ		Christus parat nobis aditum	
	78	ad cœlum per suam ascen-	
Christus est Dominus noster		sionem	78
iure creationis:	67	Christus passus est, sciens: vo-	
redemptionis:	68	lens: libens	78
ratione defensionis & glo-		Christus persoluit Lytrum	
rificationis	ead.	æquiualens precium, p pec-	
Christus est efficax in ministe-		caris generis humani	65.
rio p vocem hominis	114		68. 71
Christus est exaltatus in arca-		Christus pestis inferni	76
na luce Dei, regnans cum		Christus propositus propitia-	
Patre	78	tor in sanguine suo	87
Christus exaltatus ad dextrā		Christus quæ effecturus sit o-	
Patris colligit sibi Eccle-		pera, cum in fine mundi re-	
siam	68	diturus est	79
Christus est in credentibus.		Christus, quemadmodum re-	
	123	ceptus est in nube à conspe-	
Christus est iustificator respe-		ctu Apostolorum in cœlum,	
ctu applicationis sui meriti:		ita redibit ad iudicium vni-	
	65	uersale	79
efficaciæ	ead.	Christus redibit inde, quo	
Christus est mediator respectu		ascendendo abiit	79
intercessionis perpetuæ: ob-		Christus resurgit circa auro-	
ligationis ad pœnam	65	ram	77
Christus est mortuus propter		Christus resuscitat ex morte	
peccata nostra	75	ad vitam & gloriam æter-	
Christus est redemptor respe-		nam	67
ctu satisfactionis	65	Christus sanctificat Ecclesiam	
Christus est saluator respectu		dato S. Sancto	67
defensionis in hac:	66	Christus se exinanivit	29
Glorificationis Ecclesiæ		Christus suam victoriam osten-	
		dit	

I N D E X.

- dit diabolis, suo descensu
ad interos 76
- Christus vitus crucifixus 74
- Christus: Vnctus: Messias 66
- Christus, vnica hostia, pre-
cium pro nobis 88
- Circumgestatio panis confe-
crati idolatria. 127
- Clementia quid, virtus 5. Præ-
cepti 38. 39
- Cælestes motus gubernantur
à Deo 61
- Cælum, post ascensionē Chri-
sti, capit ipsum, donec fiat
restitutio omnium 77
- Cæna discernenda est à cibo
profano 128
- Cæna Domini est communica-
tio corporis & sanguinis D.
N. I. Christi 123
- Cæna Domini pignus & testi-
monium remis. peccat. 126
- Cæna Domini administratio-
nem in veteri Ecclesia fuisse
publicam, ostendunt appel-
lationes, Synaxis: Liturgia:
Agape: Missa 122. 123
- Cæna Domini fines seu vsus,
confirmatio fidei: gratia-
rum actio: neruus publ. cõ-
gressuum: testimoniũ con-
fessionis: symbolum mutua
dilectionis 125. 126
- Cæna Domini prophanatio
multiplex 127. 128
- in Cæna Domini ritu gratias
agens esse Deo, osten-
dit vox Eucharistia 122
- Cæna mutilatio papistica, est
sacrilegium 127
- ad Cæna q digne accedant 126
- Cætus amplectens totum cor-
pus doctrinae propheticae &
Apostolicae dicitur Eccle-
sia 84
- Cætus visibilis amplectentiũ
Euangelium & recte videntiũ
Sacram. est Ecclesia. 82
- Cogitatio causarum passionis
exuscitat timorem Dei & fi-
dem 72
- Cogitationes spurcae, peccata
6. Præcepti 41
- Collatio addita secundæ Peti-
tioni, monet nos de exem-
plo angelorum ministrorum
voluntatis Dei in cælo 101
- Collatio doctrinarum ostendit
certitudinem doctrinae Chri-
stianæ 129
- Collatio euentuum in calamit.
affert consolationem 117
- Collatio historiae passionis &
prædictionum, confirmat in
animis assensum 72
- Columbae species pandens a-
las super mediatorem est
S. Sanctus 80
- Comestiones dieb. festis vio-
lant 3. Præceptum 32
- Cominationes decalogi ge-
nerales 47
- speciales 48
- Cominationes legales quo-
modo ex Euangelio inter-
pretandæ 51. 52
- Cominationes pœnarum cor-
poralium habent exceptio-
nem conuersionis, ex Euan-
gelio 52
- Cõmunicatio corporis & san-
guinis Christi fit sumtione
panis & vini 123
- Communicatione lucis, sapien-
tia, iusticiae & vitæ diuinæ
fruentur iusti post resurre-
ctionem mortuorum 88
- Communio sanctorum est ipsa
Ecclesia. 84
- Concordia studium quid 38
virtus

I N D E X.

virtus 5. Præcepti	40	in homine ante lapsum	50
Concubitus inæcsti peccata		Confugientes ad patrem fiducia victimæ, liberantur	71
6. Præcepti	41	Confusio proprietatum naturæ humanæ & diuinæ in Christo, non potest ex glorificatione Christi inferri	78
Concupiscendo etiam committitur adulterium	46	in Congregatione publica vult Deus sonare & conseruari vocem ministerij Euangelici	125
Concupiscentia complectitur caliginem & dubitationes mentis: auersionem voluntatis à Deo: contumaciam cordis: prauas inclinationes: & malos affectus	46. 47	Congregationis publicæ nervus est cœna Domini	125
Concupiscentiam esse peccatum docet lex non ratio	46	Ideoque synaxis appellata	122
Cõditio subiuncta petitioni rerum corporalium non affert dubitationem	94	bona Conscientia lenit dolores	117
de Condonatione mutua offensionum monemus nos ipsos in quinta petitione	104	Consensus in doctrina Euangelij incorrupta quæ ad fundamentum attinet, est signum monstrans Ecclesiam	83
Confessio diabolo opponitur recitatione Symboli	56	Consentientes de doctrina non eijciuntur ex visibili Ecclesia	83
Confessio est constans & aperta veritatis professio	26	& dicuntur Membra mortua Ecclesiæ	83
non occultatio vel dissimulatio,	44	Consolatio cordis accensa à S. sancto est inchoatio vitæ æternæ	91
aut iniustum silentium	27	Consolationem firmam conscientiarum vnde habeamus	88
Confessionis Ecclesiæ testimonium, quo se seiungit ab alijs sectis, Baptismus sumtio cœnæ	121 125	Consolationem haurimus ex frequenti precatione	95
Confessionis priuatæ retentione non stabiliuntur errores Papistarum	113	recitatione symboli	56
Confessionis signa in nouo Testamento, Sacramenta	119	Consolationem S. sancti petimus in 2. Petitione	101
in veteri, Sacrificia	120	Eam tantum pij experiuntur	130
Confessio non abijcienda propter pericula quæcunque	26	Consolationes opponendas omnibus calamitatibus, sola Ecclesia tradit	130
Confessio virtus 2. Præcepti	26	Consolationum fontes. Necessitas patiendi: Dignitas virtutis: Bona conscientia:	Re-
Confessio priuata cur in Ecclesijs retinenda	113		
Conformes nos oportet fieri imaginis Filij Dei	72		
Conformitas cum lege fulsit			

I N D E X.

ternæ	95	Credenti datur remissio peccatorum	85
Corporalis & visibilis ascensio Christi	77	Credere in aliquid, est ei tribuere diuinitatem	82
Corpora omnium hominum induentur immortalitate: alia ad gloriam: alia ad ignominiam	88	Credimus sanctam Ecclesiam non in Ecclesiam	81. 82
Corporis veri Christi corporalis vera ascensio, sursum	77	Cruce exerceri oportet Ecclesiam in hac vita	94. 116
Corpus Christi sepultum consecrat nostra sepulchra	75	per Crucem oportet nos fieri conformes imaginis Christi	116
Corpus vnum Ecclesia	85	in Cruce vnde petendæ consolationes	117
Corruptelæ doctrinæ, peccata 2. Præcepti	27	Cruciatu corporis nemo sanus volens subit propter inanes fabulas, ergo martyria subeuntur ob certitudinem doctrinæ	130
Corruptelis & erroribus in doctrina profanatur nomē Dei	100	Crucifixio fiebat tantum festis solennibus	74
Corruptibile Hoc meum, inducunt incorruptibilitatem	89	Crucifixionis typus serpens æneus	75
Crapula impedit exercitia inuocationis & aliarum virtutum	41	Crucifixio quale supplicium	73
peccatum sexti Præcepti ead.		Crucifixio viuorum hominum Ethnicis vsitata: mortuorum, Iudæis	73
Creata tam visibilia quam invisibilia condita sunt ex nihilo	60	Crucifixio vsurpata cōtra blasphemias & idolatras	73. 74
Creatio cur tribuatur Deo Patri	62	Crucem non tollunt promissiones bonorum corporalium	52
Creatio est commune opus P. F. & S. Sancti	60	Cumcunq; confidit cor hominis, id est illi Deus,	23
Creationis causa finalis	91	Culpæ & pœnæ donatio intelligitur nomine Remissionis peccatorum	85
Creaturæ tribuere honorem Deo competentem, est idolatria	24	Culpæ remissio non tollit pœnas corporales in hac vita	115
Creatura non est viuificatrix	69	Culpa non remittitur propter contritionem neq; propter confessionē sufficientē	112
Credentes, fide inserti Christo, & fieri eius membra, testatur cœna Domini	123	in Cultu Dei requiruntur mandatum: fides: & honor Dei	
Credentes, inserti Christo, viuificantur	69		

I N D E X.

Dei	111	& qualis sit Deus	55
Cultus Dei debet referri ad honorem Dei	111	Defectus in homine commetur iram aeternam	53
Cultus Dei sine verbo est idolatria	24	Defensio vxori debetur à marito	37
Cupiditas iniusti lucri peccatum 7 Præcepti	43	Defunctorum animæ copulabuntur cū resuscitatis corporib. in nouissimo die	79. 89
Cupiditates prauæ peccata 2. Præcepti	28	Dei appellatio nō soli Patri; sed etiam F. & S. sancto cōpetit	58
Curam profanam & Ethnicam de futuris incertis vetat vox Hodie in 4. Petitione	103	De Dei essentia : voluntate : non est aliud asseuerandum, quam quod ipse tradidit in verbo	22
Curatores sunt parentes	34	Dei nomen in vanum sumere quid significet	25
Curiositas peccatum 4. Præcepti	37	Dei Nomen quid significet	25
D.			
Davidis exilium est <i>τιμωρία</i>	116	Delicta arcana tegenda	39
vt Debita obligant ad solutionem : ita cum peccato semper est coniunctus reatus, nisi fiat remissio	104	Delicta actualia etiam atrociora sunt in Ecclesia	116
Debitorum appellatione intelliguntur peccata	104	Delicta manifesta sananda in non contumacibus	39
Decalogi duæ tabulæ : prior continet tria :	16	Desiderium clari conspectus Dei perumpit in arumnis	117
Posterior septem Præcepta	17	Descensus ad inferos, destruxit Christus tyrannidem Diaboli & inferorum	75
<i>Διὰ λόγον</i> , <i>ἑκατὸς λόγοι</i>	16	Descensus Christi ad inferos sine allegoria intelligendus	75
Decalogi meditatio assidua cur necessaria	54. 55	Descensus Christi ad inferos typus, Ionæ historia	76
Decalogi summa	16	Desperationem lex arguit sine Euangelij satisfactio	110
Decalogi tabula prior præcipit cultus diuinos : posterior officia erga proximum	16	Desperatio opponitur timori Dei, & primo Præcepto	25
Decalogi vsus triplex. Politicus seu pedagogicus : spiritualis : Didacticus	49	Desperatio summum & vltimum peccatum nulla satisfactioe piandem	110
Decalogus continet summam legis moralis	49	Despe-	
Decalogus docet, quod sit :			

111
 116
 104
 16
 17
 16
 54. 55
 16
 16
 49
 49
 110
 110
 25
 110

I N D E X.

- Despectus aliorum pugnat cū
humilitate, & cum 1 Præ-
cepto. 23
- I N D E V M credere quid
significet 57
- Deus adest suo operi quo ad
sustentationem: conserva-
tionem 28
- Deus adest vniuersæ creaturæ
61
- Deus agnoscitur duobus mo-
dis: verbo expresso, Lege
& Euangelio: Testimonijs
editis ad confirmandū ver-
bum 20
- Deus ante mundum ab æterno
60
- Deus creauit omnia libere &
volens 60
- Deus condidit naturam, prop-
ter sui patefactionem: com-
municationem: celebratio-
nem 61
- Deus est efficax voce Euange-
lij 82
- Deus in homine tanquam sum-
mo opere acquiescit 28. 29
- Deus moderatur causas secun-
das 61
- Deus, nomen essentia, commu-
ne tribus personis 58
- Deus non discedit à suo opere
61
- Deus non est alligatus ordini
causarum secundarum 61.
98
- Deus non modo vult sed po-
test etiam iuuare 98
- Deus non negligit suos 98
- Deus opitulatur etiā sine cau-
sis secundis 26
- Deus patefactus inuocandus
93
- Deus: Pater, Filius, S. San-
ctus 58
- Deus post conditum hominem
nihil creauit 28
- Deus quod sit, qualis sit, do-
cet lex 55
- Deus quomodo agnosci & co-
li velit docet verbum 99
- Deus seruator omnium, maxi-
me fidelium 61
- Deus vnus est, non plures Dij
58
- Deus vult inuocari fiducia me-
diatoris 93
- Diaboli, descensu Christi ad
inferos, senserunt suam po-
tentiam fractam 76
- Diaboli insidia impediunt cur-
sum vitæ & vocationis no-
stræ 110
- Diaboli sollicitatione aut im-
pulsione tentamur 105
- Diabolus rabiosius scēuit in
Ecclesiam, quam in alios
116
- Diem Iudæi inchoant à vespe-
ra 77
- Digne qui vtantur cœna Do-
mini 116
- Dignitas virtutis alliciat nos
ad fortiter toleranda aduer-
sa 117
- Dij alieni qui sint 23
- Dilectio condonat multas in-
iurias publicæ tranquillita-
ti Ecclesie & Reipub.
104
- Dilectio Dei existit, orta læ-
ticia ex agnitione misericor-
diæ Dei 22
- Dilectio Dei quid 22
virtus 1. Præcepti 21
- Dilectio exequitur mandata
cum læticia. 22
- Dilectionis fraternæ admone-
mur, dum Deum vocamus
Patrem nostrum 98
- Dile-

I N D E X.

- Dilectionis mutuae symbolum, est participatio de vno pane. Vnus enim panis, vnum corpus multi sumus 125. 126
- Dilectionis nos admonet clausula quintae Petitionis, sicut & nos remittimus debitoribus nostris 104
- Dilectio proximi tegit aliorum infirmitates 104
- Disciplina necessaria, vt obtemperemus Legi Dei: vitemus poenas: non turbemus alios: sit pedagogia in Christum 30. 51
- Disciplina, non est iusticia coram Deo: nec impletio Legis 30
nec meretur remiss. peccatorum ead.
- Disciplina possibilis, etiam non tenatis 50
- Disciplina quae nominetur 50
- Discrimen Legis & Euangelij vbi conspiciatur 88
- Discrimen naturarum & proprietatum in Christo manet in omnem perpetuitatem, etiam post glorificationem 78
- Distinctionem dominiorum confirmat septimum Praeceptum 42
- Ditescere volens incidit in laqueos diaboli 103
- Docere verbum Dei, opus Praecepti 31
- Docilitas quid, 44
virtus 8. Praecepti ead.
- Doctores Ecclesiae sunt testes & propagatores doctrinae 130
- Doctrinae formam certam & simplicem, fidei analogam tenere debent omnes in Ecclesia docentes 4
- Doctrina comprehensa monumentis prophetis & apostolicis est sola & vera doctrina Dei 131
- Doctrina Legis & Euangelij integra & incorrupta, in sola Ecclesia traditur 130
- Donatio* 116
- Dolor & pavor animi in vera contritione oritur sensu irae Dei & metu poenarum 111
- Dolor ortus ex Lege, efficit tantum seruilem timorem 110
- Domini Nostri appellatio monet de applicatione beneficiorum 67
- Donatio bonorum est gratia positua 96
- Donatio S. Sancti offertur omnibus: exhibetur tantum credentibus 20. 21
- Dubitatio de Deo est peccatum mortale: in renato repugnante est veniale 21
- Dubitationem pontificiam refutat articulus de remissione peccatorum 85
- Dubitationi opponitur vox AMEN 107

E.

- ERRATA, peccatum 6. Praecepti 41
- Ecclesia catholica colligitur omnibus locis & temporibus vbiunque sonat vox Prophetica & Apostolica 84
- Ecclesia cur exerceatur calamitatibus 115. 116
- Ecclesia distinguitur à ceteris gen-

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

- gentibus per Sacramenta 119
 Ecclesia est peculiaris populus Christi 68
 pro Ecclesiae collectione gratias agimus filio Dei in actione coenae 125
 Ecclesiae consummatio fiet in vniuersali resurrectione 100
 Ecclesiae delicta atrociter punit Deus, propter suam iusticiam: propter exemplum: & ut multi reuocentur ad poenitentiam 116
 Ecclesiae inferendi sunt omnes saluandi 122
 Ecclesiae membra habent communionem inter se doctrinae & beneficiorum spiritualium 85
 Ecclesiae protectio est actio naturae diuinæ in Christo, sed tribuitur toti personae 69
 Ecclesiae status est imago humilitatis Christi 72
 Ecclesiae umbraculum, Filius Dei 118
 Ecclesia, hæreditas Christi æterna 67
 Ecclesia defenditur: liberatur: regitur: sanctificatur: resuscitatur à Christo 67
 Ecclesiam oportet conformem fieri imaginis Filij 72
 Ecclesia non est alligata ad personas: loca: tempora: ordinariam successionem: sed ad verbum 82. 84
 Ecclesia non est vnius temporis 82
 Ecclesia, quomodo catholica dicatur 84
 Ecclesia quomodo sit sancta, cum in sanctis sit multum sordium 83. 84
 Ecclesia recipit baptismum tanquam membrum suum 121
 Ecclesia sancta dicitur, per synecdochen 83
 Ecclesia seruetur mirabiliter in cruce & afflictionibus 94
 Ecclesia sola agnoscit essentiam & voluntatem Dei sicut se patefecit 93
 Ecclesia sola habet facta inuisitata extra naturæ ordinem, quæ nulla creatura imitari potest 129
 Ecclesia visibilis quid sit 82
 Educandi liberi in doctrina & disciplina Domini 35
 Effectum verbi Dei petimus in secunda petitione 100
 101
 Eleemosynæ distributio publica fiebat olim ad coenam Domini 123
 Eleuatio panis consecrati in sublime, supersticiosa 127
 Emphasis in voce Debitorum 104
 Emphasis in voce Pater Noster 98
 Enumerationem delictorum mereri remiss. peccator. error papistarum 112
 Enumeratio omnium & singulorum delictorum nec possibilis, nec necessaria 112. 114
 ἐπιεικεία in tolerandis infirmitatibus parentum Magistratum 36
 ἐπιεικεία quid 39
 virtus 5. Præcepti 38
 Epicurei furores 27
 pugnant

I N D E X.

pugnant cum 1. Præcepto 24	& quomodo inchoata vir- tutes fiant cultus Dei ead.
Ἐπίσκοπος, ἐπίσκοπος 103	Euangelium est ἐπιείκεια Le- gis 20
Errata sanabilium sunt regen- da 39	Euangelium est prædicatio pœnitentiæ, seruata distin- ctione partium, & cuiusque partis proprietate 109
Errores Papistarum de pœni- tentiâ & partibus eius 112	Euangelium proponit omni- bus peccatorib. spem veniæ 110
dederunt LutHERO primam occasionem repurgandi do- ctrinam Euangelij ead.	Euangelium solum patefacit & arguit summum maximû & vltimum peccatum: ig- norationem & contemptum Filij: incredulitatem & de- sperationem 110
Error fingentium duos Spiri- tus contrarios 82	Eucharistica sacrificia non me- rentur remissionem pecca- torum 120
Errori in fundamento assenti- ri, est peccatum mortale in renato 54	Eucharistia, appellatio cœnæ Domini, à gratiarum actio- ne 122
Eruditio spiritualis augetur multa præcautione 95	Euentus non sunt tribuendi vi- ribus humanis 23
Euangelij promissio affert om- nib. remiss. peccat: recôci- liationē, donationē S. San- & vitæ æternæ: Exhibetur autē credentibus, idq; pro- pter obœdientiam & mortē Filij mediatoris 20. 21	Exaudimur certo propter Me- diatorem 93. 98
sine Euangelij declaratione nō docere potest lex veram & integram pœnitentiâ 109	Exauditionis promissiones 93
pro Euangelij donatione gra- tias agimus Deo in actione cœnæ 125	Exclusiue, Gratis, sola fide, retinendæ: 87
Euangelij & legis discrimen 20	vt debitus honos tribuatur Filio Dei: vt consolatio sit firma: vt inuocatio fiat cū fiducia: vt discrimen Legis & Euangelij conspiciatur 88
Euangelij promissio non est naturaliter nota, sed ex ar- cano consilio diuinitatis per Filium prolata 20	Exemplo Filij Dei & præci- puorum membrorum Eccle- siæ inuitamur ad obœdiendū Deo in calamitatib. 117
Euangelij voce & S. Sancto multi regenerantur ad vi- tam æternam in cœtu Eccle- siæ visibilis 82. 83	Exemplo pœnarum multi re- uocantur ad pœnitentiâ 116
Euangelij vox sonans, mon- strat Ecclesiam 84	Exhibitionē promissionis Gra- tiæ testantur Sacram. 118
Euangelium docet, quomodo bona opera à nobis fieri pos- sint 110	

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

Exordium in oratione domi-
nica tribuit Deo voluntatē
& facultatem nos exaudi-
endi 96
Expauescere & dolere agni-
tione iræ Dei aduersus pec-
cata, contritionis proprium
est 108
Experientia spiritualis confir-
mat certitudinem doctrinæ
Christianæ 130
Experientia vnus cuiusq; pro-
pria in spiritualibus non as-
pernanda 130

F.

FACULTATVM rectum
vsum præcipit 7. Præcep-
tum 42
Falsum testimonium quid 43
Famem deprecamur in 4. Pe-
titione 112
Familia, bonum longæuita-
tis 38
Fatui appellantur per contem-
tum 40
de Fidei articulis non est a-
liud asseuerandum, quam q̄
Deus tradidit in verbo 22
Fidei confirmatio est principa-
lis finis cœnæ Domini 125
Fidei cultus est soli Deo tri-
buendus 82
Fide inserti Christo, efficiuntur
membra eius 123
Fidei iustificantis integra de-
finitio 108. 109
Fidei vox discernit legem &
Euangelium 88
Fidem acquiescere in præsen-
tibus oblati, monet vox
HODIE, in quarta Peti-
tione 103

Fidem amittit ruens cōtra com-
scientiam: assentiens errori
in fundamento 54
Fide quomodo iusti simus 87
Fide sola iustificamur 86. 87.
88
Fides accedit ad Deum 111
Fides accedens ad verum pa-
uorem & dolorem animi
consternati sensu iræ Dei, &
metu pœnarum, efficit ti-
morem filialem 111
Fides accipit beneficium gra-
tuitum 87
Fides accipit præsentia: spes
expectat futura 22
Fides accipit remissionem pec-
catorum 111
fiducia promissæ misericor-
diæ, ppter mediatore 109
Fides alia generalis: specia-
lis: 57
historica: Christiana ead-
Fides amplectitur doctrinam
totam de Deo: promissio-
nem reconciliationis: meri-
tum Filij 21. 22
Fides a noticia intuitiua dis-
cernitur 57
Fides apprehendendo promif-
sionem Euang. accipit re-
miss. peccat. fiducia Filij
&c. 22
Fides Christiana est noticia
& assensio in mente: & fidu-
cia in voluntate & corde
57
Fides coniugalis 37
Fides crescit & exercetur in
calamitatibus 115. 116
Fides erigit & consolatur cor
da inter pauores 111
Fides est rerum non apparen-
tium 57
Fides est vera agnitio & fidu-
cia me-

I N D E X

cia mediatoris	III	Dei	22
Fides excitatur inuocatione	93	Fiducia & admiratio sui oppo-	
Fides habet se correlatiue ad		nitur timori Dei	25
promissionem verbi	58	Fiducia Mediatoris eriguntur	
Fides historica est cognitio hi-		conscientiæ	88
storix	57	Fiducia nititur promissa mise-	
Fides intuetur in promissionē		ricordia per & propter Me-	
	93	diatorem	22. 109
Fides iustificans requirit assen-		Filij Dei cognitio extra Eccle-	
suum omnis verbi diuini &		siam non traditur	130
promissionum: Et fiduciam		pro Filij missione, gratias a-	
acquiescentem in Deo per		gimus Deo in actione cœnæ	
filium	108. 109		125
Fides iustificat, non tanquam		Filij vocem audire & sequi o-	
qualitas, sed tanquam in-		porter, & ita ab eo accipe-	
strumentum apprehendens		re vitam æternam	90. 91
Mediatorem	87	Filio non obtemperans non vi-	
Fides non niti debet Ecclesia,		debit vitam	90
sed Deo	82	in Filium credēs, habet vitam	
Fides opponitur dubitationi		æternam	ead.
	57	Filium Dei efficacem esse in	
Fides petit remissionem	III	credentibus confirmat pig-	
Fides pars secunda pœnitē-		nus cœnæ Domini	125
tix	108	per Filium, qui est verbum	
tota est ex Euangelio	110	Patris efficax, omnia crea-	
Fides præluceat in omnibus		ta sunt	62
actionibus	51	Filius cur mittatur	60
Fides accipiens promissionem		Filius Dei adest in sumtione	
gratiæ, præluceat debet pe-		cœnæ vere & substantiali-	
titioni quarumcunq; rerum		ter	123
	95	Filius Dei, vmbraculum Ec-	
Fide sibi quisq; applicat pro-		clesiæ	118
missionem remissionis pec-		Filius, natura: Filij, adoptio-	
catorum	85	ne seu gratia	67
Fides specialis, applicat S I		Filius Dei assumfit humanam	
B I	57	naturam propter nos, vt	
Fides tantum nititur Media-		nos sibi insertos fide, mem-	
tore	110	bra sua faceret	123
Fides quid	22	Filius, integra & substantia-	
virtus 1. Præcepti	21	lis imago patris, genita à	
Fiducia acquiescens in miseri-		patre	59
cordia promissa propter Fi-		Filij appellatio, ostendit na-	
lium est inchoatio vitæ æ-		turam	67
ternæ	91	Fingere aliquid esse Deum,	
Fiducia acquiescit in Filio		quod non est Deus, est ido-	
		latr	

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

latria	24
Finis omnium bonorum quis sit	91
omnium miseriarum huius vitæ	ead.
Finis resurrectionis mortuorum diuersus	90
Flammæ libidinum illicitæ, peccata 6. Præcepti	41
Flammæ species insidens linguis Apostolorum, est S. Sanctus	81
Fœcunditatem terræ perimus in 4. Petitione	103
Felicitatem conjugij & liberorum perimus in 4. Petitione	103
Fortis, pro reſtoratione, non depellit ſolum, ſed perfert etiam pericula	38
Fortitudo martyrum in ſupplicijs, eſt euidentis teſtimonium certitudinis doctrinæ Chriſtianæ	131
Fortitudo propugnando iuſticiam, depellit & perfert pericula	38
virtus 5. Præcepti	38
Fraternitatum ſodalitia ſuperſtitioſa	113
Fraudes in contractibus, peccata 7. Præcepti	43
Fremitus aduerſus Deum eſt timor ſeruilis	111
Fuga Dei eſt timor ſeruilis	111
Functio commoda, bonum longæuitatis	38
Furta manifeſta pugnant cum 7. Præcepto	43
Furti generalis appellatio	42
Futurorum incertorum curam vetat vox HODIE in 4. Petitione	103

G.

G A V D I V M in S. Sancto eſt regnum Dei	100
eius conſummatio fiet in altera vita	ead.
Gemitus noſtros exaudiri confirmat A M E N in oratione Dominica	107
Gemma commendat annulum	87
Geſtus laſciui, peccata ſexti Præcepti	41
Gignere pprietas interna	59
Gloria Chriſti hominis ſuperat omnium creaturarum gloriam	78
Gloria Dei anteferenda eſt omnib. rebus humanis	54
Gloria Dei celebratur noſtra conſeſſione:	107
frequenti prece	95
Gloriæ Dei celebratio eſt cauſa finalis orationis Dominicæ	97
Gloriæ mentione in Epilogo orationis dominicæ, obligamus nos ad gratiarum actionem & celebrationem nominis diuini	107
Gloriæ recta appetitio, virtus 8. Præcepti	44
Glorificantes Deum glorificabuntur	48
Glorificatio Chriſti, tribuit aſſumptæ naturæ humanæ dona ſeu ornamenta, ſuperantia omnium creaturarum dona, ſed non confundit proprietates naturarû	78 79
Gloriam Dei anteferendam eſſe noſtræ gloriæ, & omnibus rebus, monet pronomen T V V M, in 1. Petitione	99
	100

Glo-

I N D E X.

Humanam massam assumpsit Filius Dei, ut nostram miseram massam fide sibi inferam seruet & viuificet	113	ti	37
Humanitas, mater multarum virtutum	39	igne purgabitur cœlum & terra ad reditum Christi	79
virtus 5. Præcepti	38	80	
Humiliationem sequitur tempore oportuno exaltatio	102	Ignis damnatorum non extinguetur	79
Humilitas cognata timori Dei	22	Ignoratio Filij, max. peccatum, nulla satisfactione piandum	110
virtus 1. Præcepti	23	Ignoracione Dei & caligine non agnoscente Deum, profanatur nomen Dei	100
Humilitas inenarrabilis F. D. est causa passionis	72	ἱλαστικὸν sacrificium	120
Hypocrisis quid	24.25	Illecebris mundi inducimur in tentationem	105
peccatum 1. Præcepti	24	Imaginis Christi conformes oportet nos fieri per afflictiones	116
I.			
Idolatria, aut fingit, aut alligat, aut colit Deum: vel tribuit creaturæ honorem vel vim diuinam: extra verbum Dei	24	Immortalitas facit discrimen inter homines & pecudes	91
Idolatriæ quatuor species	24	Immortalitas post resurrectionem communis tam bonis quam malis	90
Idolatria profanatur nomen Dei	100	Immortalitatis nemo erit particeps, nisi in quo fuerint accensa initia vitæ æternæ in hac vita	91
Idolatricæ oblationes papistarum	113	Impatientia peccatum 1. Præcepti	25
Idolum est nihil	57	Impij cum damnatis spiritibus abijciuntur in æternos cruciatus	79
Iehoua nomen proprium Dei vni	19	Imposturæ in contractibus peccata 7. Præcepti	43
Iehoua vnus est	58	Impudentia, peccatum 8. Præcepti	45
Ieiunia satisfactionis papisticæ supersticiosa	113	Imputatione teguntur in credentibus sordes: imputatur eis iusticia Christi	84
Iesu nomen seorsim positum comprehendit omnia personæ beneficia	66	Impi. & Principum superstitiones	113
In primis respicit finalem liberationem Ecclesiæ	66	In cœtu Ecclesiæ visibilis multi sunt non sancti, sed de doctrina consentientes	83
Iesus, personæ appellatio nominis ratio	ead.	Incho-	
Ignauia peccatum 4. Præcepti			

I N D E X.

Inchoatione, & imputatione quomodo dicamur sancti	84	sum	110
Inchoatio nouitatis spiritua- lis, consummabitur in al- tera vita	84	Infirmittates sanabilium tole- randæ	39
Inclinationes prauæ & defe- ctus, peccata 9. & 10. Præ- cepti	46	Infirmittates quædam magistra- tuum	36
Inclinatio praua commeretur iram æternam	52	parentum tolerandæ sunt ead.	
Inclusio panis consecrati ido- latrica	127	Ingeniorum puerilium est ha- benda ratio in docendo	128
Incredulitas, maximum pec- catum, nulla satisfactioe piandum	110	Ingratitudinem, vel non ag- noscentem dona Dei, vel abutentem ijs, deprecamur in 4. Petitione	103
Incredulitatem lex non arguit sine Euangelij patefactione	110	Ingratitudo aduersus Deum, peccatum 2. Præcepti	27
Indictio satisfactionis papi- sticæ superstitiosa & impia	112	Ingratitudo erga benemeritos peccatum 7. Præcepti	43
Indigne qui vtantur cœna Do- mini	126	Iniquitates nostras quotidie delet Deus coram se	114.
Inducere phrasi hebræa sig- nificat permissionem	105		115
quandoque etiam cum effe- ctu	ead.	Insidijs diaboli inducimur in tentationem	105
Indulgentiæ Papæ, emtæ precio, applicant merita sanctorum mortuorum, sci- licet	113	In sumptione vel vsu cœnæ te- statur Filius Dei se applica- re credentibus sua beneficia	123
Indulgentia parentum pecca- tum 4. Præcepti	37	Integra obœdientia à nemine præstatur	55
Infantes non excluduntur ex regno Christi	122	Intemperantia, peccatum 6. Præcepti	48
ad Infantes pertinet promissio gratiæ & salutis	122	In vnam catholicam & Apo- stolicam Ecclesiam: quomo- do hæc propositio intelli- genda	82
Infelicitatem in politia & œ- conomia deprecamur in 4. Petitione	103	Inuocatio, cultus soli Deo de- bitus	127
Inferi, sunt inferiores partes terræ	75. 76	Inuocatio cur sæpe multumq; exercenda	95
Inferni pestis est Christus	76	Inuocatio debet fieri corde & ore	27
Infirmittas naturæ nostræ im- pedit vocationis & vitæ cur- sum		fiducia mediatoris	93.
		opus 2. Præcepti	25. 26
		Inuocatio exercetur in cruce	116
		Inuocatio impeditur conspe- ctu	

114
115
123
127
128
103
43
114.
115
105
123
55
48
82
127
95
27
93.
25. 26
116

I N D E X.

Ad nostræ infirmitatis	88	Iuramentum Christi, Amen	108
ad Inuocationem veram quæ requirantur	93	Iuramentum, opus secun. Præ cepti	26
Inuocationes falsæ peccata 2. Præcepti	27	Iurans, vocat Deum testem eorum quæ asseuerat: & vindicem, si fallat	26
in Inuocatione sex consideran- da: Deus, quem inuocamus: mandatum inuocandi: con- uersio preceationem præce- dens: promissiones exaudi- tionis: Fidei excitatio: res petendæ	93	Iurisdicctio distinguenda à mi- nisterio	114
Inuocationis neglectio pecca- tum 2. Præcepti	27	Iusticia commutatiua qd virtus 7. Præcepti	ead.
de Inuocatione tres regulæ	95	Iusticia coniugum inter sese, virtus 4. Præcepti	34
Inuocationis veræ & falsæ di- scrimen	92	Iusticia Dei requirit, vt etiam Ecclesia puniatur propter delicta	116
omnis Inuocatio quæ ad Deum fit, complectitur P. F. & S. Sanctum	98	Iusticia est regnum Dei in hac vita	100
Inuocatio seiungit Ecclesiam ab Idolis & alijs sectis	27	eius consummatio fit in al- tera vita	100
Inuocatio vera non potest fie- ri, nisi fiducia Mediatoris	88	Iusticia gratis donatur, prop- ter Filij meritum & inter- cessionem confugientib. ad P. fiducia victimæ	71
Ionæ historia, typus descen- sus Christi ad inferos, & re- surrectionis	76	Iusticia inchoatur in hac: con- summabitur in æterna vita	65
Iosephi carcer est <i>δοκιμασία</i>	116	Iusticia in nobis accensa à S. Sancto, est gustus vitæ æ- ternæ	91
Ira iniusta, peccatum 5. Præ- cepti	40	Iusticia restituitur in recon- ciliatis, efficacia Christi	65
Ira iusta vocationis, non est prohibita	ead.	Iusticia seruanda, & in depel- lendo & perferendo pericu- la	38
Iudicij extremi processus seu forma describitur Matth.	25.	Iusticia vniuersalis in guber- natoribus & subditis virtus 4. Præcepti	34
Iudicium vniuersale & visibi- le exercebit Christus cum redierit	79	Iustificamur non propter no- strum credere, sed propter eum, in quem credimus	87
Iudicium vniuersale secuturū esse, testantur afflictiones Sanctorum	116	Iustificamur propter passio- nem & obædientiam Chri- sti	65
		Iustificari est accipere remis- sionem	

I N D E X.

tionem peccatorum : recon-
ciliationem cum Deo : im-
putationem iusticiæ: accep-
tationem ad vitam æternam
65 idem
significat Iustificatio 86
Iustificator officij appellatio
65
Inuenturis instituendæ optima
ratio quæ sit 3

L.

LABORES seruales in Sab-
bato fiunt contra 3. Præcep-
tum 22
Laticia in corde oritur ex fi-
de apprehendente miseri-
cordiam Dei propter Filiū
promissam 22
Laticia in nobis accensa à S.
Sancto , est gustus æternæ
vitæ 91
Laicis non est eripienda pars
cœnæ 127
Lapsus contra conscientiam
in renato, est peccatum mor-
tale 54
Leges bonæ, longæuitatis bo-
num 38
Leges forenses & ceremonia-
les durarunt ad certum tem-
pus 49
quatenus abolitæ ead.
Leges Mosaicæ sunt antiquis-
simæ 129
Leges politicæ regunt exter-
nam disciplinam : Lex Dei
requirit etiam interiorem
obœdientiam 46
Legi homo satisfacere non po-
test post lapsum 50
Legi nequaquam satisfaciunt
virtutes nostræ 113

Legis autor 19
Legis concio est simpliciter
vox condemnationis & ma-
ledictionis 110
Legis declaratio sumenda est
ex Euangelio 20
Legis ἐπιείκεια est vox Euan-
gelij ead.
Legis & Euangelij discrimen
ead.
Legis Mosaicæ partes: Mo-
ralis: Forensis: ceremonia-
lis: 49
Legis particulam tantum do-
cent sectæ extra Ecclesiam
129. 130
Legis rigor mitigandus pro
circumstantia facti 39
ἀφραγγία, appellatio cœnæ
Domini, ab administratio-
ne publici muneris 122
Lenitas, virtus 5. Præcep. 39
Leuationem in ærumnis peti-
mus in 7. Petitione 106
Leuitas, peccatum 8. Præcep-
ti 45
Lex accusat omnem violatio-
nem mandatorū Legis 109
Lex accusat omnia peccata:
exteriora : interiora : depra-
uationem 49
Lex Dei accusat non tantū ex-
terna delicta, sed etiam de-
fectus & prauas inclinatio-
nes 46. 49
Lex regit disciplinam tam in
non renatis quam renatis
49
Lex docet qui cultus Deo in
renatis placeant 49
est enim perpetua norma
nouæ obœdientiæ 110
Lex monstrat ad quid condita
sit natura humana 55
Lex

111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

I N D E X.

Lex moralis non aboletur	49	plum	32
Lex non arguit ignorationem Filij	110	Libidines & in vita cœlibe, & in coniugio vitandæ	40
Lex non prædicat integram pœnitentiam.	109	Lingua reuelat cordis affectus	27
Lex non requirit solum inte- gram conformitatem, sed damnat quoque & destruit omnes non conformes	20	Locatio corporalis veri corpo- ris Christi facta est in ascen- sione	77
Lex ostendit quales ante lap- sum fuerimus	55	Locomotiuæ gubernatio se- cundum legem Dei est di- sciplina	50
Lex postulat integram confor- mitatem cum Deo	111	λόγος ante lapsum & post lapsum est viuificator	69
Lex requirit integram obœdi- entiam	20	λόγος distincta persona a Pa- tre, & tamen eiusdem essen- tiæ	64
Lex sine reuelatione Euangelij nihil docet de Fide	110	Longæuitas quid	37
Liberalitas consistit inter pro- fusions & sordes	42	Longæuitatis pmissio addita + Præcepto.	38
virtus 7. Præcepti ead.		Loquendi certos modos & re- ceptos, scripturæq; consen- taneos vsurpare tutissimū	4
Liberatio à malo, est gratia priuatiua	97	Lucis diuinæ priuatio est malū originis	53
Liberatio à morbo petenda est, cum subiectione volun- tatis obœdiendi in cruce	94	Ludi profani: peccata tertij Præcepti	32
Liberatio à pœnis temporali- bus contingit diuinitus con- uersis ad Deum	118	Lux Euangelij in nobis accen- sa à S. sancto, est gustus vitæ æternæ	91
Liberationes in calamitatibus, testantur de præsentia Dei	116	Lux spiritualis crescit in cru- ce	117
Liberationis tempus aut mo- dus Deo non est præscriben- d	95	Lytrū, obœdientia Christi	117
Liberationis voce in 7. Peti- tione intelligitur & mitiga- tio & finalis liberatio	106		
Liberi, conum longæuitatis	38		
Liberi reuerenter sentiant de parentibus: præstent obœ- dientiam sine contumacia: tolerent infirmitates eorum	36		
Libertatis Christianæ exem-			

M.

M A G I A transfert fiduciam Deo debitam ad diabolos	24
peccatum 1. Præcep. ead.	
Magicæ incantationes pecca- ta 2. Præcepti	27
Magistratus custos summorum bonorum	36
Magistratus proponat leges diui-	

I N D E X.

- nas & morales : sanciat
suas : punit violatores: de-
fendat obœdientes. 35
- Magistratus sit timori, malo :
honori, bono operi 35
- Magistratus sunt parentes
34
- Magnitudo iræ Dei aduersus
peccata generis humani,
est causa passionis Christi
72
- Maiora non appetenda quam
pro vocatione 23
- Mala originis secuta sunt lap-
sum Adæ 53
- Maledicentia, peccatum 8.
Præcepti 45
- Maledictioni æternæ opponi-
tur promissio vniuersalis &
gratuita 51
- Maledictus qui ponit carnem
brachium suum 82
- Malo pœnæ cõprehenduntur
omnes calamitates priuatæ
& publicæ, præsentis & æ-
ternæ 106
- Malum originis in credenti-
bus renatis est peccatum ve-
niale 54
- Malum in 7. Petitione intelli-
gitur de malo pœnæ 106
- Manuetudo quid 38
virtus 5 præcepti ead.
- Mariæ virginis cur expressa
mentio in symbolo 70
pergrua 117
- Massa assumpta à verbo in utero
virginis est sanctificata à S.
Sancto 64
- Mediator adest semper, & vbi
que Ecclesiæ 69
assidue interpellat 69
- Mediator, conceptus de S.
Sancto: natus ex Maria vir-
gine, vt constaret, eum esse
sine peccato: ex stirpe Da-
uidis: verum hominem na-
tum 70
- de Mediatore Lex nihil docet
sine Euangelio 110
- Mediatorem congruebat esse
Deum & hominem: quia ho-
mo peccauerat: 68
quia solus homo non potuis-
set sustinere pœnam, & Deo
tribuere laudem iusticiæ:
ead. 68
quia infinitæ malitiæ op-
ponendam erat æquiualens
precium infinitæ bonitatis
69
quia humana natura debe-
bat rursus viuificari: 69
quia membris Ecclesiæ hinc
inde dispersis, opus erat
protectione, omni loco &
tempore 69
- Mediatoris appellatio discer-
nit legem & Euangelium
88
- Mediator, officij appellatio
65
- Mediator pro nobis implet le-
gem 55
- Mediocritas inter nimiam opu-
lentiam & extremam ino-
piam significatur voce P A-
N I S 102
- Meditatio frequens passionis
confirmat assensum 72
- Meditatione legis petimus re-
stitui in nobis conformita-
tem cum lege 55
quærimus Mediatore ead.
- Meditatio passionis triplex
72
Pædagogicâ, considerat
historiam: Spiritualis, co-
gitat causas: Exemplaris,
Subij-

INDEX
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X .

- subijcit se cruci ead.
 Membra Christi efficimur, in-
 ferti ipsi fide 123
 Membra Christi nos esse &
 fieri, confirmat pignus cœ-
 nœ Domini 125
 Membra Ecclesiæ, alia viva
 id est sanctificata: alia mor-
 tua, non sanctificata 82. 83
 Mendacia labia abominatur
 Deus 48
 damnantur 8. Præcepto 45
 Mendacium aliud pernicio-
 sum: officiosum: iocosum
 45
 Mensuram, qua alijs meti-
 mur, rursus accipiemus 48
 Mercatura indulgentiarû Pon-
 tificis Romani 113
 Messiam esse exhibitum pro-
 bat circumstantia temporis
 passionis 72
 de Messia prædictiones & e-
 ventus ijs respondentes,
 confirmant certitudinem do-
 ctrinæ 129
 Migrationem ex hac valle la-
 chrymarum in æterna taber-
 nacula, petimus in 7. Peti-
 tione 106
 Ministerij Evangelici vox ut
 conservaretur in congrega-
 tione publica, instituta est
 cœna Domini 125
 Minister sit fidelis 37
 Minis mundi inducimur in ten-
 rationem 105
 Miracula Ecclesiæ confirmant
 verbum 19
 & testantur de certitudine
 doctrinæ 129
 Miseretur Deus timentium se,
 sicut Pater miseretur filiorû
 98
 Misericordia extēditur in mul-
 ta millia obœdientium, Pœ-
 na in tertiam & quartam ge-
 nerationem inobœdientium
 47
 per Misericordiam sumus iusti
 propter Filium 87
 Misericordia quid 39
 virtus 5. Præcepti 38
 Missa, appellatio cœnæ Do-
 mini, originis incertæ 123
 Missæ vocabulo intelligitur
 totus cultus diuinus, oratio-
 num: cantionum: distribu-
 tionis cœnæ: gratiarum-
 actionis: quæ simul fieri de-
 bent in publica congrega-
 tione 123
 Missæ funebres Idolatriæ
 113. 123
 Missa non est sacrificium pro-
 pitatorium 127
 Mittere, mitti, & non mitti,
 proprietates externæ 60
 Mitigandæ etiam iustæ pœnæ;
 pro vocatione, aut proba-
 bili ratione 39
 Mitigatio pœnarum tempora-
 lium contingit diuinitus con-
 uersis ad Deum 118
 Modestia quid, 44
 virtus 8. Præcepti ead.
 Modestia seruat conuenienti-
 tiam in opinione: gestu: ser-
 mone 44. 45
 Monachi abundant meritis,
 scilicet 113
 Monachorû error de compen-
 sationibus 115
 Monarchiarû series prædicta
 in Ecclesia, testatur certi-
 tudinem doctrinæ 129
 Morbos deprecamur in 4. Pe-
 titione 103
 Moys æterna est perpetua ab-
 iectio a Deo, & cruciatus perpe-

I N D E X.

perpetui animæ & corporis	90	Naturæ corruptio secuta est lapsum Adæ	68
Mors Christi, mortis nostræ mors	75	Naturæ duæ in Christo quomodo unitæ sint	64. 65
Mors Domini vsque ad aduentum ipsius est annuncianda in sumptione cœnæ	125	Naturam totam sustentat Deus	61
Mortale peccatum quid	54	Necessitatis patiendi & in afflictionibus obœdiendi consideratio, lenit dolorem	117
Morti æternæ opponitur vita æterna	90	Neglectio ministerij peccatum	3. Præcepti 32
Mortis causas & remedia, sola Ecclesia monstrat	130	Nomen Dei licet per se sanctum sit: precamur tamen ut etiam nostra celebratione sanctificetur	99
Mortis Christi typus, maculationes victimarum	75	Nomen Dei significat noticiam & famam Dei	99
Mortui omnes resuscitabuntur ad reditum Christi	79	Nomine Christi applicatur conuerso & absolutionem petenti, remissio peccatorum per vocem hominis in ministerio	114
Mortui resuscitati, cum viuis in momento immutatis, in occursum rapiuntur Christo	79	Nominis diuini vsus in quibus consistat	25. 26
Mundi corde videbunt Deum	48	eius abusus	27
Mundi initia nulla historia recitat præter scripta Biblica	129	Norma, vitæ rectorix, est Decalogus	55
Mundi sollicitatione vel impulsionem tentamur	105	NOSTER PATER, singulos parentes includit dilectioni Dei patris: inuitat ad fraternam dilectionem: hortatur ad communem precationem	98
Mundus nouam formam inducet ad reditum Christi	80	Noticia Christi iusti, iustificantur multi	63
Mutationum vniuersaliũ prædictiones & euentus respondentes, sunt euidentis testimonium doctrinæ Christianæ	129	Noticia Dei comprehendit voluntatem: essentiam Dei sicut se patefecit	ead.
N.		Noticia Dei vera non labefactat articulos Fidei	23
Nasci proprietas interna diuinitatis	59	Noticia Filij Dei in sola Ecclesia discitur	130
Nati non sumus ad mortalitatem & perpetuas miseras	91	Noticia intuitiua contemplatur res subiectas oculis: Fides apprehendit non appa-	
Natura cur condita sit	61		
Natura diuina in Christo vincit mortem:	69		
restituit vitam	ead.		

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

apparentes	57	præstanda in externis officijs sine contumacia	36
Noticia monstrans Deum præcedit affectum voluntatis & cordis erga Deum	21	Obœdientia solius Christi est illicitum	117
Nova obœdientia, pars tertia pœnitentiæ	109	Obœdientia tota Christi, est sacrificium propitiatorium	120
Nova obœdientia quid sit ead.		Obscuritas in docendo vitanda	4
Nouitas spiritualis crescit & exercetur afflictione	116. 117	Obtrectatio, peccatû 8. Præcepti	45
O.			
O BLATIO Filij Dei pro viuis & mortuis in cœna est idolatrica	127	Occasiones & illecebras libidinum qui quærit, peccat in 6. Præceptum	41
Obligamur in Baptismo ad vitæ nouitatem	121	Occultatio veritatis prohibetur in 8. Præcepto	44
Obœdiendo in ærumnis in vitâ priuata & vocatione nostra, facimus voluntatē Dei	101. 102.	Occultatio duplex, Insidiosa: officiosa	45
Obœdientia debita ministerio, opus 3. Præcepti	31	Oculû sublannantem patrem, effodient corui	48
Obœdientia etiam in renatis imperfecta est	51	Odiû Diaboli erga Ecclesiam, est causa calamitatum in ea	116
tamen placet Deo propter Filium	ead.	Odiû ministerij, peccatum 3. Præcepti	32
per Fidem	ead.	Oeconomia felix, bonum longauitatis	38
Obœdientia inchoata an placeat Deo	51	Officia auditorum in Ecclesia	31
quomodo placeat docet Euangelium	110	Officia coniugum inter se	36. 37.
Obœdientia in omnibus præceptis præstanda est propter Deum	34	Officia docentium in Ecclesia	31
Obœdientia ministerio debita iuxta Euangelium, est signum monstrans Ecclesiam	83	Officia liberorum	36
Obœdientiæ nouæ norma perpetua est Lex	110	Officia Magistratus	35
Obœdientia parentibus est		Officia mutuo præstita conseruant amicitiam	39
		Officia parentum	34. 35
		Officia præstanda liberali pectore	39
		pro modo facultatum	39
		Officia singulorum in propria vocatione	37
		Officia sacerdotis quatuor: Docere: Sacrificare: Orare:	

I N D E X.

re: Benedicere	67	sunt præterita : vel præsen-	
Officia subditorum	36	tia : vel futura	63
Officium Christi quod	65	Opera quæ faciēda sint docet	
Omnes concludit Deus sub		Lex, quomodo fieri possint,	
peccatum, vt omnium mise-		docet Euang.	110
reatur	110	Opera quæ nos Deo reddim ⁹ ,	
Omnes gentes docendæ &		vt cum honore afficiamus,	
baptisandæ	59	sunt sacrificia	120
Omnes res petendas à Deo		Opinio de Deo sine verbo est	
complectitur oratio Domi-		Idolatria	24
nica	92	Opinio de opere operato sine	
de Omnipotentia Dei assue-		fide, & sine bono motu v-	
rat particula: (qui es in cœ-		tentis, impia & profana	
lis)	98	127	
Opera bona in conuersis ha-		Opiniones diuersæ gignunt di-	
bent etiam sua præmia in		uersas operationes	5
hac vita	118	Opiniones nostræ inducunt nos	
Opera bona sanctorum facta		in tentationem	105
in fide sunt Eucharistica		Opitulandum oppressis iniuste	
120		39	
Opera Christi redeuntis ad iu-		Opprobrium damnatorum non	
diciū vniuersale. Resuscita-		desinet	79
bit mortuos : immutabit vi-		Orandum pro ministerio	31
uentes : segregabit bonos à		Orans pendeat à Deo certa fi-	
malis per sententiam : Pios		de & spe	107
introducet in possessionem		Oratio Dominica quid conti-	
hæreditatis : Impios cum		neat	92
damnatis spiritibus abijciet		Oratione piorum terretur dia-	
in æternos cruciatus : Igne		bolus tanquam Gorgone	
purgabit mundū, vt sit mun-		27. 95	
da & sancta habitatio beato-		Orationis efficacia	27
rum	79. 80	Oratio non sit inanis battolo-	
Opera indebita. fraternitates:		gia	94
indulgentiæ : Ignis purga-		Oratio ore prolata excitat ar-	
torius : Vigiliæ & missæ fu-		dorem in inuocatione	27
nebres	113	Ordini causarum secundarum	
omnia superstitiosa, & ido-		Deus non est alligatus	98
latria	ead.	Ordo politicus est opus Dei	
Opera Legis quomodo incho-		36	
entur in renatis	51	Originale peccatum est rea-	
Opera nostra vt fiant cultus		tus, propter lapsum Adæ:	
Dei, necesse est vt habeant		propter priuationem lucis	
mandatum Dei, & fiant in		& firmæ agnitionis Dei:	
fide	111	propter auersionem volunta-	
Opera officij mediatoris vel		tis a Deo : ppter contuma-	
		ciam	

L

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

ciam cordis	53	cax	62
		Pater gignit filium imaginem suam	59
P.		Pater, in oratione Dominica, nomen essentiae	98
PACEM petimus in 4. Petitione	103	Pater placatur sacrificio Mediatoris	71
Pactio cum Diabolo peccat contra 1. Praeceptum	24	Patiente Christo, Iudaeis adempta fuerunt iudicia capitalia	73
2. Praeceptum	27	Patientia cognata timori Dei	22
Panis consecrati circumgestatio, sumpta est à Persica circumgestatione sacri ignis	127	Patientia praecipitur mandato Dei	127
PANIS quotidiani appellatione significatur gratia positiva corporalis	97	Patientia quid	23
Panis substantia non conuertitur in corpus Christi	127	virtus 1. Praecepti	21
PANIS vocabulo intelligitur quicquid ad huius corporalis vitae sustentationem pertinet	102	Patientia tolerat aduersa: fide apprehendit remissionem culpae: spe expectat remissionem poenae	23
Papistarum error de 7. Sacramentis	119	Patresfamilias praestent familiae suae nutritionem: defensionem: communicationem doctrinae de Deo: assuefactionem ad exercitia honesta	34. 35
de Missa	123	PATRIS appellatio ostendit magnitudinem amoris Dei erga nos: monet de fide & promissionibus	98
Parentes sunt exemplum aliorum gubernatorum	34	de Patris voluntate omnia exiterunt	62
Parentum appellatione qui comprehendantur	33. 34	Pauli mors, est martyrium	117
Parfimonia expendit quantum conuenit, & vitat sumptus non necessarios	42	Pauorem, qui oritur ex agnitione irae Dei aduersus peccatum, excutit fiducia misericordiae	22
virtus 7. Praecepti	ead.	Pauperi faciens iniuriam, egebit	48
Passio Christi quid proprie vocetur	71	Pax, bonum longaeuitatis	38
pro Passione gratias agimus Filio Dei in actione coenae	125	Pax conscientiae, est regnum Dei	100
Patefactio diuina est praecipua causa certitudinis doctrinae Christianae	118, 129	Peccans contra conscientiam, amittit gratiam, S. Sanctum & Fi-	
Pater est fons diuinitatis	62		
Pater exprimit suam voluntatem per Verbum effi-			

I N D E X.

& Fidem	54	Peccatum sibi semper habet coniunctum reatum	104
Peccata nostra sepulta sunt cum Christo	75	Peregrinationes satisfactionis papisticę, supersticiosaę	113
Peccata omnia non renatorum sunt mortalia	54	Periculorum moles impedit cursum vitę & vocationis nostrę	110
Peccata quibus Deum offen- dimus & meremur iram æ- ternam, vocantur D E B I- T A	104	Periuria, peccata 2. Pręcepti	27
Peccata remittuntur, non tan- tum peccatum	85	Persecutio ministrorũ Euang. peccatum 3. Pręcepti	32
Peccata summa ex solo Euan- gelio patentiunt	110	Persona Christi vna, naturę duę	63. 64
Peccati causas & remedia, so- la Ecclesia monstrat	130	Personę diuinitatis tres sunt, non plures nec pauciores	59
Peccati magnitudo est causa passionis	72	Personę gerentes magistra- tum diligendę sunt propter Deum	36
Peccati reliquię semper ma- nent in sanctis	110	Personę tres in vna diuinitate discernuntur realiter ac di- stinctis proprietatibus	59
Peccati speculum est Lex	59	Persona est propria verbi, ge- stantis humanam naturam	65
Peccatores Deus non exaudit	93	Persona sit accepta propter Mediatorem, quem appre- hendit Fides	51
Peccatoribus omnibus propo- nitur spes venię in Euan- gelio	110	Persona secunda assumit mas- sam sanctificatam a S. San- cto	64
Peccatorum reliquię quia sem- per manent in hac vita in sanctis, ideo continuo pe- tunt remissionem peccato- rum	86	Persona, S. Sanctus	80. 81
Peccatorum fordes teguntur in credente	54	Personarum diuinitatis pro- prietates duplices. Internę Externę	59. 60
Peccatum aliud Originale: Actuale:	53	Persona vna manet, etiam si duę naturę sint copulatę in Christo	64. 65
Veniale, non Regnans:		Pertinacia in falsis sententijs peccat contra 8. Pręc.	45
Mortale, Regnans	54	Petendę res in inuocatione cõ- siderandę	94
Peccatum hærens in natura, contemnit mundus	115	Petitiones piorũ Vniuersaliter omnes exaudit Deus. Sed cor- porales moderatur p̄ sua vo- luntate vel tollendo pœnas:	
Peccatum hærens in natura, est causa omnium calamita- tum	ead.		
Peccatum quid	52		
Peccatum summum, maximum & vltimum est ignoratio Fi- lij, incredulitas, contemtus Filij & desperatio	110		

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

I N D E X.

vel mitigando eas, vel communicando conuersis consolationem interiorem	94.	95	Pœnitentia crescit in cruce	116
Petitionis bonorum corporalium & spiritualium discrimen	94		Pœnitentiæ conciones sunt ordiendæ à Lege	110
Pietas parentum & liberorum mutua	35		Pœnitentiæ partes	108
Pignus exhibitæ & applicatæ promissionis gratiæ est Sacramentum	118		pars præcipua Fides	112
Pij, qui in hac vita expectantur fide & spe æternam beatitudinem, introducuntur in eius possessionem à Christo, post latam sententiam in iudicio vniuersali	79		Pœnitentiæ partes secundum Papistas: Contritio cordis, Confessio oris, Satisfactio operis	112
Pilati mentio cur fiat	72		Pœnitentiæ prædicatio vnde sumenda	109
Pios serio amplecti doctrinam Christianam, non commodi sui causa, testantur afflictiones ipsorum	116		Pœnitentia ex lege, tantum est dimidium pœnitentiæ	109
Πληροφωρίæ	57		Pœnitentiam agenti remittitur omne peccatum	85
Pœnæ æternæ non mutantur in temporales	112		Pœnitentiam diuinitus comitatur vel liberatio vel mitigatio pœnarum temporalium	118
Pœnæ hostium Ecclesiæ confirmant certitudinem doctrinæ Christianæ	131		ad Pœnitentiam multi reuocantur per exercitium crucis	116
Pœnæ nostræ non sunt compensationes aut merita pro pœna æterna	115		de Pœnitentia nostra monemus nos ipsos in 5. Petitione	104
Pœnæ peccatorum mitigantur, ne tota Ecclesia deleatur	117		Pœnitentia quid	108
Pœnæ temporales mitigantur propter Filium Dei	118		Pœnitentia seria præcedat summationem cœnæ	126
Pœnarum corporalium vel liberatio, vel mitigatio impetratur conuersione	52		de Politici regni constitutione somnia eripiuntur Iudæis per ascensionem Messie ad cœlos	78
Pœnas æternas persoluent iniusti vnâ cum Diabolis, post resurrectionem mortuorum	88		Positiuæ gratiæ spirituales. Agnitio, id est, sanctificatio nominis Dei, Gubernatio S. Sancti, id est, aduentus regni Dei, Obœdientia nostra congruens cum voluntate Dei	97
			Potentia creata non potuit sola sustinere iram Dei	68
			Potentia, regni & gloriæ Dei vocibus, quid intelligatur in oratione Dominica	97.
			106. 107	
			Potentia immensa Dei	88
			Poten-	

I N D E X.

- Potentia vox in Epilogo orationis Dominicae opponitur infirmitati nostrae & indigentiae, & simul Deum exulci- rat ad commiserationem 107
- Potestas parentum in liberos est ordo diuinus 36
- Præcepta duo postrema, in- terpretantur priora: & monstrant discrimē inter le- ges politicas & legem Dei 46
- circa Præcepta obseruandum quæ opera flagitentur: quo- modo fieri possint & pla- ceant: quæ peccata prohi- beantur: promissiones ad- ditæ: comminationes 18
- Præcepta omnia continent sen- tentiam affirmatiuam & ne- gatiuam 18
- Præceptores sunt parentes 34
- Præceptum primum includen- dum est cæteris 54
- Præceptum primum, præcipit cultus cordis interiores 16. 17. 26.
- secundum: oris exteriores 17. 26. 27.
- tertium: ceremoniarum & totius ministerij 17. 31
- quartum: tuetur societatem communem 17. 34
- quintum: corpora singulo- rum 17. 40
- sextum: coniugia 17. 41
- septimum: facultates 17. 42. 43
- octauum: famam 17. 44. 45
- nonum & decimum: coher- cent cupiditatem & prauam concupiscentiam 17. 46. 47
- Prærogatiuas & dona glori- catæ naturæ suæ assumptæ, non habet Christus ex confusione proprietatū vel naturarum distinctarum in vna persona 78
- Præsentia & auxilio Dei in Ecclesia, refutantur blasphe- mi, Diaboli & hostes Dei, & gloria ipsius celebratur 107
- Præsentia Dei agnitio in æ- rumnis lenit dolorem 117
- Præsentia Dei testimonijs, tan- tum Ecclesia confirmatur 130
- Præsentiam Dei in depellendis periculis petimus in 7. Peti- tione 106
- Præsentiam Dei in Ecclesia testantur liberationes in ca- lamitatibus 116
- Præstigiæ sophismatum in re- ligione: artibus: iudicijs: prohibita in 8. Præcepto 45
- Prætextus gloriæ & nominis Dei, peccata 2. Præcepti 27
- Precando bona deprecamur mala 99
- Precari non possum, quin si- mul imprecer, Lutherus 99
- Precatio & confessio sunt tela Christianorum contra Dia- bolum 27
- Precatione, tanquam confes- sione discernitur Ecclesia ab alijs sectis 27. 95
- Precationem esse commune bonum ostendit vox No- STER PATER 98
- Precationis exercitatio auget sapientiã spiritualem 95

1748
 1749
 1750
 1751
 1752
 1753
 1754
 1755
 1756
 1757
 1758
 1759
 1760
 1761
 1762
 1763
 1764
 1765
 1766
 1767
 1768
 1769
 1770
 1771
 1772
 1773
 1774
 1775
 1776
 1777
 1778
 1779
 1780
 1781
 1782
 1783
 1784
 1785
 1786
 1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800

I N D E X.

- Precationis perfectissimā formam continet oratio Dominica 92
 Precatio non est efficax sine conversione 93
 Preces conceptæ mente & voce erudiunt orantem 27
 Preces suas exauditas esse, tantum sciunt pij 130
 Precium redemptionis debuit esse æquiualeus 69
 dedit pro nobis Mediator 65. 69
 Precum nostrarum obsecratio est vox Amen 107
 Priuatiuæ gratiæ: Remissio peccatorum: depulsio tyrannidis diaboli & mundi: Liberatio à malo 97
 Probatio sui ipsius, requirit rectam institutionem in doctrina cœlesti, & seriam penitentiam 126
 Procedere proprietas interna 59
 Processio S. Sancti 81
 Profanationem nominis Dei tolli petimus in 1. Petitione 100
 Profusiones, peccata 7. Præcepti 43
 Promissio bonorum spiritualiū nominatim facta est 94
 Promissio de Ecclesiæ perpetuitate, magis affert consolationem in ætumnis 117
 Promissio gratiæ & vitæ æternæ retinenda est amissis omnibus bonis corporalibus, & cum vita etiam corporis amittenda est 95
 Promissio gratiæ, extra Ecclesiam ignoratur 130
 Promissio gratiæ rata est amplectenti eam fide 85
 de Promissione Gratiæ cōmōnes faciunt nos Sacram. 119
 Promissiones corporales sunt intelligendæ cum exceptione crucis & castigationis 52
 Promissiones Decalogi generales: speciales 48
 Promissiones in Euangelio traditæ, exhibentur & applicantur a Deo nobis per ritus externos, qui vocantur Sacramenta 118. 119
 Promissiones legales sunt ratæ credentibus in Mediatorem 52
 Promissiones legales habent additam conditionem integritatis obediendiæ 52
 Promissiones omnes sunt in Christo Amen 52
 Promissioni gratiæ additi sunt ritus confirmantes eius exhibitionem & applicationem 118. 119.
 Promissionum & Fidei admonemur P A T R I S appellatione 98
 Promissio remissionis peccatorum eorum, propter quæ affligimur, magna est consolatio 117
 Promissio vniuersalis & gratuita de remiss. pecc. opponitur maledictioni æternæ 51
 Propagatio carnalis affert secum peccatum 70
 Propagatio doctrinæ perpetua, confirmat certitudinem doctrinæ in Ecclesia 130
 Prophetarum consensus de acceptione remissionis pecc. per nomen Christi 87
 Propitiatorium sacrificium solum meretur hominibus remiss.

I N D E X .

miss. peccatorum	120	tia	40
Proprietatem rerum ordinat		Rapinae prohibita 7. Præcep	
7. Præceptum	42	to	43
Proprietates naturarū in Chri		Reatus semper est coniunctus	
sto nō confunduntur per vel		cum peccato, nisi fiat re-	
post glorificationē eius	78	missio	104
Propter dignitatē propriam:		Recipimur propter Christum	
virtutes pprias: opera pro-		crucifixū & resuscitatū	126
pria: merita ppria non acci-		Reconciliamur cum Deo in	
pimus remiss. peccat.	86	Baptismo	120
Propter unum eundemq; Spi-		Reconciliatio cum Deo confi-	
ritum, vna Ecclesia, omni-		denter & simpliciter peten-	
um atatum	82	da & expectanda	94
Providentia Dei cognoscitur		Reconciliatio &c. offertur om-	
ex conseruatione rerum ere-		nibus, exhibetur tantum cre-	
atarum	61	dentibus	20. 21
Proximi nomine veniunt, tam		Reconciliatio cum Deo fieret	
peregrini, quam domestici		incerta, si penderet à no-	
siue bene siue male meriti		stra condonatione	105
sint	47	Redemptionis causa finalis	91
Proximus quis vocetur	47	Redemptio facta est in Christo	
Pudor seu verecundia, virtus		Iesu	87
8. Præcepti	44	pro Redemptione gratias agi-	
Pugnandum non est de re non		mus Filio Dei in actione coe-	
valde necessaria	40	næ	125
Purgatorius ignis, superstitio		Redemptor, Deus est	69
lucrosa sacrificulis	113	Redētor officij appellatio	65
		Redigeremur ad nihilum, si	
		nos Deus corripere in suo	
		furore	106
		R E G N I mentio in Epilogo	
		orationis Dominicæ alludit	
		ad officium Regis	107
		Regni Sathanæ destructionem	
		petimus in secunda Petitione	
			101
		Regnum Dei aduenit etiam si-	
		ne nostra precatione, tamen	
		precamur, vt nos quoq; possi-	
		mus fieri ciues ei⁹ regni	99
		Regnum Dei in hac vita est	
		iusticia, pax & gaudium in	
		S. Sancto	100
		Regū officia: Liberare subdi-	
		tos ex potesta. host. Regere	
		L 4	popu-

Q.

Q V I C Q V I D est cōtra le-
gem Dei, est peccatum 52
Quies Filij Dei in passione
est sabbatum 29
Quodcunq; anteferimus Deo,
vel amando, vel timendo,
est Deus alienus 23
Q V O T I D I A N V S signi-
ficat continuum quid, quo
per dies singulos indigemus
103

R.

R A K A gestus maleuolen-

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

- populum certis legibus: 85. 86
 Defendere bonos à malorū
 iniurijs 67. 106
- R E M I S S I O** compræhen-
 dit solutionem obligationis
 ad æternam mortem, & dam-
 nationem: & condonatio-
 nem debitæ pœnæ 85. 86
- Remissio culpæ à remissione
 pœnæ temporalis distincta
 est 115
 sed non est distincta à re-
 missione pœnæ æternæ 114
- Remissionem peccatorum gra-
 tis promissam propter Fili-
 um Dei, petimus in 5. Peti-
 tione 104
- Remissionem peccatorum me-
 retur hominibus sola obæ-
 dientia Christi 120
 non nostra contritio 112
- Remissionis peccatorum Ar-
 ticulus, applicat 1. unicui-
 que credenti: 2. continuam
 remissionem: 3. omniū pec-
 catorum: 4. tam quo ad
 culpam, quam quo ad pœ-
 nam 85. 86
- Remissio nostra non est causa
 remissionis diuinæ 104.
 105
- Remissio peccatorum à iusti-
 ficatione non differt 86
- Remissio peccatorum confi-
 denter & simpliciter peten-
 da 94
- Remissio peccatorum est gra-
 tia priuatiua 97
- Remissio peccatorum &c. of-
 fertur omnibus, exhibetur
 tantum credentibus 20. 21
- Remissio peccatorum non pen-
 det ex conditione enume-
 rationis 112
- Remissio peccatorum quid
 85. 86
 quomodo differat à Iusti-
 cia 86
 quomodo accipiatur ead.
 quomodo fide accipiatur
 87. 88
- Remittitur peccatum propter
 Christum crucifixum & re-
 suscitatum 126
- Renatis & sanctis opus est con-
 tinua remissione, propter
 reliquias peccati 86
- Renatis ostendit Lex, quæ
 opera facere debeant 110
- Reos nos omnes esse & polluto-
 sos fatemur in quinta Peti-
 tione 104
- Respub. bene constituta, bo-
 num longæuitatis 38
- Resurrectio Carnis cur dica-
 tur 89
- Resurrectio Christi quomodo
 tertia die facta sit 77
- Resurrectio Christi, causa no-
 stræ resurrectionis 76. 77
- Resurrectio duplex, vna ad
 vitam, altera ad iudicium
 89. 90
- Resurrectio mortuorum quid
 sit 88
- Resurrectione opus est corpo-
 ribus: animis non 89
- Resurrectionis Christi typus,
 Ionæ historia 76
- Resurrectionis testimonia 89
- Resuscitatus Christus propter
 nostram iusticiam Rom. 4.
 vt in nouitate vitæ ambule-
 mus Rom. 6. 76. 77
- Rex est Christus, quia collig-
 git Ecclesiam: liberat eam
 à peccato: sanctificat eam
 S. Sancto: regit & defen-
 dit eam: resuscitat ad vi-
 tam æternam 67
 Rosa-

I N D E X.

- Rosaria papistarum superstitiosa 113
 Rubor & verecundia non merentur remiss. peccatorum 112
 Rudiores in mutuo colloquio confessionis priuatæ erudiantur 113
 Ritus diuinitus instituti, & additi promissioni Euangelij sunt Sacramenta 118
 Ritus externi additi sunt promulgationi promissionis: vt sint signa voluntatis Dei: vt sint signa confessionis 119
 Ritus per quos Deus nobis exhibet & applicat suas promissiones in Euangelio traditas, Sacramenta 119

S.

- SABBATI species quinque 28
 Sabbatum creationis: pedagogicum: spirituale: passionis Christi: æternū post resurrectionem 28. 29. 30.
 Sabbati mutatio exemplum Christianæ libertatis 32.
 33
 Sabbato nihil operis faciendum 29
 Sabbato quomodo requieuerit Deus 28
 Sabbatum æternum promissum Ecclesiæ resuscitatæ 30
 Sabbatum cæremoniale, typus sabbati spiritualis 29
 Sabbatum ex Sabbato 30
 Sabbatum ordinatum propter quietem corporum | hominum & iumentorum 29
 Sabbatum spirituale, signum & pactum sempiternum inter Deum & Ecclesiam 29
 hoc præcipue mandatur Legge Dei ead.
 Sabbatum veteris testamenti est memoria generationis & creationis omnium 33
 sed noui, est memoria regenerationis factæ per resurrectionem Christi 33
 Sacerdos summus, patefacit Euang: placat patrem suo sacrificio: orat p nobis, & exauditur: benedicit, id est, exhibet per se bona Euang. 66. 67
 per Sacramenta accipimus 119
 per Sacrificia reddimus 120
 Sacramenta applicare dicuntur, quia testificantur, quod promissio ad nos pertineat 119
 Sacramenta & sacrificia differunt 119. 120
 Sacramenta non sunt tantum notæ externæ professionis 128
 Sacramenta sunt signa confessionis distinguuntia Ecclesiam à cæteris gentib. 119
 Sacramenta noui testamenti duo, Baptismus & cæna Domini 119
 Sacramenta sunt signa voluntatis Dei erga nos 119
 Sacramentorum legitimus usus est signum monstrans Ecclesiam 83
 Sacramentum cur institutum 118. 119
 Sacramentum in nouo testamento quid 118
 Sacrificia pro uiuis & mortuis, papistarum error 123
 L 5 Sacri-

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

Sacrificia veteris Testamenti facta in fide, fuerunt exercitia confessionis & gratiarum actionis	120	Sancti sunt, qui abluti sanguine Christi, sunt sanctificati per S. Sanctum	84
Sacrificiorum species, Propitiatorium: Eucharisticum	120	Sanctorum bona opera, etsi fiunt in fide, non tamen merentur remiss. peccat.	120
Saluator officij appellatio	65	Sanctorum communio quid	84
Salus, Ecclesiae & nobis impetratur, precatione continua	95	Sanguine Filij ablutos esse credentes, confirmat pignus cenae Domini	125
Sanabilium poenae moderandae	39	Sanguine Filij Dei abluuntur, qui baptisantur	121
Sanctificamur S. Sancto in Baptismo	121	Sanguinem humanum fundens, fundetur sanguis eius	48
Sanctificare, est sacrosanctum habere, summa cum veneratione colere	99	Sanguine suo redemit nos Christus	68
Sanctificare nomen Dei, includit respectum ad verbum Dei	99	Sanitas, bonum longaeuitatis	38
Sanctificare quid significet	30. 81. 99	Satisfactionis papisticae quinque gradus	113
Sanctificationis nostrae causa finalis	91	Scandalis profanatur nomen Dei	100
Sanctificationis significatio reciproca	30	Scottatores & adulteros iudicabit Deus	48
Sanctificatio nominis diuini, est gratia positiva	97	Scripta Mosaica sunt antiquissima	129
Sancti perpetua confessione agnoscunt sua peccata	104	Scripta prophetica & Apostolica comprehendunt patefactionem diuinam	129
Sancti petunt beneficia corporalia cum conditione	94	Scurrilitas, peccatum 8. Praecepti	45
Sancti propria significatio	30	Sectae extra Ecclesiam ignorant promissionem gratiae	130
Sancti, quocumq; loco & tempore vixerint, habent communionem inter se tam doctrinae quam bonorum spiritualium	84. 85	Securitas peccatum 1. Praecepti	25
in Sanctis semper manent reliquiae peccati	110	Sedere ad dextram Patris quid	78
Sancti sumus in hac vita; partim imputatione: partim inchoatione	83. 84	Seditio peccatum 4. Praecepti	37
		Sedulitas requiritur ab omnibus	37
		virtus 4. Praecepti	ead.
		Septenarius numerus congruit cum voce Sabbatum	28
		Sepul-	

I N D E X .

excitat inuocationem : & læticiam acquiescentē in Deo		Subditi reuerenter colant magistratus : præstent obœdientiam & soluant stipendia debita : tolerant quasdam eorum infirmitates	36
S. Sanctus adoratur cum Patre & Filio	82	Substantiæ rerum conseruantur à Deo	61
S. Sanctus amittitur à ruente contra conscientiam : & assentiente errori in fundamento	54	Succesum in laboribus petimus in 4. Petitione	103
S. Sanctus amor & læticia substantialis & coæterna inter P. & F. procedens à P. & F.	59	Summa doctrinæ & testimoniorum de præcipuis operibus Dei recitatur in symbolo	56
S. Sanctus conglorificatur cum Patre & Filio	82	Summum & vltimum bonum quod sit	91
S. Sanctus cur mittatur	60	Sumtio cœnæ debet fieri in cōmemorationem Christi	124.
S. Sanctus , Dominus viuificans	82		125
S. Sanctus inchoat obœdientiam in homine , congruentem Legi Dei	51	Sumtio cœnæ est pignus , quo & Christus testatur suorum beneficiorum applicationē , & nos de ea confirmamur	125
S. Sanctus locutus est per prophetas	82	Sumtio cœnæ est testimonium de præsentia Filij Dei : de applicatione beneficiorum eius : de viuificatione & insertione nostri in ipsum : & de inhabitatione eius in nobis	123
S. Sanctus, persona distincta à Patre & Filio	80	Sumtio cœnæ , panis & vini, est communicatio corporis & sanguinis	123. 128
S. Sanct. procedit à Patre ex Patre & Filio	81 82	in Sumtione cœnæ Filius Dei adest vere & substantialiter	123
S. Sanctus sanctificat credentes	81	Sumtus non necessarij, peccata 7. Præcepti	43
S. Sanctus, Spiritus gratiæ & precum : veritatis : sanctificationis	81	Superbia opponitur timori Dei	25
S. Sanctus vnus & idem in vetere & nouo testamento	82	peccatum 1. Præcep. ead.	
Stabilitas Ecclesiæ est testimonium certitudinis doctrinæ Christianæ	130	Superstitio tribuit rei aliquam vim sine causis naturalibus , vel sine ordinatione diuina	24
Status beatorum post hanc vitam est vita æterna	90	peccatum 1. Præcep. ead. Sup.	
Stoici furores pugnant cum 2. Præcepto	27		
Studium bene operandi in conuersis habet etiam sua præmia in hac vita	118		
Stuprū, peccat. 6. Præcep.	41		

I N D E X.

Supplicium æternum, stipendium peccati regnantis, quod non tegitur umbraculo F. D.	90	diæ & iusticiæ in Deo est causa passionis	72
Suspicio peccatum 8. Præcepti	45	Tempestatum vices gubernantur à Deo	61
Symbola vacua in cœna non sunt	128	Tenacitas in communicandis bonis, peccat. 7. Præc.	43
Symboli articuli præcipui tres	57	Tentationes ditescendi deprecantur in 4. Petitione	103
de creatione	60	Tentationis appellatione intelligitur omnis sollicitatio aut impulsio carnis, mundi & diaboli ad peccata	105
de redemptione	62	Terræ fecunditas propagatur à Deo	61
de sanctificatione	86	Tessera militaris sicut discernit milites ab hostibus, Ita symbolum Christianos ab alijs sectis	56
Symb. appellatio unde 55. 56 quid contineat	55	Testimonia conceptionis & natiuitatis Christi	69. 70
Symboli professione & vero intellectu distinguitur Ecclesia ab alijs sectis	55	resurrectionis Christi	76
Symboli recitatio quotidiana cur necessaria	56	Testimonia distinctionis personarum in diuinitate	59
Symbolum, cur Apostol.	56	Testimonia reditus Christi ad iudicium vniuersale	79
Symbolum quotidie recitandum, vt commonefaciat de præcipuis beneficijs Dei: vt mens pia applicet illa sibi fide: vt hinc hauriat consolationem: vt hanc confessionem opponat hosti Diabolo: vt fiat commemoratio patefactionis Dei, miraculorum & testimoniorum doctrinæ	56	Testimonia resurrectionis vniuersalis	89. 90
Synaxis, appellatio cœnæ Domini, à congregatione publica	122	Testimonia de vita æterna, morte æterna	90
		Testimonium exhibitæ & applicatæ promissionis gratiæ ad singulos, est Sacram.	118
		Timor Dei cum fide, est timor filialis	111
		Timor Dei filialis excitatur ex concione legis, temperata cum voce Euangelij	110
		Timor Dei filialis, inter paures & dolores animi consternati sensu iræ Dei, confugit fide ad misericordiã, promissam per & propter mediatorem	110
		Timor Dei filialis quid sit	22. 111
			v. r

T.

TABVLA prima Decalogi anteferenda est secundæ	54
Tela depellentia Diabolum, ardens precatio	27. 95
Temperantia quid	41
virtus 6. Præcepti	ead.
Temperamentum misericor-	

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

virtus 1. Præcepti	21	virtus 3. Præcepti	31
opus Deo placens	111	Veniale peccatum quid	54
Timor Dei oritur ex agnitione comminationis diuinæ in Lege	22	Verbo & spiritu Domini omnia facta sunt	60
Timor Dei feruilis fugit & fremet aduersus Deum	111	Verbum docet, quomodo Deus velit agnosci & coli	99
Timor Dei sine fide est timor feruilis	111	Verbum incarnatum requie- uit, vt caro possit tentari crucifigi & mori	30
Timor feruilis oritur ex Lege	110	Verbum in Christo, gestat, sustentat & fouet naturam humanam assumptam	65
<i>Timorialis</i>	116	Verecundia & rubor non me- rentur remiss. peccat.	112
Transsubstantiatio, error	127	Verecundia seu pudor, virtus 8. Præcepti	44
Tutores parentum nomine in- telliguntur	34	Vernis damnatorum non mo- rietur	79
Typica veteris testamenti sa- crificia, sunt Eucharistica	120	Veritas quid	44
Tyrannidis Diaboli, mundi, & carnis nostræ depulsio, est gratis priuatiua	97	virtus 8. Præcepti	ead.
Tyranni hostes Ecclesiæ omni- bus aetatibus deleri sunt no- uo exemplo iræ Dei	131	Veritatis abiectio peccatum 2. præcepti	27
Tyrannis, peccatum 4. Præ- cepti	37	Veritatis constantem & aper- tam professionem præcipit 8. præceptum	44
Tyrannorum pœnæ in Eccle- sia, testimonium certitudinis doctrinæ Christianæ	131	Veritatis Spiritus, S. Sanctus	81
		Victimæ occisæ, typus mortis Christi	75
		Victoria aduersus carnem, dia- bolum & mundum, petitur in 6. petitione	105. 106
		Victoriam contra mortem & Diabolum ostendit Christus certo modo inferis	76
		Victum & amictum petimus in 4. petitione	103
		Victus & bonorū corporis pe- ticio, coniunctam habeat vo- luntatem paratam ad obæ- diendum in afflictione	94
		Vigiliæ papisticæ superstitio- se	113
		Vindicta in puniendis delictis congruens cum mandato Dei	

V.

VALETVDINEM peti- mus in 4. Petitione	103
Vaticinia testantur de certitu- dine doctrinæ Ecclesiæ	129
Vbicunq; vult, Christus est, sed corporali locatione sem- per in aliquo loco	77
Vbiq; esse, est actio diuinæ na- turæ in Christo, sed tribuitur tamen toti personæ	69
Veneratio ministrorū Euang.	

I N D E X.

Dei necessaria est ad conser- uationem societatis huma- nae 40	consummabitur in altera vi- ta 65
Vindicta legitima non est pro- hibita 40	Vita aeterna, portus, in quo boni acquiescent 90
Violatio pactorum & foederu prohibita in 8. praecip. 45	Vita aeterna quid nominetur 90
in Violatione vnus cuiusque praecipiti inest contemptus Dei in 1. praecipito 54	Vita aeterna quomodo inchoe- tur in hac vita 91
Violentia prohibita 5. praep- cepto 40	Vita aeterna restituitur in reco- ciliatis efficacia Christi 65
Virtus non est abijcienda pro- pter arumnas 117	Vitae aeternae donatio offertur omnibus: exhibetur tantum credentibus 20. 21
Virtutes inchoatae quomodo fiant cultus Dei, docet Euan- gelium 110	Vita aeterna simpliciter peten- da & fide expectanda 94
Virtutes omnes in hac vita sunt imperfectae & langu- dae: nec satisfaciunt Legi 111	Vinctus Christus, quia sum- mus sacerdos: Rex 66
Viuentes in terris, immuta- buntur in momento ad redi- tum Christi 79	Vnicus, discernit Filium ab electis 67
Viuificare velle Christum no- stram miseram massam sibi insertam, confirmat pig- nus cenae Domini 125	Vnicus, Vnigenitus, proprius Filius 67
Viuificari, regi & doceri cre- dentes a Christo, testatur cena Domini 123	Vnione personali non trans- mutantur, neq; confundun- tur naturae aut proprietates inter sese, sed copulantur inseparabiliter 64
Viuificatio fit per Filium & S. Sanctum 125	Vnio personalis quid 64
pro Viuificatione gratias agi- mus Filio & S. sancto in a- ctione cenae 125	in Vocatione sua qui fideliter administrat mandata offi- cia, facit voluntatem Dei 101
Vita aeterna gratis donatur propter filij meritum & in- tercessionem confugientib. ad Patrem fiducia victimae 71	in Vocatione vt nostra obce- dientia congruat diuinae vo- luntati petimus in 3. Petitio- ne 101
pro Vitae aeternae restitutione gratias agimus Deo in acti- one cenae 125	Vocationi obcedendum in fi- de & spe 23
Vita aeterna inchoatur in hac:	Vocationis & vitae nostrae cur- sus impeditur, infirmitate nostra: insidijs Diaboli: & mole periculorum 110
	Vocationis officia strenue exe- quenda sunt propter Deum & communem salutem 37
	Vocati sumus in vna spe 85
	Vocce

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

I N D E X.

Voce Christi resuscitabuntur omnes defuncti	79	alios, caste erga seipsum	102
Vocem Euangelij annunciare & applicare remissionem peccatorum & multis & singulis, conuersis & consolationem petentibus, testatur absolutio priuata	114	Voluntatis auersio à Deo, est malum originis	53
Voluntas Dei est ipsum velle Dei, seu hoc quod vult Deus	101	Voluntatis Dei erga nos certa signa sunt Sacramenta	119
Voluntas Dei etsi sine nostra preceatione perficitur: tamen precamur, vt nos quoque simus ministri facientes Deo grata	99	Voluntatis Dei liberrimū decretum	88
Voluntas hominis est mutabilis	44	Voluntatis nostræ congruentia cum voluntate Dei, est gratia positua	97
Voluntas Patris est, vt nemo pereat, qui credit in Christum	122	Voluntatis voce intelligitur actio, seu ipsum velle	101
Voluntatem Dei facere, est esse conformem voluntati seu legi diuinæ, & Deo seruire cum læticia	101	Vsus Sacramentorum, opus præcepti	31
Voluntatem Dei facit, qui pie viuuit erga Deum, iuste erga		Vxor, bonum longæuitatis	38

Y.

ὁφισάμενα tria, in vna eademq; diuinitate

59

Z.

Z E L V S, quid virtus 5. Præcepti

39
38

E R R A T A.

Facie 30. linea. 2. lege glorificaretur. F. 44. l. 5. in gestis.
F. 44. l. 6. præceptis. F. 121. l. 12. in tota. F. 127. l. a fine 4. Laici.

IN INDICE Academica dubitatio — de Deo retinet.
Actiones tam publicas &c. Culpa & pœna æterna donatio. &c. Desperationem Lex non arguit &c. Euangelij promissio offert — Exhibet autem &c.

AB: 153545

ULB Halle 3
004 977 203

TA 20a

Handwritten text on the right edge of the page, oriented vertically: *WILHELM VON ...*

Catechesis
CONTINENS
EXPLICATIONEM
SIMPLICEM, ET
breuem,

DECALOGI:
SYMBOLI APOSTOLICI:
ORATIONIS DOMINICÆ:
DOCTRINÆ DE
POENITENTIA: ET
SACRAMENTIS.

Contexta ex

Corpore Doctrinæ
Christianæ,

QVOD AMPLECTVNTVR
CVTVNTVR ECCLESIAE
regionum Saxonicarum & Misnicarum, quæ
sunt subiectæ ditioni Ducis Electo-
ris Saxoniae &c.

EDITA IN ACADEMIA
VITEBERGENSI: ET AC-
commodata ad vsum Scholarum
puerilium.

ANNO M. D. LXXI.

579 a CH 215 TO 110 3 21 M 01515 40 6 8 5

